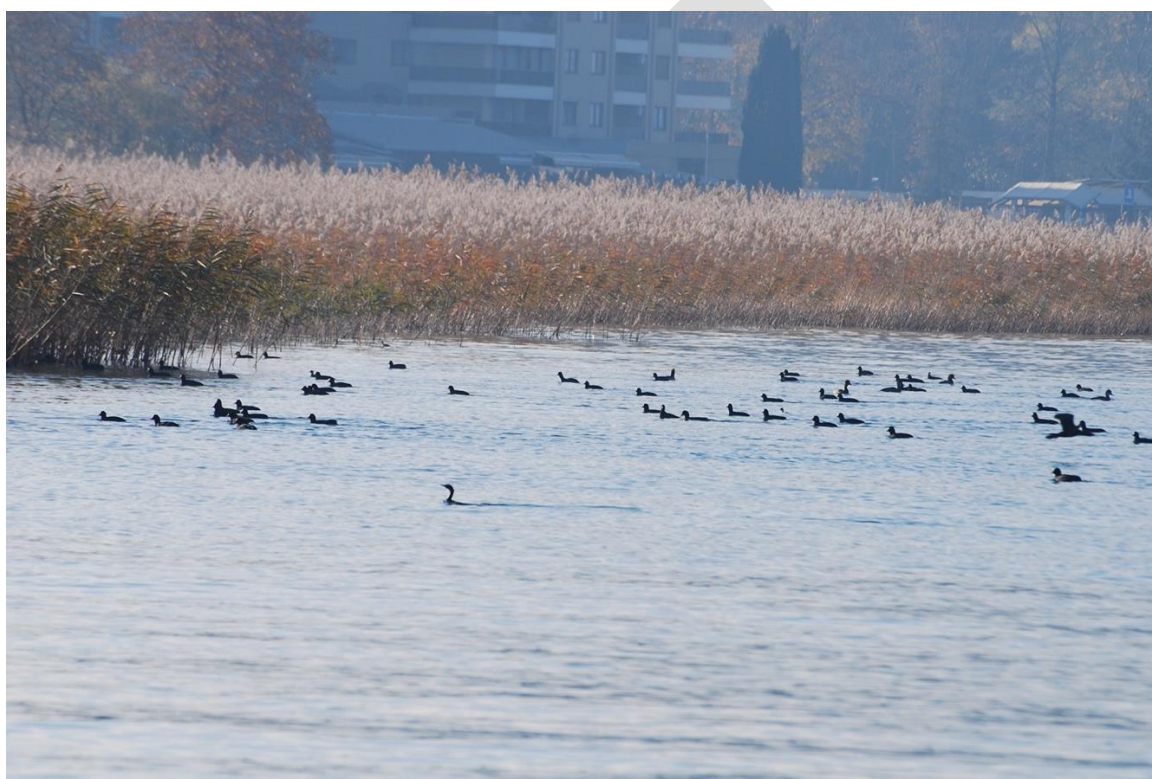

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës Për Periudhën 2022-2031

Tetor 2021

Projekti: "Arritja e mbrojtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efikas me zonat e mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës ", i financuar nga Fondi Global për Mjedisin (GEF), dhe i zbatuar nga Programi për Mjedisin i Kombeve të Bashkuara (UNEP), Zyra Rajonale e Vjenës dhe Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor të Maqedonisë së Veriut si partneri dhe përfituesi kryesor.

Tabela e Përmbajtjes

1	PËRMBLEDHJE	5
2	HYRJE	14
3	PËRSHKRIMI I ZONËS	16
3.1	INFORMACION I PËRGJITHSHËM	16
3.1.1	Vendodhja gjeografike dhe Korniza Administrative	16
3.1.2	Korniza Ligjore	16
3.1.3	Të drejtat e pronësisë	17
3.2	INFORMACIONI PËR MJEDISIN	18
3.2.1	Gjeologjia dhe Gjeomorfologjia	18
3.2.2	Hidrologjia dhe Hidrografia	18
3.2.3	Climate	19
3.2.4	Tiparet Biogjeografike	19
3.2.5	Algat.....	19
3.2.6	Jo vertebrorët e Mëdhenj Bentikë	20
3.2.7	Rotiferet.....	20
3.2.8	Flora	21
3.2.9	Peshqit.....	22
3.2.10	Llojet Kryesore të Faunës dhe Florës.....	29
3.2.11	Brezat e kallamishteve (Habitati Kryesor).....	40
3.2.12	Zonat e Rëndësishme të Biodiversitetit.....	42
3.3	KARAKTERISTIKAT SOCIO-EKONOMIKE	43
3.3.1	Komunitetet dhe Popullsia Lokale.....	43
3.3.2	Përdorimi i Tokës.....	44
3.3.3	Infrastruktura dhe Zhvillimi	47
3.3.4	Trashëgimia kulturore	50
3.3.5	Turizmi.....	51
3.3.6	Arsimi	52
3.4	VLERAT E ZONËS	53
3.4.1	Deklaratat e përgjithshme.....	53
3.4.2	Endemizmi	54
3.4.3	Fauna dhe Flora	54
3.5	KËRCËNIMET NDAJ ZONËS	66
3.5.1	Vështrim i përgjithshëm i kërcënimeve në bazë të klasifikimit të Natura 2000.....	68
3.5.2	Vështrim i përgjithshëm: Trysnitë – Tiparet kryesore Natyrore – Masat e Ruajtjes.....	70
3.6	EFEKTSHMËRIA DHE EFIKASITETI I MENAXHIMIT DHE KAPACITETET MENAXHUESE	75
4	STRATEGJIA	76
4.1	VIZIONI PËR ZONËN E MBROJTUR	76
4.2	QËLLIMET DHE OBJEKTIVAT E MENAXHIMIT PËR ZONËN E MBROJTUR.....	76
4.3	KUFIJTË DHE ZONIMI I PROPOZUAR PËR ZONËN E MBROJTUR	76
4.3.1	Kufijtë e Jashtëm të Propozuar për Zonën e Mbrojtur.....	76
4.3.2	Zonimi i Propozuar i Zonës së Mbrojtur	77
4.3.3	Veprimtaritë e Lejuara dhe të Kufizuara.....	81
4.3.4	Kategorizimi i Zonës me Justifikimin	82
4.4	PROGRAMET E MENAXHIMIT	82
4.4.1	Programi 1 – Ruajtja dhe monitorimi i trashëgimisë natyrore.....	83
4.4.2	Programi 2 – Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.....	85
4.4.3	Programi 3 – Menaxhimi i trashëgimisë natyrore.....	85
4.4.4	Programi 4 – Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm dhe rekreacionit.....	87
4.4.5	Programi 5 – Zhvillimi lokal	88
4.4.6	Programi 6 - Informimi, rritja e ndërgjegjësimit publik dhe edukimi.....	88
4.4.7	Programi 7 – Menaxhimi, administrimi dhe financimi	89
4.4.8	Vështrim i Përgjithshëm i Programeve të Menaxhimit dhe Objektivave të Tyre.....	91
5	PLANI OPERATIV	98
5.1	PROGRAMI 1: PROGRAMI PËR RUAJTJEN DHE MONITORIMIN E TRASHËGIMISË NATYRORE	98

5.2	PROGRAMI 2: PËRDORIMI I QËNDRUESHËM I BURIMEVE NATYRORE.....	118
5.3	PROGRAMI 3: MENAXHIMI I TRASHËGIMISË KULTURORE.....	122
5.4	PROGRAMI 4: PROGRAMI PËR TURIZMIN E QËNDRUESHËM DHE REKREACIONIN.....	127
5.5	PROGRAMI 5: PROGRAMI PËR ZHVILLIMIN LOKAL.....	132
5.6	PROGRAMI 6: PROGRAMI PËR INFORMIMIN, RITJEN E NDËRGJEGJËSIMIT PUBLIK DHE EDUKIMIT.....	134
5.7	PROGRAMI 7: PROGRAMI PËR MENAXHIMIN, ADMINISTRIMIN DHE FINANCIMIN.....	137
6	MENAXHIMI DHE QEVERISJA.....	141
6.1	PLANI PËR MENAXHIMIN DHE QEVERSIJEN.....	141
6.1.1	<i>Struktura e menaxhimit.....</i>	141
6.1.2	<i>Mekanizmat dhe procedurat për konsultimin dhe pjesëmarrjen e palëve të përfshira.....</i>	143
6.1.3	<i>Administrimi i planit të menaxhimit.....</i>	145
6.2	PLANI PËR BURIMET NJERËZORE DHE TË TJERA.....	146
6.2.1	<i>Burimet njerëzore.....</i>	146
6.2.2	<i>Pajisjet dhe infrastruktura.....</i>	154
6.2.3	<i>Vlerësimi i kostove (plani i biznesit).....</i>	154
6.2.4	<i>Fondet dhe financimi.....</i>	157
6.3	PLANI VJETOR I PUNËS.....	157
6.4	PËRGATITJA E PLANIT TË ARDHSHËM TË MENAXHIMIT.....	157
7	SHTOJCAT.....	158
7.1	REFERENCAT.....	158
7.2	HARTAT.....	161

Shkurtesat

KDB	Konventa për Diversitetin Biologjik
BE	Bashkimi European
GWP	Partneriteti Global për Ujrat
IHB Ohër	Instituti Hidrobiologjik i Ohrit
DH	Direktiva e BE-së për Habitatet
IUCN	Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës
METT	Mjeti i Menaxhimit për Gjurmimin e Efektshmërisë
MN	Monument i Natyrës
MMJPH	Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor
PM	plani i menaxhimit
MTL	Ministria e Transportit dhe Lidhjeve
PK	park kombëtar
ZM	zonë e mbrojtur
NP	ndërmarrje publike
IP	institucion public
PONT	Trusti i Natyrës Prespa Ohër
NVM	ndërmarrje e vogël dhe e mesme
UNEP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Mjedisin
UNESCO	Organizata e Kombeve të Bashkuara për Edukim, Shkencë dhe Kulturë
TB	Trashëgimia Botërore

Citimi i sugjeruar:

Bogner, D., Arsov, S., Gjorgievski, G. & Klimoska, F. (2021): Plani i Menaxhimit për Liqenin e e Ohrit, Monument i Natyrës. IUCN ECARO Beograd. Projekti i GEF/UNE: “Arritja e mbrojtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efikas me zonat e mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës”.

Falenderime

Falenderimet tona për kontributet konstruktive në lidhje me planin e menaxhimit shkojnë në emër të:

- PONT: Mirjam de Koning dhe Oliver Avramovski
- Shoqatës Turistike Biljana: Nikola Kiselinov
- Shoqërisë Ekologjike Maqedonase: Robertina Brajanoska, Metodija Veleviski, Dragan Arsovski, Bogoljub Sterjovski, Despina Kitanova, Danka Uzunova
- FRONT 21/42: Iskra Stojkovska, Anja Jovanova, Antonio Trajkovski, Tamara N.N.
- MBPEU: Igor Bojadzievski
- Ohrid SOS: Daniel Scarry, Nadezhda Apostolova, Dragana Velkovska, Sonja Dimoska
- Komunës së Ohrit: Konstantin Georgieski, Havza R.Kakel, Jasminka Trajkovska Momirovska, Liljana Jonoska, Tatjana Stojcevska, Suzana K.Mihajloska, Tihomir Durnev, Branko Arnaudovski, Biljana Angjeloska
- Komunës së Strugës: Ramis Merko, Vlatko Zupan, Mitko Korkutoski
- Komunës së Debërcës: Zoran Nogaceski, Daniel Risteski
- Ministrisë së Kulturës: Zoran Pavlov
- Institutit Hidrobiologjik të Ohrit: Zoran Spirkovski, Sasho Trajanovski, Elizabeta Sarafiloska, Orhideja Tasevska, Trajce Talevski
- Parkut Kombëtar të Galicicës: Andon Bojaxhii, Konstantin Zdravevski
- GWP: Dejan Panovski
- MAB (Njeriu dhe Biosfera): Arian Merolli
- MMJPH, Sektori i natyrës
- UNEP: Iskra Stojanova, Fjolla Halili, Evgenija Jordanovska-Neçkovski
- Frosina Klimoska për përkushtimin e temës së saj të Masterit ndaj menaxhimit të Liqenit të Ohrit dhe kontributit në përgatitjen e këtij plani të menaxhimit

Falenderime për punën e pakursyer në bashkërendimin e të gjithë veprimtarive:

- Kliment Nanev

1 Përmbledhje

Liqeni i Ohrit është një liqen ndërkuftar në Ballkanin Perëndimor të pozicionuar në zonën malore ndërmjet pjesës jugperëndimore të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë lindore. Në Maqedoninë e Veriut, liqeni ndodhet brenda kufijve administrativë të tre komunave: Ohrit, Strugës dhe Debërcës. Në lidhje me pronësinë mbi tokën, Liqeni i Ohrit është i regjistruar si një kadastrë e vetme e cila është në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Vlerat natyrore të zonës, të përmbledhura shkurtimisht, janë:

- Liqeni i Ohrit është një dukuri e mahnitshme natyrore, e cila siguron strehim për lloje të ndryshme endemike dhe relikte të ujërave të ëmbla të florës dhe faunës të cilat e kanë prejardhjen nga Periudha Terciare.
- Liqeni i Ohrit është një prej liqeneve të pakta të lashta në mbarë botën dhe një zonë e rëndësishme për biodiversitetin me një vlerë të lartë natyrore.
- Liqeni i Ohrit është një shembull kryesor i një liqeni me një magnitudë të taksonëve endemikë të shtrirjes së ngushtë të cilët janë nën trysinë antropogjene në rritje.

Për shkak të vlerave të tij të jashtëzakonshme, liqeni është mbrojtur në bazë të niveleve të ndryshme të tilla si ligji kombëtar në Maqedoninë e Veriut që prej vitit 1977 në kategorinë e “Monumentit të Natyrës”. Rajoni i Ohrit u regjistrua në Listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s në vitin 1979 për shkak të vlerave të tij natyrore. Në vitin 2019 zona u zgjerua në Shqipëri. Një Plan për Menaxhimin e Trashëgimisë Natyrore dhe Kulturore në Rajonin e Ohrit (2020 - 2029) u përgatit në pajtim me Ligjin për Menaxhimin e Trashëgimisë Botërore Natyrore dhe Kulturore në Rajonin e Ohrit. Liqeni i Ohrit ka një kufi të përbashkët me Parkun Kombëtar të Galiçicës. Më tej zona e Ohër-Prepës u shpall një rezervë e Biosferës në vitin 2014 dhe Liqeni i Ohrit mori statusin e zonës Ramsar në vitin 2021. Një studim për ri-valorizimin e Liqenit të Ohrit u përgatit në vitin 2021.

Veprimtaria u krye në kuadër të projektit për biodiversitetin GEF STAR5 “Arritja e mbrojtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efikas me zonat e mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës” dhe zbatohet nga UNEP përmes MMJPH si partner dhe përfitues. IUCN-i u kontraktua nga UNEP si partner lokal për zhvillimin e studimit të Valorizimit për Liqenin e Ohrit si një bazë për procedurën e rishpalljes. Studimi u paraqit në tre komuna Ohër, Strugë dhe Debërcë pas përfshirjes së ngushtë në proces ku u nënshkrua një deklaratë e përbashkët nga të tre kryetarët e këtyre komunave.

Në pajtim me Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës, Liqeni i Ohrit duhet të rishpallet fillimisht si monument i natyrës. Kjo do të krijojë entitetin menaxhues. Më tej entiteti menaxhues organizon një debat publik për Planin e Menaxhimit së bashku me MMJPH dhe miraton Planin e Menaxhimit, me miratimin paraprak të MMJPH. Në pajtim me Ligjin për Mjedisin, është e nevojshme të kryhet një procedurë për vlerësimin strategjik të mjedisit dhe një procedurë për pjesëmarrjen në lidhje me Projekt Planin e Menaxhimit për Monumentin e Natyrës – Liqeni i Ohrit.

Liqeni ushqehet me ujë nga Liqeni i Prepës përmes shumë burimeve bregore dhe sublukuadrine. Gjithashtu, uji del nga Liqeni i Ohrit përmes degëve të shumta të lumenjve, pjesa më e madhe e të cilave janë rrëqe të vogla të cilat rrjedhin në mënyrë të përkohshme gjatë periudhave të shkrirjes së dëborës dhe shirave të rrëmbyeshëm. Ndërkohë që kushtet gjeologjike sigurojnë kryesisht kornizën për biodiversitetin e liqenit dhe evolucionin e tij, gjithashtu kushtet klimatike lokale janë të rëndësishme për faunën (p.sh. shpendët e

dimërimit) dhe florën. Klima në zona është mesdhetare me aspekte kontinentale dhe klima lokale ndikohet nga afërsia me Detin Adriatik, nga malet rrethuese, dhe nga kapaciteti termik i liqenit.

Liqeni i Ohrit është një liqen oligotrofik i cili ka ekzistuar për më shumë se 2 milionë vjet, dhe është streha e më shumë se 1,200 llojeve, shumë prej të cilave janë endemike. Ujërat e tij oligotrofike strehojnë mbi 200 lloje endemike bimësh dhe kafshësh me një zonë të vetme (unike për liqenin), duke përfshirë algat, krimbat e shtypur, kërmijtë, gaforret, peshqit, duke përfshirë dy lloje të troftës. Liqeni është gjithashtu i rëndësishëm për shumë lloje shpendësh.

Studimi për Valorizimin paraqet lloje të shumta kryesore që luajnë rol të rëndësishëm dhe funksione të ndryshme brenda proceseve ekologjike të Liqenit të Ohrit dhe që janë kryesore për të mundësuar masat efektive e të përpikta të ruajtjes.

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Grupi taksonimik
<i>Salmo ohridanus</i>	Белвица	Ohrid belvica	Belushka	Peshqit
<i>Hyla arborea</i>	Лисна жаба / гаталинка	European tree frog	Bretkosa e drurëve	Amfibët
<i>Emys orbicularis</i>	Блатна желка	European Pond Turtle	Breshka e Kënetës	Zvarranikët
<i>Aythya ferina</i>	Црвеноглава норка	Common Pochard	Kryekuqe e mjeme	Shpendët
<i>Phalacrocorax pygmeus (Microcarbo pygmaeus)</i>	Мал корморан	Pygmy Cormorant	Karabullaku i vogël	Shpendët
<i>Netta rufina</i>	Цвеноклуна потопница превез	Red-crested pochard	Zhytkryekuqja e madhe	Shpendët
<i>Fulica atra</i>	Лиска	Common Coot	Bajza	Shpendët
<i>Mergus merganser</i>	Голем северен потопник	Goosander	Zhytraku i madh	Shpendët
<i>Lutra lutra</i>	Видра	Eurasian otter	Lundërza	Shpendët
<i>Brachytron pratense</i>		Hairy Hawker / Hairy dragonfly		Insektet
<i>Pisidium edlaueri</i>				Bivalvia
<i>Gocea ohridana</i>	Охридски воден полжав			Gastropoda
<i>Angelica palustris</i>	Барска Ангелика	Marsh Angelica		Bimët
Llojet kryesore të Liqenit të Ohrit				

Një pjesë tjetër e rëndësishme e faunës së Liqenit të Ohrit janë sfungjerët e ujërave të ëmbla (p.sh.) *Ochridaspongia rotunda*, të cilët duke iu nënshtruar studimeve taksonikime specifike dhe shteruese në të kaluarën, meritojnë vëmendje në të ardhmen. Studimi paraqet brezat me kallamishte si habitatet kryesore në Liqenin e Ohrit, meqenëse ato ofrojnë strehim ndaj shumë llojeve, ndërkohë që në të njëjtën kohë shërbejnë si treguesë për rritjen e eutrofikimit. Për më tej, me rëndësi është të theksohet se nëntë zonat në Liqenin e Ohrit janë identifikuar si zona të rëndësishme të biodiversitetit në studimet e mëparshme. Studimi për Valorizimin identifikon 136 lloje të faunës dhe florës përkatëse për mbrojtje që gjenden në listat e Kuqe të IUCN-it, listat e kuqe të Maqedonisë, listën e llojeve të mbrojtura (në mënyrë të rreptë) në Maqedoninë e Veriut, në Shtojcën II të Direktivës së BE-së për Habitatet ose të Shtojcës 1 të Direktivës së BE-së për Shpendët.

Përcaktimi i kushteve socio-ekonomike, në bazë të regjistrimit kombëtar të fundit në vitin 2002 rreth 124000 banorë u regjistruan në 3 komuna përreth liqenit. Peshkimi është një traditë e vjetër dhe ditët e sotme rregullohet përmes koncesioneve. Megjithatë, aktualisht, liqeni nuk ka një koncesionar të peshkimit.

Ujërat e ndotura të prodhuara nga tre komunat mbledhet kryesisht përmes një sistemi kryesor të kolektorëve, të zhvilluar rreth 35 vjet më parë për të mbrojtur trupin ujqor nga ndotja dhe eurotrifikimi. Ky kolektor menaxhohet nga një ndërmarrje publike dhe gjatë 2 viteve të fundit janë arritur përmirësime të rëndësishme të infrastrukturës së tij. Megjithatë, gjatë sezonit turistik kapaciteti i sistemit nuk është i mjaftueshëm për të trajtuar vëllimet e ujërave të ndotura të prodhuara.

Turizmi është një sektor i rëndësishëm ekonomik për komunitetet rreth liqenit, me një numër prej 1.000.000 vizitorësh që akomodohen në vit. Përveç përfitimeve ekonomike, turizmi gjithashtu ka ndikime negative dhe shton trysnitë në mjedis përmes prodhimit të ujit të ndotur dhe mbetjeve të përgjithshme. Ndërtimet e parregulluara, përdorimi intensiv i plazheve dhe lëvizja e mjeteve lundruese kanë gjithashtu ndikime të dukshme në mjedis.

Trysni të shumta antropogjenike shkaktojnë ndikim negativ në Liqenin e Ohrit:

- Mungesë e menaxhimit të zonës së mbrojtur që prej vitit 1977
- Turizmi
- Peshkimi i parregulluar
- Ndotja nga ujërat e zeza që shkarkohen nga degët e lumenjve
- Pesticidet dhe plehërat kimikë nga bujqësia në jug të liqenit
- Menaxhimi i ujit për prodhimin e energjisë elektrike
- Introdiktimi (futja) e llojeve jo autoktone
- Degradimi i habitateve përmes përdorimit të plazheve
- Përdorimi i kanalit Studençishko si një mol (marina) për ankorimin e varkave

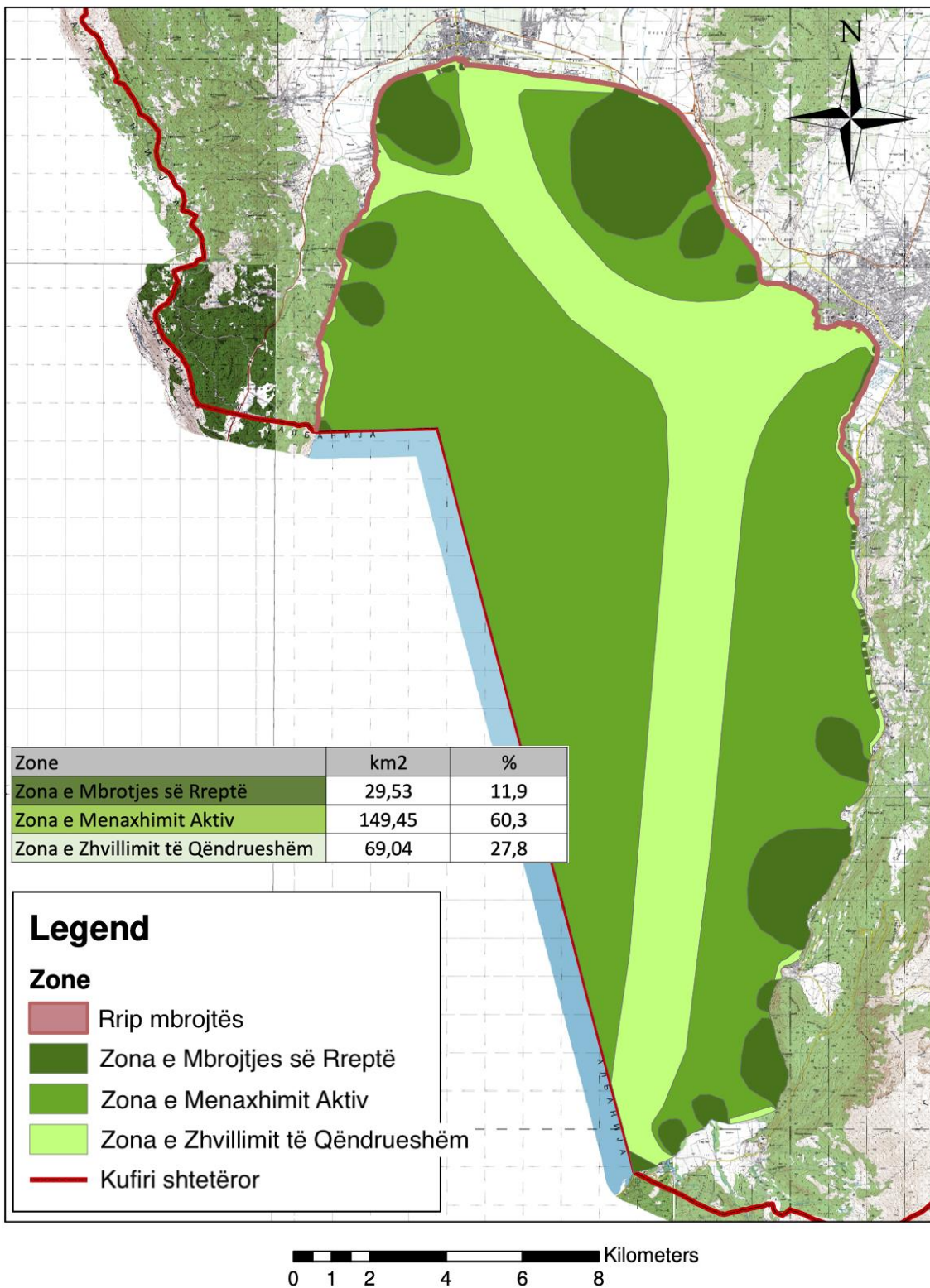
Ndikimet negative ndaj biodiversitetit të Liqenit të Ohrit janë:

- Mungesa e monitorimit sistematik
- Masat e ruajtjes janë pothuajse jo ekzistente
- Eutrofikimi i shkaktuar nga shkarkimi i ujërave të përdorur të patrajtuar
- Fauna, flora dhe habitatet shqetësohen përmes varkave dhe përdorimit të plazheve
- Ndotja nga nafta, benzina, ujërat e ndotura dhe kimikate të tjera nga varkat dhe mjetet lundruese
- Ndërtimi në zonat bregore ndikon habitatet dhe llojet
- Peshkimi i paligjshëm dhe i parregulluar ndikon faunën e peshqve
- Degët e Liqenit të Ohrit transportojnë lëndë ushqyese antropogjene, ngarkesa sedimentesh dhe ndotës të tjerë dhe për rrjedhojë përbëjnë një kërcënim ndaj Liqenit oligotrofik të Ohrit
- Humbja e habitateve, degradimi dhe fragmentimi (copëzimi) përmes veprimtarive të ndryshme të njeriut përgjatë bregut të Liqenit të Ohrit kanë pasoja të drejtpërdrejta ndaj faunës dhe florës
- Bujqësia në pellgun jugperëndimor të Ohrit rezulton në rrjedhjen e plehërave kimikë dhe pesticideve të transportuara në liqen të cilat shkaktojnë drejtpërdrejt eutrofikim dhe ndotje
- Eutrofikimi me fosfor nga Liqeni i Prespës që vjen nga lidhja e nëndheshme hidraulike karstike shkakton eutrofikimin e Liqenit të Ohrit
- Llojet jo autoktone përbëjnë një kërcënim ndaj ekosistemit të lashtë të komuniteteve të ekosistemit duke zëvendësuar llojet autoktone

- Luhatjet e nivelit të ujit për shkak të menaxhimit të papërshtatshëm të pendëve hidroelektrike në Lumin e Drinit të Zi ndikon në biodiversitetin e liqenit

Studimi i Valorizimit siguron një justifikim të hollësishëm për arsyen për të cilën liqeni duhet të mbrohet si Kategori III – Monument i Natyrës në bazë të Udhëzimeve të IUCN-it:

- Vlerësimi i objektivave kryesore të IUCN-it tregon se Liqeni i Ohrit është një tipar i veçantë natyror, i formuar nga procese të lashta gjeologjike, të cilat kanë krijuar monumentin unik të natyrës. Për më tepër, njohja e vlerës së saj të lartë nga vizitorët tregon se Kategoria III – Monument i Natyrës është e përshtatshme.
- Një analizë e hollësishme krahasuese e përputhjes me objektivat për ruajtjen të IUCN-it si dhe tiparet dalluese për Kategoritë II, III, VI çon në përfundimin final se Kategoria III e IUCN-it – Monument i Natyrës është kategoria më e mirë e përputhjes me kategorinë e mbrojtjes, meqenëse objektivat e tij kryesore janë:
 - Të mbrojnë tipare të veçanta të jashtëzakonshme natyrore dhe biodiversitetin dhe habitatet përkatëse
 - Të mbrojnë sitet e veçanta natyrore me vlera shpirtërore dhe/ose kulturore ku këto kanë gjithashtu vlera të biodiversitetit
- Për më tepër, për shkak se Liqeni i Ohrit është një tipar i i dukshëm natyror dhe ekologjia përkatëse e tij, më shumë se sa në një ekosistem i gjerë, është një tipar gjeologjik natyror.

Për të siguruar dhe promovuar mbrojtjen e vlerave natyrore të liqenit, katër zona janë hartuar: zona e mbrojtjes së rreptë, menaxhimi aktiv, zhvillimi i qëndrueshëm dhe rripi mbrojtës prej 9

50m përreth kufijve të liqenit. Një përshkrim narrativ i kufijve dhe zonave ofrohet në kreun 4.3.

Lista e kufizimeve të veprimtarive për secilën zonë:

Veprimtaritë	Zona e Mbrojtjes së rreptë	Zona e Menaxhimit aktiv	Zona e zhvillimit të qëndrueshëm	Zona e jashtme, rripi mbrojtës
Veprimtaritë e hulumtimit shkencor	PO	PO	PO	PO
Veprimtaritë mjedisore/të natyrës së egër nga personat e autorizuar	PO	PO	PO	PO
Vrojtimi i shpendëve dhe kafshëve të tjera të natyrës së egër; në zonën e mbrojtjes së rreptë (strikte) vetëm me roje pylli ose udhërrëfyes të trajnuar dhe të certifikuar	PO	PO	PO	PO
Veprimtaritë edukative në zonat e rregulluara posaçërisht për atë qëllim vetëm me roje pylli ose udhërrëfyes të trajnuar dhe të certifikuar	PO	PO	PO	PO
Manipulimi i llojeve dhe habitateve nga persona të autorizuar në mënyrë që të përmirësohet statusi i tyre i ruajtjes, me miratimin nga MMJPF	PO	PO	PO	PO
Notimi dhe zhytja në zonë	JO	PO	PO	N/A
Varkat – lundrimi	JO	PO	PO	N/A
Varkat – “kajce” me motorrë elektrikë (kalimi deri në fund të vitit 2026)	JO	PO	PO	N/A
Varkat – katamarranët me kapacitet maksimal të pasagjerëve prej 12 personash vetëm me motorrë elektrikë (kalimi deri në fund të vitit 2026), Kufiri i shpejtësisë për t’u përcaktuar	JO	PO	PO	N/A
Varkat – varkat turistike për pasagjerët (përfshirë: varkat elektrike për pasagjerët mund të futen në zonën e menaxhimit aktiv me lejen nga subjekti i menaxhimit)	JO	JO	PO	N/A
Varkat – varka me motorrë me kufij shpejtësie prej 15 nje	JO	JO	PO	N/A
Motorrët e ujit dhe pajisjet e tyre	JO	JO	JO	N/A
Heqja e kallamishëve (përveç rasteve të lejeve paraprake nga MMJPH)	JO	JO	JO	JO
Shtimi i veprimtarive ndërgjegjësuese			PO	PO
Peshkimi rekreativ	JO	PO	PO	N/A
Peshkimi për qëllime kryesisht ekonomike në pajtim me rregulloret (koncesioni)	JO	PO	PO	N/A
Gjuetia	JO	JO	JO	JO
Mbledhja e bimëve ose kafshëve (përveç peshkut)	JO	JO	JO	PO
Ndezja e zjarreve në terrene të hapura	JO	JO	JO	PO
Bujqësia dhe kopshtaria tradicionale	N/A	N/A	N/A	PO
Kullotja e bagëtive	N/A	N/A	N/A	PO
Ndërtimi duke përdorur beton, gurë, metale ose dru	JO	JO	JO	PO
Degradimi ose shkatërrimi i habitateve natyrore	JO	JO	JO	JO
Rrjedhja e ujërave të zeza të patrajtuara nga zonat e banuara	JO	JO	JO	JO
Introduktimi (futja) i llojeve të bimëve dhe kafshëve jo-autoktone	JO	JO	JO	JO
Djegia e bimësisë natyrore	JO	JO	JO	JO
Futja e lëndëve të dëmshme që mund të shkaktojnë ndryshime kimike, fizike, biologjike, mikrobiologjike dhe të tjera në ujë ose në natyrën e egër	JO	JO	JO	JO
Nxjerrja e rërës ose e zhavorrit	JO	JO	JO	JO
Shkarkimi i mbetjeve të ngurta	JO	JO	JO	JO

Plani i menaxhimit paraqet një vizion për menaxhimin e ardhshëm të Liqenit të Ohrit i cili shpreh rëndësinë për mbrojtjen e vlerave natyrore. Në të njëjtën kohë plani i menaxhimit propozon përfshirjen e komuniteteve lokale që përcaktojnë potencialin për zhvillimin e qëndrueshëm turistik për të sjellë zhvillimin e qëndrueshëm në rajon. Në bazë të vizionit përshkruhen qëllime të shumta:

- Vlerat natyrore të jashtëzakonshme të Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës valorizohen, mbrohen, ruhen dhe monitorohen vazhdimisht.
- Proceset natyrore dhe funksionet ekologjike të zonës së mbrojtur ndodhin në mënyrë të pashqetësuar.
Kushtet e favorshme të ruajtjes së habitateve dhe llojeve mirëmbahen duke respektuar legjislacionin për mbrojtjen e natyrës, zonimin dhe mbrojtjen e regjimit në zonën e mbrojtur të Liqenit të Ohrit.
- Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore është në pajtim me legjislacionin për mbrojtjen e natyrës, peshkatarinë dhe bujqësinë. Koncepti i shërbimeve të ekosistemit në Liqenin e Ohrit është zhvilluar dhe ofron përdorim të kontrolluar dhe të qëndrueshëm të shërbimeve të ekosistemit, që shihen si një mundësi për zhvillimin ekonomik të popullsisë lokale.
- Mbrojtja, valorizimi dhe promovimi i vlerave kulturore ndaj interesit në rritje të vizitorëve në zonën e mbrojtur dhe rajonin e Ohrit.
- Vlerat natyrore të rëndësisë kombëtare, evropiane dhe globale mbrohen dhe promovohen ndaj komuniteteve dhe vizitorëve.
- Bashkëpunimi me ZM e Liqenit të Ohrit forcohet, duke kontribuar ndaj promovimit të zhvillimit të qëndrueshëm lokal.
- Infrastruktura e vizitorëve së bashku me mekanizmat e krijuara të komunikimit për informacionin e rregullt dhe sigurimin e një platforme edukative çojnë në një sjellje të përgjegjshme për mbrojtjen e natyrës.
- Krijimi i një Organi Menaxhues të administratës së motivuar, efikase dhe profesionale i cili do të planifikojë, praktikojë dhe zbatojë praktika të shëndosha për Liqenin e Ohrit.

Pjesët qendrore të planit të menaxhimit janë 7 programe me nënprogramet, që rezultojnë në veprimtari të hollësishme që do të zbatohen me anë të një plani operativ 5-vjeçar. 7 programet dhe nën programet janë:

1. Ruajtja dhe Monitorimi i Trashëgimisë Natyrore
 - i. Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë natyrore të Liqenit të Ohrit
 - ii. Monitorimi i trashëgimisë natyrore
 - iii. Monitorimi i peizazhit
 - iv. Monitorimi i cilësisë së monitorimit
 - v. Rijetësimi i habitateve dhe ekosistemeve të rëndësishme
2. Menaxhimi i Qëndrueshëm i Burimeve Natyrore
 - i. Mbështetja e praktikave të qëndrueshme të peshkatarisë
 - ii. Inkurajimi i praktikave të qëndrueshme ekologjike bujqësore
 - iii. Kompensimet për shërbimet e ekosistemit
3. Menaxhimi i Trashëgimisë Kulturore
 - i. Mbrojtja e trashëgimisë kulturore
 - ii. Menaxhimi i trashëgimisë së qëndrueshme kulturore
 - iii. Promovimi i trashëgimisë kulturore
4. Zhvillimi i Turizmit të Qëndrueshëm
 - i. Vlerësimi dhe mbështetja e vendodhjeve turistike për zhvillimin e eko-turizmit të qëndrueshëm në Liqenin e Ohrit dhe zonat përreth tij
 - ii. Zhvillimi i infrastrukturës së eko-turizmit dhe vendosjes së markës

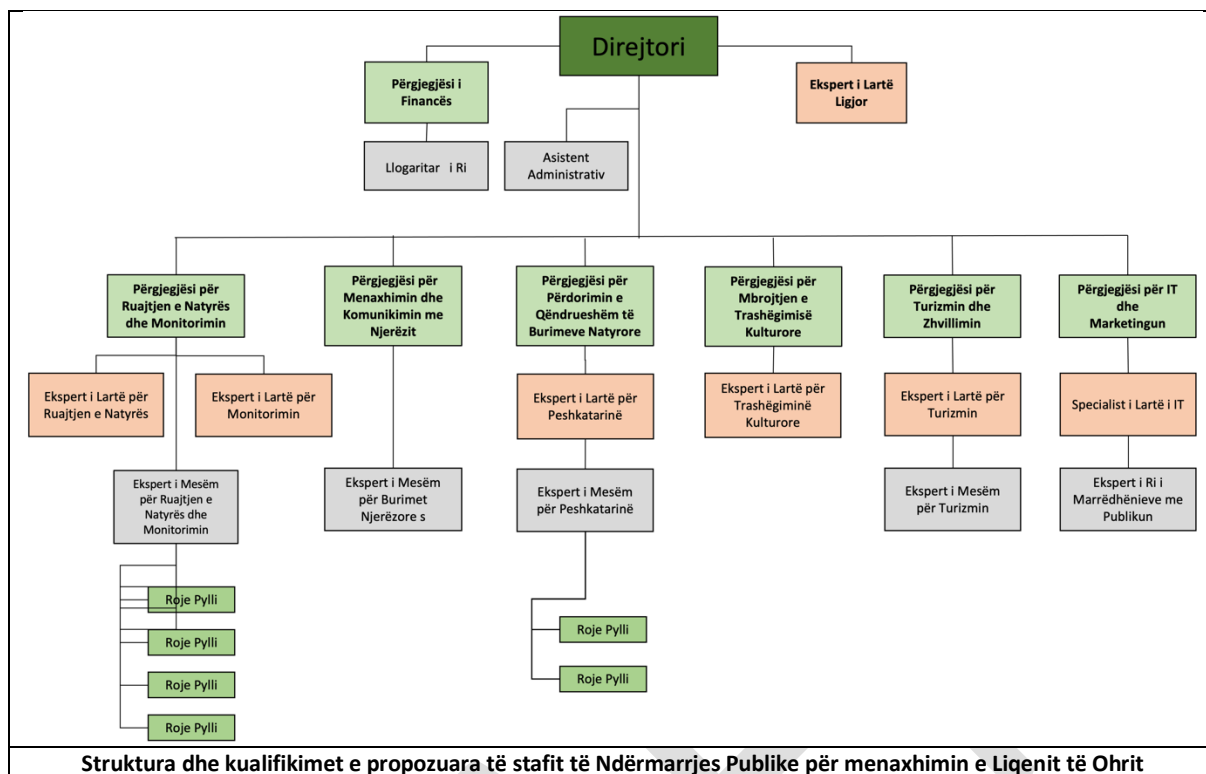
- iii. Sistemi për kontrollin dhe monitorimin e vizitorëve në Liqenin e Ohrit dhe zonat përreth tij
5. Zhvillimi Lokal
 - i. Pjesëmarrja e komuniteteve në menaxhimin e Liqenit të Ohrit
 - ii. Rritja e përfitimeve ekonomike për komunitetin lokal
6. Informimi, Rritja e Ndërgjegjësimit dhe Edukimi
 - i. Krijimi i një sistemi për informacionin real dhe të saktë të publikut
 - ii. Marrëdhëniet me publikun dhe forcimi i ndërgjegjësimit publik për Liqenin e Ohrit
 - iii. Infrastruktra për informimin dhe edukimin e turistëve dhe popullsisë
7. Qeverisja, Menaxhimi, Organizimi i Punës dhe Financimi
 - i. Forcimi institucional i Liqenit të Ohrit
 - ii. Sigurimi i kornizës ligjore dhe të planifikimit që nevojitet për qeverisjen
 - iii. Menaxhimi efikas dhe i efektshëm i Liqenit të Ohrit
 - iv. Financimi

Mekanizma të shumta për konsultimin me palët e përfshira paraqiten në planin e menaxhimit i cili synon të forcojë mbështetjen nga palët e interesuara në të ardhmen. Disa avantazhe të rëndësishme të përfshirjes publike janë për monitorimin dhe hulumtimin, evidentimin e veprimtarive kontrastive, aksesimin e njohurive komunitare ose vendimmarrjes së përmirësuar nga Ndërmarrja Publike. Shembujt për mekanizma të tilla janë platforma të rregullta për shkëmbime dhe bashkëpunime të rregullta, udhëtime studimore, konferenca dhe panaire dhe ngjarje të nivelit kombëtar dhe ndërkombëtar ose bashkëpunimi kufitar me organizatat në Shqipëri.

Studimi për Valorizimin në mbështetje të rishpalljes së Liqenit të Ohrit propozon krijimin e një ndërmarrjeje publike (NP) për menaxhimin e zonës së mbrojtur të Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës. Ndërmarrja publike krijohet në mënyrë që të kryehen veprimtaritë e interesit publik. Këto përcaktohen si veprimtaritë të cilat janë parakushte të domosdoshme për jetën dhe punën e qytetarëve, për vënien në funksion të entiteteve ligjore si dhe për organet shtetërore.

Struktura e Ndërmarrjes Publike duhet të hartohet me:

- Bordin ekzekutiv (Këshilli i vendimmarrjes): komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, MMJPH, MTL (Autoriteti Portual i Ohrit)
- Bordi i palëve të përfshira (bordi këshillues): Shtetasit, OJQ-të, Komitetet, PK i Galiçicës, dhe palët e tjera përkatëse
- Bordi shkencor (bordi këshillues): IHB Ohër, Muzetë në Strugë dhe Ohër, Universiteti i Shkupit dhe OJQ-të me njohuritë përkatëse teknike dhe shkencore
- Drejtori dhe stafi profesional i Ndërmarrjes Publike (rreth 15 anëtarë teknikë dhe të stafit administrativ dhe 6 roje të liqenit)

Në lidhje me këtë strukturë të propozuar u përgatit një buxhet:

	2022	2023	2024	2025	2026
Shpenzimet Operative / Fikse EUR					
Nëntotali i Burimeve Njerëzore	311.170	311.170	311.170	311.170	311.170
Nëntotali i Zyrës dhe Mirëmbajtjes	81.055	70.222	70.222	72.722	70.222
Nëntotali i Investimeve	95.000	37.500	6.000	10.000	-
Nëntotali i shpenzimeve operative	487.225	418.892	387.392	393.892	381.392
Shpenzimet për projektet EUR					
Studimet dhe projektet e zgjedhura	490.000	700.000	1.055.000	725.000	1.125.000
Kostot totale EUR	977.225	1.118.892	1.442.392	1.118.892	1.506.392

Burime të shumta të financimit për veprimet e parkut kombëtar duhet të konsiderohen dhe angazhohen për financimin e veprimeve të zonës së mbrojtur dhe projekteve përkatëse:

- Fondet kombëtare (qeveria)
- Bashkitë
- PONT
- Kompensimet turistike
- IPA- BE
- Programi i BE-së për bashkëpunimin kufitar
- GIZ
- UNDP, përmes zbatimit të projekteve të ndryshme të donatorëve
- UNEP, përmes zbatimit të projekteve të ndryshme të donatorëve
- Bashkëpunimi zviceran
- Donatorë të tjerë ndërkombëtarë
- Sponsorizimi i sektorit privat

2 Hyrje

Liqeni i Ohrit është një liqen ndërkufitar në Ballkanin Perëndimor i ndodhur në zonën malore ndërmjet pjesës jugperëndimore të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë lindore. Në Maqedoninë e Veriut, liqeni ndodhet brenda kufijve administrativë të tre komunave: Ohrit, Strugës dhe Debërcës.

Vlerat natyrore të zonës, të përshkruara shkurtimisht, janë:

- Liqeni i Ohrit është një dukuri e mrekullueshme natyrore, që siguron strehim për lloje të panumërta endemike dhe relikte të ujërave të ëmbla të florës dhe faunës që e kanë prejardhjen që nga Periudha Terциare.
- Liqeni i Ohrit është një nga ato pak liqene të lashta mbarëbotërore dhe një rajon i biodiversitetit me vlerë të lartë natyrore përkatëse.
- Liqeni i Ohrit është shembulli kryesor i një liqeni me një mori taksonësh endemikë të shtrirjes së ngushtë të cilët janë nën trysinë antropogjene në rritje.

Liqeni i Ohrit është një nga liqenet më të thellë dhe më të vjetër në Europë, me një sistem unik ujqor të rëndësisë botërore. Ai është një liqen oligotrofik, i cili ka ekzistuar për më shumë se 2 milionë vjet, dhe është streha e mbi 1,200 llojeve, shumë prej të cilave janë endemike. Ujërat e tij strehojnë mbi 200 lloje bimësh dhe kafshësh unike endemike të zonës (unike për liqenin), ku përfshihen algat, krimbat e shtypur, kërmijtë, gaforret, peshqit, duke përfshirë dy lloje të troftës. Liqeni është gjithashtu i rëndësishëm për llojet e shpendëve.

Për shkak të vlerave të jashtëzakonshme të liqenit, pjesa maqedonase është mbrojtur në bazë të ligjit kombëtar që prej vitit 1977 si zonë e mbrojtur e kategorisë “Monument i Natyrës”. Gjithashtu, për shkak të vlerave të tij natyrore dhe kulturore, Rajoni i Ohrit është regjistruar në Listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s. Ndërmjet Liqeneve të Ohrit dhe të Prespës shtrihet Parku Kombëtar i Galiçicës. E gjithë zona e Ohër-Prepës u shpall Rezervat Ndërkufitar i Biosferës në vitin 2014 dhe u përcaktua si zonë Ramsar në vitin 2021. Liqeni i Ohrit është propozuar gjithashtu si zonë e rrjetit Natura 2000 dhe zonë Emerald.

Në bazë të Direktivës së BE-së të Kornizës për Ujrat, kohët e fundit është përgatitur një plan menaxhimi për pellgun ujëmbledhës të Liqenit të Ohrit.

Liqeni i Ohrit është një ndër **atraksionet turistike më të rëndësishme në Maqedoninë e Veriut**. Komunitatet e Ohrit dhe të Strugës sigurojnë 35 % të të gjithë objekteve akomoduese në vend. Gjatë sezonit turistik 2018 (muaji maj deri në muajin shtator) janë regjistruar rreth 1,000,000 qëndrime gjatë natës. Për më tepër, pushime të panumërta të kryera nga turistët vendas në pronat private të Ohrit nuk janë përfshirë në statistikat për turizmin.

Peshqit dhe peshkimi kanë luajtur gjithmonë një rol të rëndësishëm në rajonin e Liqenit të Ohrit. Regjistrimet historike të mënyrës së jetesës në vendbanimet e lashta tregojnë praninë e madhe të peshqve në ato kohë. Në kohët moderne peshkimi mbetet ende një sferë e rëndësishme, pavarësisht se rezervat e peshqve i nënshtrohen trysnive të shumta, duke përfshirë ndotjen dhe degradimin e habitateve, peshkimin e paqëndrueshëm dhe llojet invasive. Për më shumë se një vit nuk ka pasur asnjë koncension aktiv për peshkatarinë, pra asnjë kontroll aktiv mbi të.

Trysni të dhe kërcënimet për habitatet dhe llojet si dhe për cilësinë e ujit e kanë prejardhjen nga:

- Mungesa e menaxhimit aktiv të zonave të mbrojtura;
- Ndikimi i njeriut përmes turizmit i cili shkakton pasoja të panumërta negative;
- Përdorimi i varkave;
- Përdorimi i plazheve i cili ndikon në habitatet përgjatë vijës bregore;
- Peshkimi i paqëndrueshëm dhe i pakontrolluar;
- Ndotja nga ujërat e zeza të vendbanimeve (pavarësisht përmirësimeve të sistemit të kolektorëve në vitin 2019) që ka shkakuar eutrofikimin;
- Ndotja nga transportimi i plehrave kimike dhe bujqësore, mbetjet e ngurta, të transportuara nga degët lumore të cilat shkaktojnë eutrofikimin;
- Varkat në kanalën Studençishko;
- Pendët (digat) hidroelektrike;
- Ndërtimet buzë bregut ose pranë tij;
- Mbetjet e ngurta;
- Ndryshimet klimatike;
- Ndotja nga industria;
- Llojet e introduktuara (të futura).

Studimi për valorizimin paraqet më shumë se 90 lloje dhe habitate të kërcënuara.

Për sa më lart, MMJPH ka ndërmarrë një procedurë të rishpalljes së Liqenit të Ohrit. Kjo procedurë u mundësua përmes projektit të financuar nga Qendra Globale për Mjedisin: “Arritja e mbrojtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efikas me zonat e mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës”, i zbatuar nga Programi për Mjedisin i Kombeve të Bashkuara, në partneritet me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor si përfituesi kryesor.

IUCN u angazhua për të mbështetur përgatitjen e studimit për valorizimin dhe planin e menaxhimit. Studimi për valorizimin u krye në muajin shtator të vitit 2021 në të trija komunat të cilat ndajnë së bashku Liqenin e Ohrit: Ohri, Struga dhe Debërca, dhe u ra dakord që Ohri do të niste rishpalljen zyrtare duke paraqitur studimin në MMJPH. Gjatë përgatitjes së studimit për valorizimin u konsultuan shumë aktorë të përfshirë, në takime personale dhe diskutime publike online në dhjetor të vitit 2020.

Krijimi i një organi menaxhues për Liqenin e Ohrit është thelbësor. Ky plan i menaxhimit është përgatitur në pajtim me Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës dhe do të shërbejë si një dokument pune për këtë entitet.

3 Përshkrimi i Zonës

3.1 Informacion i Përgjithshëm

3.1.1 Vendodhja gjeografike dhe Korniza Administrative

Liqeni i Ohrit është një liqen ndërkufitar në Ballkanin Perëndimor i pozicionuar në një zonë malore ndërmjet pjesës jugperëndimore të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë lindore. Në Maqedoninë e Veriut, liqeni ndodhet brenda kufijve administrativë të tre komunave: Ohrit, Strugës dhe Debërcës. Qytetet kryesore pranë liqenit janë Ohri dhe Struga (në Maqedoninë e Veriut) dhe Pogradeci (në Shqipëri).

Liqeni ndahet nga Liqeni i Prespës (i cili gjendet në një reliev më të ngritur) me anë të Malit karstik të Galiçicës në pjesën e tij lindore. Uji rrjedh nëntokë nga Liqeni i Prespës përmes karstit dhe ushqen burimet e ndodhura në brigjet e Liqenit të Ohrit. Uji largohet nëpërmjet Lumit Drin i cili shfaqet në bregun verior të liqenit në Strugë dhe rrjedh në drejtim të veriut të Shqipërisë duke u derdhur në Detin Adriatik.

Faktet gjeografike:

Gjerësia (veri)	41°10'25" deri 40°54'05"
Gjatësia (lindje)	20° 37' 42" deri 20° 48' 33"
Lartësia	693 metra mbi nivelin e detit
Sipërfaqja e zonës	348.8 km ²
Vëllimi	55.5 km ³
Thellësia maksimale	289 m
Thellësia mesatare	155 m

3.1.2 Korniza Ligjore

Në pajtim me dispozitat e Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Nr. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16, 63/16 dhe 113/18), kur rishpallet një zonë e mbrojtur, duhet të përgatitet një studim për ri-valorizimin për të siguruar një vlerësim të saktë të situatës aktuale si bazë për rishpalljen.

Përmbajtja e një studimi të tillë përkufizohet në Rregulloren e përmbajtjes së studimit për valorizimin ose rivlerësimin e një zone të mbrojtur (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 26/12).

Ligje të mëtejshme kombëtare janë: Ligji për Ujërat; Ligji për Menaxhim me Trashëgiminë Botërore Natyrore dhe Kulturore në Rajonin e Ohrit; Ligji për Lundrimin e Brendshëm; Ligji për Mbrojtjen e Liqeneve të Ohrit, Prespës dhe Dorjanit; Ligji për Ratifikimin e Marrëveshjes ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë për Mbrojtjen dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm të Liqenit të Ohrit dhe Ujëmbledhësin e Liqenit të Ohrit; Ligji për Peshkatari dhe Akuakulturë; Ligji për Koncesione dhe Partneritet Publik-Privat; Ligji për Planifikimin Urban; Ligji për Ndërtimin; Ligji për Autokampe; Ligji për Zona Zhvillimore Turistike; dhe Ligji për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore.

Rajoni i Ohrit u regjistrua në Listën e Trashëgimisë Botërore në vitin 1979 për njohjen e vlerave të tij natyrore. Në vitin 1980 nominimi u zgjerua duke shtuar kriteret për vlerat kulturore dhe zona u regjistrua nën emrin "Rajoni i Ohrit me aspektet e tij kulturore dhe historike dhe

mjedisin e tij natyror.” Në vitin 2019 zona u zgjerua në Shqipëri. Në pajtim me Ligjin për Menaxhimin me Trashëgiminë Botërore Natyrore dhe Kulturore në Rajonin e Ohrit ("Gazeta Zyrtare e RM" Nr. 75/10) dhe përmes konsultimit publik u përgatit Plani për Menaxhim me Trashëgiminë Natyrore dhe Kulturore të Rajonit të Ohrit (2020 - 2029).

Liqeni i Ohrit ka një kufi të përbashkët me Parkun Kombëtar të Galiçicës. Rreth dy të tretat e parkut përfshihen brenda kufijve të Trashëgimisë Botërore Natyrore dhe Kulturore të rajonit të Ohrit, të regjistruara në listën e UNESCO-s për Trashëgiminë Botërore Kulturore dhe Natyrore.

Zona e Ohër-Prepës u shpall Rezervat i Biosferës më 11 qershor 2014 në seancën e Komisionit Ndërkombëtar të UNESCO-s të mbajtur në Jçnkçping, Suedi, arsyet të cilat janë përshkruar me hollësi në Rezervatin Ndërkufitar të Biosferës 'Pellgu Ujëmbledhës i Ohër-Prepës'; Formulari i Nominimit i muajit shtator 2013):

Pellgu i Lumit Drin i nënshtrohet Memorandumit të Mirëkuptimit (Tiranë, 25 nëntor 2011) nga Ministrat përgjegjës për ujërat dhe mjedisin në vendet përmes të cilave kalon Drini, përkatësisht Shqipëri, Maqedoni e Veriut, Greqi, Kosovë dhe Mal i Zi. Në vitin 2020 u miratua një Plan Menaxhimi i Pellgut Ujëmbledhës për nën-pellgun e Drinit.

Në vitin 2020 u përgatit një studim për Valorizimin e Ligatinës Studençishko. Pas analizimit të vlerave dhe kërcënimeve, studimi propozon kufijtë për zonën dhe rekomandon që zona të mbrohet si Kategori IV – Park Natyror.

Në vitin 2017 Liqeni i Ohrit u propozua të nominohet si zonë e rrjetit Natura 2000 në pajtim me Direktivën për Shpendët në bazë të Projektit IPA të BE-së: "Forcimi i kapaciteteve për zbatimin e Natura 2000 në Maqedoni në nivelin qendror dhe lokal" 2016-2017. Propozimi u bazua në statusin e saj si një Zonë e Rëndësishme për Shpendët.

Liqeni i Ohrit është në listën e zonave kandidate për t'u nominuar zyrtarisht Emerald (burimi: Konventa për ruajtjen e Natyrës së Egër Europiane dhe Habiteteve Natyrore, takimi i 39-të i Komitetit të Përhershëm, Strasburg, 3 – 6 dhjetor 2019). Ai mori statusin e zonës Ramsar më 15 shkurt 2021 dhe Dokumenti për Informacionin e Ramsarit u botua më 7 maj 2021 (<https://rsis.ramsar.org/ris/2449>).

Plani Lokal Mjedisor i Veprimit i Komunës së Ohrit ofron informacione për liqenin dhe mjedisin e tij jetësor. Ai përshkruan vlerat natyrore të liqenit në lidhje me biodiversitetin dhe endemizmin, si edhe përshkruan trysnitë ndaj ekosistemit, kryesisht nga veprimtaritë në lidhje me zhvillimin e turizmit, dhe thekson ndotjen nga ujërat e zeza të vendbanimeve. Për më tepër, ai parashtron shqetësimet për mungesën e miratimit të dokumenteve të shumta të domosdoshme e të ngutshme për planifikimin dhe parashtron rekomandime të shumta për përmirësimin e statusit mjedisor, duke përfshirë "Ripërtëritjen e Sistemit të Mbrojtjes së Liqenit të Ohrit" me qëllim mbrojtjen e biodiversitetit të liqenit.

3.1.3 Të drejtat e pronësisë

Liqeni i Ohrit është regjistruar si një parcelë e vetme kadastrale me numër 1/1, Kadastra e Komunës Ohridsko, Ohridsko Ezero, me numër 1 të dokumentit të pronës. Parcela është regjistruar në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe ka një sipërfaqe prej 247,912,620 m², me përdorimin e tokës të dhënë si "liqen natyror".

AGENCY FOR REAL ESTATE CADASTRE

0 item(s) Welcome, Login

PROPERTY CERTIFICATE

1. Searching

Parcels Property Certificate

Cad. department: OHRID

Cad. municipality: OHRIDSKO EZERO

Parcel: 1/1

Property certificate

Scale = 1 : 125,000
7453477.63, 4720568.4

Faqja e Web-it e Agjencisë për Kadastër të Patundshmërive me parcelën 1/1

3.2 Informacioni për Mjedisin

3.2.1 Gjeologjia dhe Gjeomorfologjia

Pellgu i Ohrit ka një strukturë grabene e cila pozicionohet në vargmalet Dinaride në kufi të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë. Ai karakterizohet nga pellgu dhe konteksti gjeologjik me vargmale, së bashku me pellgjet gjysëm-grabene të Korçës, Ersekës dhe Dibrës së Madhe.

3.2.2 Hidrologjia dhe Hidrografia

Në bazë të vëzhgimeve të kryera për izotopet është provuar se Liqeni i Ohrit ushqehet nga Liqeni i Prespës, i cili ndodhet në reliev më të ngritur mbi 150m, përmes rrjedhës nëntokësore me formacione karstike të Maleve të Galiçicës. Uji rrjedh nga Liqeni i Prespës nën tokë dhe depërton duke u futur në Liqenin e Ohrit përmes shumë burimeve karstike nënujore përgjatë bregut të tij lindor. (Burimi: Eftimi R., Skende P. & Zoto J. (2002): An isotope study of the connection of Ohrid and Prespa lakes. GEOLOGICA BALCANICA.)

Përveç ujërave nëntokësore karstike në Malet e Galiçicës, akuiferet më të rëndësishme të ujërave nëntokësore janë në veri të Strugës në pellgun përgjatë lumit Drini i Zi dhe në verilindje të Ohrit në pellgun përgjatë Koselskës (Jovanovski M. (2009): Hydrogeological Survey on Groundwater in Macedonia. GTZ project; Lake Ohrid Watershed Management Plan 2020).

Akuifere të shumta që gjenden në gëlqerorët e Galiçicës kalojnë përmes burimeve dhe derdhen në Liqenin e Ohrit. Në bazë të llogaritjeve 49% e prurjeve nga burimet në liqen vjen nga burimet nënujore dhe 51% nga burimet sipërfaqësore.

Burimet më të rëndësishme janë ato të Shën Naumit (5-10 m³/sek), Tushemishtit (2.5 m³/sek), Biljaninit (1-2 m³/sek) dhe Bej Bunarit (40-100 l/s). (Lake Ohrid Watershed Management Plan 2020).

Uji rrjedh në Liqenin e Ohrit përmes degëve të shumta, pjesa më e madhe e të cilave janë rrëqe të vogla që vërshojnë vetëm përkohësisht gjatë shkrirjes së dëborës dhe shirave të rrëmbyeshëm. Degët kryesore të liqenit janë lumenjtë e Sateskës, Koselskës dhe Shushicës në Maqedoninë e Veriut, si dhe lumenjtë e Çërravës dhe Vërdovës në Shqipëri (Plani i Menaxhimit të Pellgut Ujëmbledhës të Liqenit të Ohrit 2020).

3.2.3 Climate

Në përgjithësi, kushtet lokale të klimës në zonën e Liqenit të Ohrit janë mesdhetare me ndikime kontinentale. Klima lokale ndikohet nga afërsia me Detin Adriatik, nga malet përreth, dhe nga kapaciteti termik i liqenit.

Temperatura mesatare vjetore e regjistruar në rajonin e Ohrit është 11.5°C; temperaturat mesatare variojnë nga 21°C gjatë verës deri 1.8°C gjatë dimrit (Fig 2.3). Temperatura e liqenit varion nga 6°C (ujë pelagjik, nën thellësinë 150m, gjatë të gjithë vitit) deri 24–27°C në sipërfaqe gjatë verës.

Morfologjia e ujëmbledhësit gjithashtu ndikon në regjimin e erës, me erëra veriore që mbizotërojnë gjatë dimrit dhe erëra jugore dhe jug-lindore gjatë verës. Shpejtësia mesatare e erës në rajonin e Liqenit të Ohrit është relativisht e ulët, 1.8m/s.

3.2.4 Tiparet Biogeografike

Në bazë të rajoneve biogeografike të Bashkimit Evropian, zona i përket rajonit alpin. Në Evropë, rajoni alpin është i pranishëm në shumë vargmale alpine. Këto zona ndajnë tipare të veçanta të tilla si një klimë relativisht e ftohtë dhe e ashpër, relieve të larta dhe topografi të ndërlikuar. Si të tilla, ato ofrojnë habitate shumë të veçanta të cilat shpesh mbështesin biodiversitetin e pasur. Rajoni alpin përfshin Malet e Alpeve, Apenineve, Pirenejve, Skandinaveve, Karpateve, të Ballkanit dhe Rodopit.

3.2.5 Algat

Botime të panumërta nga Zlatko Levkov dhe autorë të tjerë mbi diatomet (njëqelizorët) e Liqenit të Ohrit dokumentojnë karakterin e jashtëzakonshëm të liqenit në lidhje me grupin taksonimik. Rreth 800 taksonë raportohen për Liqenin e Ohrit nga të cilët 117 (14%) konsiderohen endemikë për liqenin dhe 15 (1.9%) lloje relikte ose të njohur vetëm nga depozitimet e fosilizuara në Rumani.

Cvetkoska A., Pavlov A., Jovanovska E., Tofilovska S., Blanco S., Ector L., Wagner-Cremer F. & Levkov Z. (2018): Spatial patterns of diatom diversity and community structure in ancient Lake Ohrid, autorët analizuan modelet e strukturës së bashkësisë dhe diversitetit tek diatomet (njëqelizorët) në Liqenin e lashta të Ohrit dhe dolën në përfundimin se diatomët (njëqelizorët) në pjesët veriore të liqenit ndikohen ndjeshëm nga përqendrimi i fosforit, duke pasqyruar eutrofikimin e vazhdueshëm për shkak të rritjes së ngarkesës së lëndëve ushqyese antropogjene.

Blazencic (2004) përshkruan 24 lloje taksonimikë karofitikë (charophyta) të regjistruar në Liqenin e Ohrit. Liqeni është locus clasicus për *Chara ohridana* endemike dhe një nga vendndodhjet më të pasura me karofita (charophyta) në Gadishulin e Ballkanit. Së bashku me Liqenin e Shkodrës në Malin e Zi dhe liqenet Bacinska në Kroaci, Liqeni i Ohrit është një nga tre qendrat më të rëndësishme të diversitetit të karofita (charophyta) në Ballkan.

3.2.6 Jo vertebrorët e Mëdhenj Bentikë

Jovertebrorët e mëdhenj bentikë janë kafshë të vogla të cilat jetojnë në gurë, drurë të kalbur, sedimente dhe bimë ujore në fundin e përrenjve, lumenjve dhe liqeneve. Ato janë mjaft të mëdhenj për të parë me sy hapur (makro) dhe nuk kanë shtyllë kurrizore (jovertebrorë). Shembujt përfshijnë krimbat e shtypur, krimbat e ujit dhe të dheut, shushunjat, midhjet, kërmijtë, krustacët dhe insektet, duke përfshirë larvat. Jovertebrorët e mëdhenj janë një pjesë e rëndësishme e zinxhirit ushqimor ujor. Ata ushqehen me gjethe, alga dhe bakterie dhe, në këmbim janë ushqim për peshqit, amfibët, shpendët, dhe vertebrorët dhe jovertebrorët e tjerë.

Fauna bentike e Liqenit të Ohrit karakterizohet nga nivele të larta të biodiversitetit dhe endemizmit. (Trajanovski et al. (2019). 586 lloje të jovertebrorëve të mëdhenj bentikë janë regjistruar në Liqenin e Ohrit. Këto bashkësi bentike njihen për enemizmin e tyre të lartë, për shembull 86% e 72 llojeve të njohura të gastropodave janë endemike. Tetë nga llojet jovertebrorë të mëdhenj gjenden në Shtojcën II të Direktivës së BE-së për Habitatet, tetë gjenden në Shtojcën IV dhe një në Shtojcën V (*Dytiscus latissimus*). Në bazë të Listës së Kuqe IUCN-së për Llojet e Kërcënuara, 28 lloje janë vlerësuar si të Cënueshme (VU), 17 si të Rrezikuara (EN), dhe 10 si të Rrezikuara në Mënyrë Kritike (CE).

Bashkësitë e jovertebrorëve të mëdhenj bentikë përfshihen zakonisht në vlerësimet e trupave ujorë në bazë të Direktivës së BE-së për Kornizën e Ujërave, meqenëse ata janë tregues të mirë të cilësisë së ujit. Ata ndikohen nga kushtet fizike, kimike dhe biologjike. Ato mund të tregojnë ndikimet e ndotjes afatshkurtër dhe afatgjatë, meqenëse nuk i shpëtojnë dot asaj, dhe mund të ndihmojnë për shpjegimin e ndikimeve kumulative të ndotjes.

3.2.7 Rotiferet

Rotiferet janë një komponent i rëndësishëm i bashkësive litorale dhe limnetike të jovertebrorëve dhe një përbërës i pandashëm i rrjetave të ushqimit në ujë. Ato janë organizma të vegjël simetrikë në të dyja anët dhe jashtëzakonisht të shumëllojshëm. Rotiferët përfshijnë dy grupe kryesore: Monogononta dhe Bdelloidea. Monogononta shfaqen në pothuajse të gjitha llojet e habitateve të ujërave të ëmbla dhe formojnë një element relativisht të shumëllojshëm të faunës së ekosistemeve të ujërave të ëmbla.

Përmes një studimi të rotifereve monogonont të Liqenit të Ohrit doli në pah prania e 73 llojeve. 61 lloje u regjistruan në zonën litorale dhe 12 lloje në zonën pelagjike. Numri i lartë i

Ilojeve në habitatet litorale është për shkak të kushteve të shumëllojshme të kësaj zone. Disa nga këto lloje janë ndër rotiferet më të zakonshëm, karakteristike e habitateve në fjalë. Përbërja taksonimike e pasur me rotifere në Liqenin e Ohrit si i tërë është për shkak të llojshmërisë së madhe të habitateve ku ato gjenden. (Burimi: Tasevska O., Guseska D. & Kostoski G. (2019): A Checklist of Monogonont Rotifers (Rotifera: Monogononta) of Lake Ohrid, Republic of Macedonia. Acta Zoologica Bulgarica.)

3.2.8 Flora

Talevska & Talevski (2015) përshkruajnë 32 lloje makrofite përgjatë brigjeve të Liqenit të Ohrit: *Phragmites australis*, *Typha latifolia*, *Typha angustifolia*, *Shoenoplectus lacustris*, *Polygonum amphibium*, *Nuphar lutea*, *Potamogeton perfoliatus*, *Potamogeton pectinatus*, *Potamogeton crispus*, *Potamogeton lucens*, *Potamogeton gramineus*, *Potamogeton pusillus*, *Potamogeton nitens*, *Potamogeton acutifolius*, *Zannichellia palustris*, *Myriophyllum spicatum*, *Ceratophyllum demersum*, *Ceratophyllum submersum*, *Vallisneria spiralis*, *Elodea canadensis*, *Ranunculus trichophyllus*, *Najas marina*, *Najas minor*, *Chara tomentosa*, *Chara aspera*, *Chara gymnophylla*, *Chara globularis*, *Chara imperfecta*, *Chara ohridana*, *Nitella opaca* dhe *Nitellopsis obtusa*. Në veçanti myshku i ujit *Fontinalis antipyretica* gjendet në lokalitete.

3.2.9 Peshqit

 Lista e peshqve të Liqenit të Ohrit (fotot nga www.fishbase.se)

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	I ngrenshëm	Foto
<i>Alburnoides ohridanus</i> (Karaman, 1928)	Охридска гомнушка, шљунец	Ohrid spirlin	Barkëgjera/ spirlini i Ohrit	Po	Jo	Po	Jo	
<i>Alburnus scoranza</i> (Heckel et Kner, 1858)	Охридска плашица	Bleak	Gjuca	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Alosa falax</i> La Capede, 1803	Харинга, лојка	Twait shad	Kubla	Jo	Po	Jo	Jo	
<i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758)	Јагула	European eel	Ngjala	Po	Jo	Jo	Po	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshtëm	Foto
<i>Barbatula sturanyi</i> (Steindachner, 1892)	Охридска вретенушка	Stone loach	Tufëza	Jo	Jo	Po	Jo	
<i>Barbus rebeli</i> (Köller, 1925)	Охридска мрена	Western Balkan Barbel	Mrena e Fanit	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Carassius gibelio</i> Bloch, 1782	Сребрен карас	Prussian carp	Karasi prusian	Jo	Po	Jo	Po	
<i>Chondrostoma ohridanus</i> Karaman, 1924	Охридски скобуст	Ohrid nase	Njila/skobusi i Ohrit	Po	Jo	Jo	Po, i kushtueshtëm	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshtëm	Foto
<i>Cobitis ohridana</i> Karaman, 1928	Охридска штипалка	Spined loach	Mrena e egër e Ohrit	Po	Jo	Jo	Jo	
<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758	Крап	Common carp	Krap	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Eudontomyzon stankokaramani</i> Karaman, 1974	Караманова змиорка	Drin brook lamprey	Kavalli i Drinit	Po	Jo	Jo	Jo	
<i>Gambusia holbrooki</i> Girard, 1859	Гамбузија	Eastern mosquitofish	Barkaleci pikalosh	Jo	Po	Jo	Jo	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshtëm	Foto
<i>Gobio ohridanus</i> Karaman, 1924	Охридска кркушка , мренец	Ohrid gudgeon	Mrena e Ohrit	Po	Jo	Jo	Jo	
<i>Lepomis gibbosus</i> Linnaeus, 1758	Сончарка, сунчица	Pumpkinseed	Peshk diell/Sharoku diellor/sharoku laraman	Jo	Po	Jo	Jo	
<i>Oncorhynchus mykiss</i> Walbaum, 1792	Мавровска пастармка	Rainbow trout	Toftë ylberi	Jo	Po	Jo	Po	
<i>Pachychilon pictum</i> (Heckel et Kner, 1858)	Моранец	Albanian roach	Skorti i zi	Po	Jo	Jo	Po	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshtëm	Foto
<i>Pelasgus minutus</i> Karaman, 1924	Охридско мало грунче	Ohrid minnow	Grunci i Ohrit	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Phoxinus lumaireul</i> Schinz, 1840	Пиор	Minnow	Cigani Italian	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Pseudorasbora parva</i> Temmini & Schlegel, 1846	Писа?	Stone moroko	Notaku	Jo	Po	Jo	Jo	
<i>Rhodeus amarus</i> (Bloch, 1782)	Платиче, плоска, пласкун	European bitterling	Idhtaku	Jo	Po	Jo	Jo	
<i>Rutilus ohridanus</i> (Karaman, 1924)	Охридски грунец	Ohrid roach	Skorta e Ohrit	Po	Jo	Jo	Po	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshëm	Foto
<i>Salmo aphelios</i> Kottelat, 1997	Летна пастрмка, летница	Summer Trout, Letnica	Jekna/Korani i verës	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Salmo balcanicus</i> Karaman, 1928	Струшка пастрмка, крешеница	Struga Trout, Kresnica	Korani i Ballkanit	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Salmo letnica</i> Karaman, 1924	Охридска пастрмка	Ohrid Trout	Korani	Po	Jo	Po	Po	
<i>Salmo lumi</i> Poljakov, Filip & Basho 1958	Охридска поточна пастрмка	Lumi Trout	Koran Lumi	Po	Jo	Jo	Po	

Emri Latin	Emri në gjuhën maqedonase	Emri në gjuhën angleze	Emri në gjuhën shqipe	Autokton për Liqenin e Ohrit	I introduktuar (i futur) në Liqenin e Ohrit	Endemik	Ingrënshtëm	Foto
<i>Salmo ohridanus</i> Steindachner 1892	Белвица	Belvica	Belushka	Po	Jo	Po	Po	
<i>Scardinius knezevici</i> (Bianco & Kottelat, 2005)	Охридска писа	Skadar Rudd	Bravica/Dranga/Gërmuqi	Po	Jo	Jo	Po, por jo i preferuar	
<i>Squalius squalus</i> Bonaparte, 1837	Клен	Italian chub	Kleni/Blyshi/Mlyshi	Po	Jo	Jo	Po	
<i>Telestes montenegrinus</i> (Vuković, 1965)	Микс од моранец и грунец, писа3	ray-finned fish	Skorti me vizë	Po	Jo	Jo	Po	

3.2.10 Llojet Kryesore të Faunës dhe Florës

Studimi për Valorizimin paraqet një sërë llojesh kryesore të cilat luajnë funksione të rëndësishme dhe të ndryshme brenda proceseve ekologjike të Liqenit të Ohrit. Meqenëse kryejnë funksione të ndryshme të tilla si llojet lajmëtare, llojet simbol, llojet endemike dhe llojet mbrojtëse, ato janë kryesore për të mundësuar masat e efektshme dhe të përpikta të ruajtjes.

Llojet Mbrojtëse përkufizohen si llojet ruajtja e të cilave do të ofrojë mbrojtje për një numër të madh të llojeve natyrore që shfaqen së bashku. Ky koncept është propozuar si një mjet për qëllime të ndryshme në planifikimin e ruajtjes. Ndër llojet e sugjeruara si mbrojtëse, shumica janë gjitarë dhe shpendë të mëdhenj, por gjithashtu po merren parasysh edhe jovertebrorët.

Llojet simbol janë lloje të njohura karizmatike të cilat shërbejnë si simbole për të nxitur ndërgjegjësimin dhe veprimin për ruajtjen në nivele të ndryshme.

Llojet lajmëtare janë llojet e ndjeshme ndaj ndryshimit të mjedisit, të cilat për rrjedhojë mund të ofrojnë një masë shëndetësore për ekosistemin.

Llojet endemike janë autoktone dhe kufizohen në një territor të caktuar gjeografik. Llojet endemike lokale, ato që kanë shtrirje shumë të kufizuara natyrore, janë veçanërisht të cënueshme ndaj zhdukjes nëse habitatit i tyre natyror eliminohet ose shqetësohet ndjeshëm.

Llojet e identifikuar kryesore luajnë së bashku një rol të madh dhe kritik në mbështetjen e integritetit të bashkësisë së tyre ekologjike ose në rritjen e ndërgjegjësimin dhe veprimit për ruajtjen e Liqenit të Ohrit.

3.2.10.1 Peshqit

Lloji kryesor (Peshqit): <i>Salmo ohridanus</i>	
Emri shkencor	<i>Salmo ohridanus</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Белвица
Emri në gjuhën angleze	Ohrid belvica
Emri në gjuhën shqipe	Belushka
Ekosistemet	Ujërat e ëmbla (=Ujërat e brendshme)
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-së	E cënueshme (2006)
Kërcënimet	Hibridizimi i qëllimshëm me <i>Salmo letnica</i> në fermat e peshkut gjatë 50 viteve të fundit. Ndikimet afatgjata të këtij hibridizimi janë të paqarta (Rakaj dhe Flloko 1995). I nënshtrohet peshkimit pa kriter por ende në sasi të mëdha; Ndotja e ujit për shkak të bujqësisë dhe turizmit; Shqetësimi i zonave të shumimit nga ndikimi i njeriut.
Masat e ruajtjes	Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes së ujit dhe eutrofikimit; Regullorja për peshkimin; Krijimi i zonave të mbrojtjes në zonat e shumimit; Minimizimi i shqetësimeve në zonat e shumimit;

	• Monitorimi i popullatave.
Funksioni mbrojtës dhe simbolik	Masat e përmirësuar të ruajtjes duke përfshirë zonat e thella dhe ato bregore të shumimit, do të arrinin të shpëtonin 4 lloje të troftës dhe mbi 24 lloje të peshqve duke përfshirë edhe ngjalën e rrezikuar në mënyrë kritike (<i>Anguilla anguilla</i>). Meqenëse është një lloj i njohur, i ndjeshëm ndaj peshkimit pa kriter dhe endemik për Liqenin e Ohrit, ai mund të shërbejë si një lloj simbolik për të nxitur ndërgjegjësimin për ruajtjen.
Statusi i mbrojtjes	Renditet si lloj i mbrojtjes së rreptë në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org www.fishbase.se РИБОЛОВНА ОСНОВА ЗА РИБОЛОВНА ВОДА „ОХРИДСКО ЕЗЕРО“ ЗА ПЕРИОД 2017-2022 ГОДИНА.

3.2.10.2 Amfibët

Lloji kryesor (Amfibët): <i>Hyla arborea</i>	
Emri shkencor	<i>Hyla arborea</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Лисна жаба / гаталинка
Emri në gjuhën angleze	European tree frog
Emri në gjuhën shqipe	Bretkosa e drurëve
Vlerësimi i Listës së kuqe të IUCN-së	Gati i Tanguar (Pothuaj i Kërcënuar) (2019) (NT) Lista e Kuqe e Maqedonisë së Veriut (NT – Gati i Tanguar)
Kërcënimet	• Humbja e habitateve të përshtatshme • Modifikimi dhe fragmentimi i habitateve • Tharja e ligatinave • Ndryshimet në nivelet e ujit • Kërcënimet nga kërpudhat <i>Batrachochytrium dendrobatidis</i> dhe <i>Batrachochytrium salamandrivorans</i> u kuptuan kohët e fundit në Gadishullin e Ballkanit.
Masat e ruajtjes	• Mbrojtje dhe restaurim i habitateve të përshtatshme • Përmirësim i cilësisë së ujit dhe minimizim i ndotjes së ujit dhe eutrofikimit • Monitorimi i popullatave
Funksioni mbrojtës dhe simbolik	Në përgjithësi gjendet në përrrenj, lumenj dhe ligatina. Meqenëse kërcënohet nga fragmentimi i habitateve, ndryshimet në nivelin e ujit dhe nga shtimi i kërpudhave ai shërben si një lajmëtar i mirë për modifikimet e habitateve. Gjatë ciklit jetësor ky lloj kërkon habitate të ndryshme dhe kërkon një qasje të peizazhit të gjerë për ruajtjen e cila cilëson funksionin e tij si mbrojtës.
Statusi i mbrojtjes	Renditet në Shtojcën IV të Direktivës së BE-së për Habitatet

	Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org http://redlist.moep.gov.mk/ Sterijovski, B. 2015. Conservation and protection status of amphibians in Macedonia. Pelagic Publishing. Exeter, UK.

3.2.10.3 Zvarranikët

Lloji kryesor (Zvarranikët): <i>Emys orbicularis</i>	
Emri shkencor	<i>Emys orbicularis</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Блатна желка
Emri në gjuhën angleze	European Pond Turtle
Emri në gjuhën shqipe	Breshka e kënetave
Ekosistemet	Tokësor / Ujërat e ëmbla (ujërat e brendshme)
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-së	I Cënueshëm (2019) Lista e Kuqe e Maqedonisë së Veriut (VU – I Cënueshëm)
Kërcënimet	• Humbja e habitateve për shkak të zgjerimit dhe shtimit të prodhimit bujqësor, rregullores për lumenjtë dhe zhvillimit pranë brigjeve • Agro-kimikateve dhe ndikimeve të tjera të ndotjes; • Urbanizimit dhe zhvillimit të infrastrukturës turistike; • Koleksionimit për tregti kafshësh shtëpiake; • Introdiktimit (futjes) të llojeve të huaja (p.sh., <i>Trachemys scripta</i> në Europë; pak individë janë vëzhguar në Shkup dhe Katlanovo); • Mortaliteti në rruga
Masat e ruajtjes	• Mbrojtja dhe menaxhimi i habitateve të përshtatshme; • Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes së ujit dhe eutrofikimit; • Monitorimi i popullatave; • Kontrolli i konkurrencës nga llojet ekzotike të breshkave
Funksioni lajmëtar dhe mbrojtës	I ndjeshëm ndaj zhvillimit të vijës bregore, zgjerimit bujqësor dhe i kërcënuar nga shtimi i llojeve të huaja ai vepron si një lajmëtar efektiv i cili thekson modifikimet e habitateve dhe propagandimin e llojeve invazive. Gjatë ciklit jetik ky lloj kërkon habitate të ndryshme dhe qasje të peizazheve të gjera për ruajtjen që klasifikojnë funksionin e tij si mbrojtës.
Statusi i mbrojtjes	Renditet në Shtojcën I dhe II të Konventës së Bernës; Renditet në Shtojcën II dhe IV të Direktivës së BE-së për Habitatet; Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org http://redlist.moep.gov.mk/

	https://www.emys-home.de/english-european-pond-turtle.htm

3.2.10.4 Shpendët

Lloji kryesor (Shpendët): <i>Aythya ferina</i>	
Emri shkencor	<i>Aythya ferina</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Црвеноглава норка
Emri në gjuhën angleze	Common Pochard
Emri në gjuhën shqipe	Kryekuqe e mjeme
Ekosistemet	Tokësor, ujëra të ëmbla (=Ujëra të brendshme), ujëra të kripura
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	I Cënueshëm (VU)
Kërcënimet	• Rekreacioni ujqor • Zhurma nga zhvillimi urbanistik • Shkatërrimi i habitateve së zonat e dimërimit • Shqetësimi nga gjuetia
Masat e ruajtjes	• Mbrojtje ligjore dhe menaxhim i llojeve dhe habitateve të tyre përmes legjislacionit kombëtar; • Parandalim i mortalitetit dhe shqetësimit të shkaktuar nga gjuetia, peshkimi, dhe veprimtari të tjera të njeriut; • Edukimi dhe rritja e ndërgjegjësimit; • Monitorimi i popullatave.
Funksioni mbrojtës dhe simbolik	Meqenëse është i përhapur anekënd liqenit dhe folezon në brezin e kallamishteve dhe bimësinë e dendur buzë brigjeve të lumenjve, masat e ruajtjes që reduktojnë shqetësimet, rregulloret për regjimet e peshkimit dhe rekreacionit ujqor, parandalimi i mortalitetit nga gjuetia dhe ruajtja e brezit me kallamishte, do të sillnin përfitime të mëdha për taksonët e cënueshëm të ndjeshëm ndaj të njëjtave kërcënime. Veçanërisht, masat e ruajtjes do të sillnin përfitime për të gjitha llojet që përdorin Liqenin e Ohrit si zonën e tyre të Shumimit dhe mbi 25 lloje shpendësh dimërues (<i>Census of wintering water birds in Ohrid Lake region- 2020</i>). Me pendët që i mbuojnë të gjithë trupin dhe dimorfizmin e dukshëm gjinor, ai mund të shërbejë si një simbol për përpjekjet e edukimit mjedisor duke rritur ndërgjegjësimin kundrejt iniciativave të ruajtjes.
Statusi i mbrojtjes	Shtojca II e Direktivës së BE-së për Shpendët Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org

Lloji kryesor (Shpendët): <i>Phalacrocorax pygmeus</i>	
Emri shkencor	<i>Phalacrocorax pygmeus</i> (<i>Microcarbo pygmaeus</i>)

Emri në gjuhën maqedonase	Мал корморан
Emri në gjuhën angleze	Pygmy Cormorant
Emri në gjuhën shqipe	Karabullaku i vogël
Ekosistemet	Tokësore, Ujërat e ëmbla (=Ujëra të brendshme), ujëra të kripura
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Të Paktën Shqetësues (LC)
Kërcënimet	• Shqetësimi nga veprimtaritë e njeriut (varkat) • Degradimi i ligatinave • Ndryshimet në regjimet hidrologjike • Persekutimi nga industria e akuakulturës • Shkatërrimi i habitateve dhe persekutimi në shtrirjen e tij të dimërimit • Kapja e paqëllimshme në sektorin e peshkimit • Ndotja me anë të pesticideve e shkaktuar nga prurjet e tokave bujqësore
Masat e ruajtjes	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Minimizimi i shqetësimeve nga njeriu • Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes së ujit dhe eutrofikimi • Monitorimi i popullatave • Zbutja e masave për gjuetinë e paqëllimshme kur shihet e arsyeshme
Funksioni mbrojtës dhe lajmëtar	Në Liqenin e Ohrit lloji kërkon zona të pashqetësuara në afërsi të bregut me vende për folezim dhe tharje të puçlave të ngjashme për shumë lloje shpendësh me të njëjtat nevoja. Sigurimi i zonave të pashqetësuara në zonën e mbrojtur rreptësisht do të sjellë përfitime të shumta për shumë lloje të tjera me të njëjtat kërkesa për habitate. Me një dietë të përqendruar kryesisht tek peshku, ai ndikon ndjeshëm në kaskadën trofike dhe industrinë e akuakulturës, dhe kërcënohet nga veprimtaritë e njeriut dhe peshkimi pa kriter, për rrjedhojë shërben si një lajmëtar i efektivitetit të peshkimit dhe rregulloreve për peshkimin dhe rekreacionin ujqor.
Statusi i mbrojtjes	Shtojca II e Direktivës së BE-së për Shpendët Renditur si një lloj i mbrojtur rreptësisht në Maqedoninë e Veriut
Referencat	www.iucnredlist.org http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/lake-ohrid-iba-north-macedonia/details

Lloji kryesor (Shpendët): *Netta rufina*

Emri shkencor *Netta rufina*

Emri në gjuhën maqedonase	Црвеноклуна потопница превез
Emri në gjuhën angleze	Red-crested pochard
Emri në gjuhën shqipe	Zhytkryekuqja e madhe
Ekosistemet	Tokësor, Ujërat e ëmbla (=ujërat e brendshme)
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Të Paktën Shqetësues (LC)
Kërcënimet	• Degradimi i habitateve dhe humbja e habitateve • Shqetësimi • Gjuetia • Përkeqësimi i cilësisë së ujit në ligatina
Masat e ruajtjes	• Regullimi i peshkimit • Krijimi i zonave të mbrojtjes • Monitorimi i popullatave • Hulumtimet për dinamikën e popullatave dhe zgjedhjen e habitateve
Funksioni mbrojtës	Meqenëse përvetëson pjesë të liqenit të rrethuara nga kallamishte dhe ligatina të mbuluara, i ndjeshëm ndaj humbjes së habitatit dhe cilësisë së papërshtatshme të ujit, ai shërben si një lajmëtar i mirë i ndryshimit mjedisor. Rregulloret për gjuetinë dhe përpjekjet për ruajtjen që përqendrohen në brezin me kallamishte dhe mbrojtjen e ligatinave do t'u sjellin mjaft dobi këtyre llojeve si dhe një game të gjerë të taksonëve bashkekzistues.
Statusi i mbrojtjes	Shtojca II e Direktivës së BE-së Renditet si një lloj i mbrojtur rreptësisht në Maqedoninë e Veriut
Referencat	www.iucnredlist.org https://animaldiversity.org/accounts/Netta_rufina/ Defos du Rau P. & Perennou C. (2007): Management Plan for Red-Crested Pochard (<i>Netta rufina</i>) 2007-2009. European Commission. Schneider-Jacoby M. & Vasić V.F. (1989): The Red-crested Pochard <i>Netta rufina</i> breeding and wintering in Yugoslavia. Wildfowl 40.

Lloji kryesor (Shpendët): <i>Fulica atra</i>	
Emri shkencor	<i>Fulica atra</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Лиска
Emri në gjuhën angleze	Common Coot
Emri në gjuhën shqipe	Bajza
Ekosistemet	Tokësor, Ujëra të ëmbla (=ujërat e brendshme), të kripura

Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Gati i Tanguar (NT) (Pothuaj i Kërcënuar)
Kërcënimet	• Shqetësimi • Ndotja • Degradimi i habitateve • Gjuetia
Masat e ruajtjes	• Regullorja e gjuetisë • Krijimi i zonave të mbrojtjes • Monitorimi i popullatave • Hulumtimi për dinamikat e popullatave dhe zgjedhjen e habitateve
Funksioni mbrojtës dhe lajmëtar	Meqenëse okupon një gamë të gjerë të habitateve dhe grupohet në numra të mëdhenj, pavarësisht se mbetet i ndjeshëm ndaj degradimit të habitateve, ky lloj shërben jo vetëm si lajmëtar për shëndetin e ekosistemit por edhe si lloj mbrojtës për një gamë të gjerë llojesh të tjera.
Statusi i mbrojtjes	Shtojca II e Direktivës së BE-së për Shpendët Renditet si lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut
Referencat	http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/lake-ohrid-iba-north-macedonia/details

Lloji kryesor (Shpendët): <i>Mergus merganser</i>	
Emri shkencor	<i>Mergus merganser</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Голем северен потопник
Emri në gjuhën angleze	Goosander
Emri në gjuhën shqipe	Zhytraku i madh
Ekosistemet	Tokësore / Ujëra të Ëmbla (ujëra të brendshme) / Detare
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Të Paktën Shqetësues (LC) (2018)
Kërcënimet	• Shqetësimi nga veprimtaritë e njeriut në tokë dhe në ujë • Gjuetia • Kapja në rrjetat e peshkimit të ujërave të ëmbla
Masat e ruajtjes	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Mbrojtje dhe menaxhim i habitateve të përshtatshme • Regullorja e gjuetisë • Monitorimi i popullatës
Funksioni simbol dhe lajmëtar	Me pendët e tij të dallueshme, dimorfizmin e qartë gjinor dhe zakonet e shumimit në tokë, popullata e izoluar që jeton në Liqenin e Ohrit mund të shërbejë si një lloj simbol efektiv . Meqenëse është i ndjeshëm si ndaj gjuetisë së pa rregulluar ashtu edhe peshkimit pa kriter, ai do të ofronte një masë të mirë për efektivitetin e regjimeve dhe rregulloreve të përmirësuara të gjuetisë dhe peshkimit.

Statusi i Mbrojtjes	Shtojca II e Direktivës së BE-së për Shpendët
Referencat	www.iucnredlist.org Catsadorakis G., Avramoski O., Bojadzi A. & Nikolaou H. (2016): The status of an isolated population of Goosander Mergus merganser in the Balkans. Wildfowl.

3.2.10.5 Gjitarët

Lloji kryesor (Gjitarët): <i>Lutra lutra</i>	
Emri shkencor	<i>Lutra lutra</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Видра
Emri në gjuhën angleze	Eurasian otter
Emri në gjuhën shqipe	Lundërza
Ekosistemet	Tokësore / Ujërat e Ëmbla (ujërat e brendshme)/ ujëra të kripura
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Gati i Tanguar (2007) (NT) (Pothuaj i Kërcënuar) Lista e Kuqe e Maqedonisë së Veriut (VU – i Cënueshëm)
Kërcënimet	Gjuetia e paligjshme është një problem në shumë pjesë të harkut të shtrirjes së tyre. Në vende të shumta europiane trysnia politike veçanërisht e peshkatarëve ka rezultuar në dhënien e licencave për vrasjen e lundërzave; Ndryshimet e kryera nga njeriu në habitatet ujore: shndërrimi i lumenjve në kanale lundruese, tharja e ligatinave, veprimtaritë e akuakulturës dhe ndikimet përkatëse të shkaktuara nga njerëzit në sistemet ujore; Ndotja është një kërcënim kryesor për lundërzat: pesticidet dhe plehrat kimike nga bujqësia, ujërat e zeza dhe zhiva e metaleve të rënda; Rrjetat e peshkimit
Masat e ruajtjes	Minimizimi i shqetësimeve nga njerëzit Krijimi i lidhshmërisë së habitateve (krijimi i shtigjeve poshtë strukturave të urave për t'u dhënë lundërzave mundësinë të kalojnë) Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes së ujit dhe eutrofikimi Ndalimi i rrjetave të peshkimit në habitatet natyrore të këtij lloji Monitorimi i popullatave
Funksioni mbrojtës, simbol dhe lajmëtar	Meqenëse jetojnë në zona bregore, masat e ruajtjes të cilat synojnë ruajtjen e territoreve ekologjike të këtij lloji do të rezultojnë në kushte të përmirësuara për shumë lloje bashkekzistuese. Meqenëse shfaq tolerancë të ulët ndaj faktorëve të ndotjes, ky lloj shërben si një lajmëtar i mirë i cilësisë së ujit.

	Si një lloj i njohur dhe karizmatik si nga niveli kombëtar ashtu edhe ai ndërkombëtar, ai luan një rol simbolik në nxitjen e sensibilizimit dhe mbështetjes kundrejt masave të dedikuara të ruajtjes. Brenda shtrirjes së tij të madhe ai kërkon zona të gjera me habitate të pashqetësuar dhe është veçanërisht i ndjeshëm ndaj zhvillimit infrastrukturor.
Statusi i mbrojtjes	Lundërza i përket mbrojtjes së rreptë në bazë të legjislacionit dhe konventave. Ajo renditet në Shtojcën I të CITES, Shtojcën II të Konventës së Bernës, dhe Shtojcave II dhe IV të Direktivave të BE-së për Habitatet dhe Llojet. Renditet si lloj i mbrojtur rreptësisht në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org https://www.wasser-otter-mensch.de/

3.2.10.6 Insektet

Lloji kryesor (Insektet): <i>Brachytron pratense</i>	
Emri shkencor	<i>Brachytron pratense</i>
Emri në gjuhën maqedonase	
Emri në gjuhën angleze	Hairy Hawker / Hairy dragonfly
Emri në gjuhën shqipe	
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	Të Paktën Shqetësues (LC) në Europë Të Paktën Shqetësues në bazë të Listës së Kuqe të pilivesave të Mesdheut
Kërcënimet	• Eutrofikimi • Degradimi dhe shkatërrimi i bimësisë ujore dhe buzë lumore • Humbja e habitateve të përshtatshme • Modifikimi dhe fragmentimi i habitateve • Tharja e ligatinave • Ndryshimet e niveleve ujore • Menaxhim i pamjaftueshëm i ujërave
Masat e ruajtjes	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Mbrojtja dhe menaxhimi i habitateve të përshtatshme • Monitorimi i popullatës • Monitorimi i habitateve
Funksioni mbrojtës dhe lajmëtar	Megenëse okupon bimësinë anës brigjeve, përpjekjet për ruajtjen kundrejt mbrojtjes së brezit me kallamishte do t'i sjellin dobi një game të gjerë të llojeve bashkekzistuese. Mbi 30 lloje të pilivesave të pranishme në liqen dhe përreth tij do të kishin përfitim nga masat efektive në zbatim të ruajtjes së këtij lloji kryesor. Për më tepër, ky lloj shërben si një lamëtar i mirë për strukturën e zonës së kallamishteve dhe për procesin e eutrofikimit.

Statusi i mbrojtjes	
Referencat	https://www.iucnredlist.org

3.2.10.7 Bivalvia

Lloji kryesor (Bivalvia): <i>Pisidium edlaueri</i>	
Emri shkencor	<i>Pisidium edlaueri</i>
Emri në gjuhën maqedonase	
Emri në gjuhën angleze	
Emri në gjuhën shqipe	
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	I rrezikuar (2009) (EN)
Kërcënimet	• Rritja e ngarkesës së sedimenteve (për shkak të ndërtimit të vendbanimeve të reja, shpyllëzimit dhe erozionit të zonave fqinje) ndikon për këtë molusk të vogël dhe për aftësinë e tij për të filtruar ujin; • Eutrofikimi i liqenit për shkak të ndotjes bujqësore rezulton në rritjen e makrofiteve, të cilat mbulojnë shtresën e butë dhe zvogëlojnë praninë e oksigjenit brenda shtresës (anoksik).
Masat e ruajtjes	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes së ujit dhe eutrofikimit • Monitorimi i popullatës
Funksioni lajmëtar dhe mbrojtës	Endemik për Liqenin e Ohrit dhe zë një sipërfaqe të veçantë duke përjetuar rënien e cilësisë së habitatit, ky lloj shërben si një lajmëtar i mirë për eutrofikimin dhe rritjen e makrofiteve. Masat e ruajtjes që synojnë përmirësimin e pranisë së oksigjenit në ujëra të thella do të jenë gjithashtu në dobi të llojeve të tjera bentike që jetojnë në të njëjtën zonë.
Statusi i mbrojtjes	Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	https://www.iucnredlist.org/ Kuiper J.G.J. (1960). Zoological results of a collecting journey to Yugoslavia, 1954. 6: Die Pisidien des Ochridsees, Mazedonien, nebst Bemerkungen über die Verbreitung der Pisidien in der Balkanhalbinsel und den Donauländern. Beaufortia. 88(7): 219-231. http://www.repository.naturalis.nl/document/548696 Schultheiß, R., Albrecht, C., Bçßneck, U. et al. (2008): The neglected side of speciation in ancient lakes: phylogeography of an inconspicuous mollusc taxon in lakes Ohrid and Prespa. Hydrobiologia 615, 141–156 (2008). https://doi.org/10.1007/s10750-008-9553-3

3.2.10.8 Gastropoda

Lloji kryesor (Gastropoda): <i>Gocea ohridana</i>	
Emri shkencor	<i>Gocea ohridana</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Охридски воден полжав
Emri në gjuhën angleze	
Emri në gjuhën shqipe	
Ekosistemet	Tokësor / Ujërat e ëmbla (ujërat e brendshme)
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	I Rrezikuar në Mënyrë Kritike (2010) (CR)
Kërcënimet	• Ngarkesa e sedimenteve, ndikon këtë gastropod të vogël, duke zbehur aftësinë e tij për të filtruar ujin. • Ndotja nga ujërat e zeza të qyteteve të mëdha pranë liqenit po kontaminon ujin e liqenit. • Bujqësia pranë Liqenit të Prespës po kontaminon ujërat e tij, të cilat më tej futen në Liqenin e Ohrit, duke shkarkuar aty ngarkesë të madhe të lëndëve ushqyese.
Masat e ruajtjes	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Përmirësimi i cilësisë së ujit dhe minimizimi i ndotjes dhe eutrofikimit të ujit • Monitorimi i popullatës • Monitorimi i cilësisë së ujit
Funksioni mbrojtësdhe lajmëtar	Meqenëse okupon një zonë mjaft të kufizuar të liqenit brenda një pjese të ndjeshme të zonës litorale, masat e veçanta të ruajtjes që adresojnë ndotjen e ujit dhe grumbullimin e llumit do të sjellin dobi edhe për taksonët e tjerë bashkëekzistues. Masat të cilat adresojnë këto lloje të kërcënimeve do të jenë gjithashtu të dobishme edhe për më shumë se 40 lloje butakësh. I ndjeshëm ndaj erozionit bregor dhe trajtimit të pamjaftueshëm të ujërave të ndotura, ai shërben si një lajmëtar i mirë i cilësisë së ujit dhe degradimit të bregut.
Statusi i mbrojtjes	Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	www.iucnredlist.org http://www.animalbase.uni-goettingen.de/ Smiljkov S., Budzakoska-Gjoreska B., Sapkarev J. & Trajanovski S. (2007): Dominant Species of the Gastropod Fauna from the Littoral Region in Lake Ohrid of R. Macedonia. Contributions, Sec. Biol. Med. Sci., MASA, XXVIII.

3.2.10.9 Sfungjerët

Sfungjerët janë kafshë shumëqelizore, trupat e të cilëve përmbajnë pore dhe kanale përmes të cilave qarkullon uji. Sfungjerëve u mungon sistemi qendror nervor, aparati i tjetjes dhe i

qarkullimit të gjakut. Në vend të tyre, pjesa më e madhe mbështeten në kalimin e vazhdueshëm të ujit nëpër trupin e tyre për të marrë ushqim dhe oksigjen, dhe për të shkarkuar mbetjet.

Talevski et al. (2020) e përshkruan sfungjerin e ujërave të ëmbla *Ochridaspongia rotunda* i cili, së bashku me *O. interlithonis* and *Spongilla stancovichii*, përbën faunën unike porifere të Liqenit të lashtë të Ohrit.

Njohuritë dhe literatura për sfungjerët në Liqenin e Ohrit janë të pakëta. Për rrjedhojë, rekomandohet fuqimisht të kryhen studime të veçanta, të përpilohen inventarë dhe të kryhen monitorime, dhe nëse është e nevojshme të zbatohen masa të veçanta për ruajtjen e tyre.

3.2.10.10 Bimët

Lloji kryesor (Apiaceae): <i>Angelica palustris</i>	
Emri shkencor	<i>Angelica palustris</i>
Emri në gjuhën maqedonase	Барска Ангелика
Emri në gjuhën angleze	Marsh Angelica
Emri në gjuhën shqipe	
Ekosistemet	Kullota, Ligatina (të brendshme)
Vlerësimi i Listës së Kuqe të IUCN-it	I rrezikuar në Mënyrë Kritike (CR) – Lista e Kuqe e Maqedonisë së Veriut
Kërcënimet	• Krijimi i zonave të mbrojtjes • Mbrojtja dhe menaxhimi i habitateve të përshtatshme • Monitorimi i habitateve • Monitorimi i popullatës
Masat e ruajtjes	• Mbrojtje e rreptë përmes zonimit
Funksioni mbrojtës	Meqenëse kufizohet në një zonë pranë burimeve të lumit Drini i Zi në lokalitetin e Shën Naumit dhe meqenëse është i ndjeshëm ndaj veprimtarive të njeriut të tilla si urbanizimi dhe ndryshimi i rrjedhave ujore, ky lloj shërben si një lajmëtar lokalizues i shëndetit të habitateve të veçanta.
Statusi i mbrojtjes	Renditet në Shtojcën II të Direktivës së BE-së për Habitatet Renditet si një lloj i mbrojtur në Maqedoninë e Veriut.
Referencat	http://redlist.moepp.gov.mk/marsh-angelica/

3.2.11 Brezat e kallamishteve (Habitati Kryesor)

Habitati kryesor: <i>Brezat e kallamishteve</i>	
Emri në gjuhën maqedonase	Појас на трска
Emri në gjuhën angleze	Reed belt

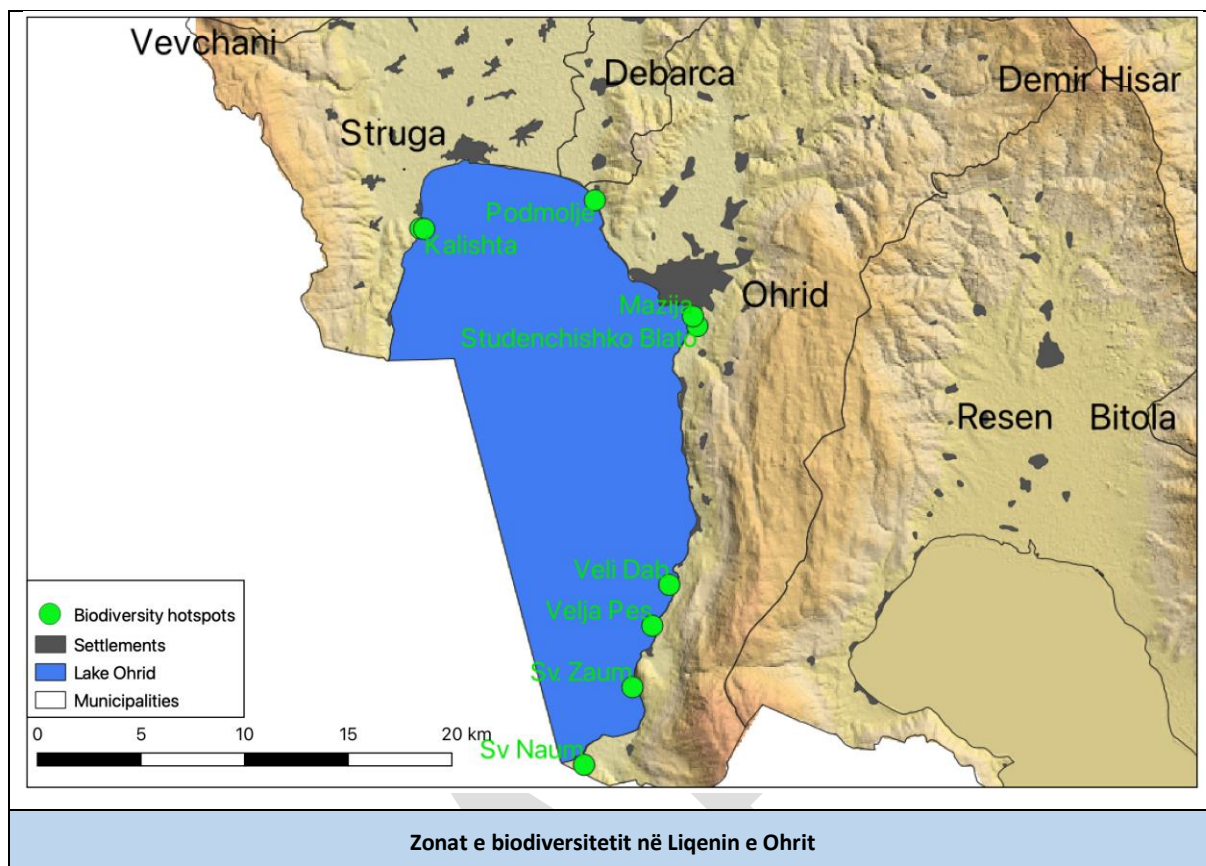
Emri në gjuhën shqipe	Brezat me kallamishte
Ekosistemet	Ujërat e ëmbla
	Brezat me kallamishte janë habitate të rëndësishëm për shumë grupe taksonomike, duke përfshirë shpendët të cilët i përdorin ato për foljezim, ushqim, cicërrima, fjetje, ndërrim të puplave, fshehje ose pushim (Ostendorp W. (1993): Schilf als Lebensraum).
Vlerësimi	Brezat e kallamishteve në Liqenin e Ohrit kanë pësuar shkatërrime të vazhdueshme në dekadat e fundit. Arsyet përfshijnë veprimtaritë turistike (përdorimi i plazheve) dhe ndërtimin, djegjen dhe shndërrimin në tokë bujqësore. Talevska & Talevski (2012) analizuan situatën e brezave të kallamishteve në vitin 2011 dhe e krahasuan atë me një studim të vitit 1986. Autorët treguan se numri total i komplekseve të kallamishteve në vitin 2011 ishte më i vogël se (80) në vitin 1985 (105). Në të njëjtën kohë, analiza del në përfundimin se sipërfaqja totale e brezit të kallamishteve është rritur me 2.8 ha, deri në 77.15 ha në vitin 2011.
Kërcënimet	• Ndryshimet në nivelin e ujit • Ndërtimet • Shqetësimet nga përdorimi i plazheve nga njerëzit • Tharja dhe shndërrimi në tokë bujqësore • Hedhja e mbetjeve • Djegia
Masat e ruajtjes	• Zonimi dhe mbrojtja e rreptë • Monitorimi
Statusi i mbrojtjes	Direktiva e BE-së për Habitatet Shtojca I: 3140 Ujërat minerale oligomezotrofike me bimësi bentike të Chara spp. Direktiva e BE-së për Habitatet Shtojca I: 7230 kënetat alkaline
Referencat	Arge Naturschutz (2014): Lebensraum Schilf. Land Salzburg, Abteilung 13 – Naturschutz. Holsten B., Schoenberg W. & Jensen K. (2011): Schutz und Entwicklung aquatischer Schilfröhrichte. Ein Leitfaden für die Praxis. Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes Schleswig-Holstein. Ostendorp W. (1993): Schilf als Lebensraum. Plan for the management of the reed belt in Lake Ohrid (2019). Financed by EU and UNDP. Talevska M. (2008): Distribution of Some Representatives of Emergent Vegetation in Lake Ohrid. BALWOIS. Talevska M. (2009): Преглед На Акватичните Васкуларни Макрофити Вдолж Северозападниот и Северниот Литорал од Охридското Езеро.

	Talevska M. & Talevski T. (2012): Registration of the reed belt as a basis for further monitoring of the situation in Lake Ohrid, and in order to determine the strategy for its protection. Talevska M. & Talevski T. (2015): Qualitative Composition of Macrophyte Vegetation and Cyprinid Fauna from Lake Ohrid. Bulgarian Journal of Agricultural Science, 21. Talevska M., Petrovic D., Milosevic D., Talevski T., Maric D. & Talevska A. (2009): Biodiversity of Macrophyte Vegetation from Lake Prespa, Lake Ohrid and Lake Skadar, Biotechnology & Biotechnological Equipment, 23.

3.2.12 Zonat e Rëndësishme të Biodiversitetit

Nëntë territore në Liqenin e Ohrit janë identifikuar si zona të rëndësishme të biodiversitetit (burimi: Plani i Menaxhimit të UNESCO-s i vitit 2020):

1. Manastiri i Shën Mërisë, Kalishtë: Burimet sublakustrine;
2. Kalishtë: Habitat i vetëm me zambakun e verdhë të ujit (*Nuphar lutea*) në Liqenin e Ohrit;
3. Podmolje: zona më e madhe me kallamishte (kryesisht *Phragmites australis*) në Liqenin e Ohrit; habitat natyror i llojeve të kërcënuara të shpendëve dhe zona e shumimit të krapit;
4. Mazija: Habitat natyror i rijetëzuar i zambakut të verdhë të ujit (*Nuphar lutea*), zona e shumimit të krapit, habitat dhe vend për folezim të shpendëve;
5. Ligatina Studençishko: Bimësia makrofite dhe zona e shumimit të peshqve;
6. Veli-Dabi: Burimet sublakustrine, zonat e kultivimit të troftës, biodiversiteti i lartë i florës bentike;
7. Velja-Pes: burimet sublakustrine, zonat e kultivimit të troftës, biodiversiteti i lartë i florës bentike ;
8. Sveti Zaum (Shën Zaum): Burimet bregore dhe sublakustrine, zonat e kultivimit të troftës, biodiversiteti i lartë i faunës bentike
9. Sveti Naum (Shën Naumi): burime me kapacitet të lartë në Liqenin e Ohrit, zonat e kultivimit të troftës, biodiversiteti i lartë i faunës bentike

3.3 Karakteristikat Socio-ekonomike

3.3.1 Komunitetet dhe Popullsia Lokale

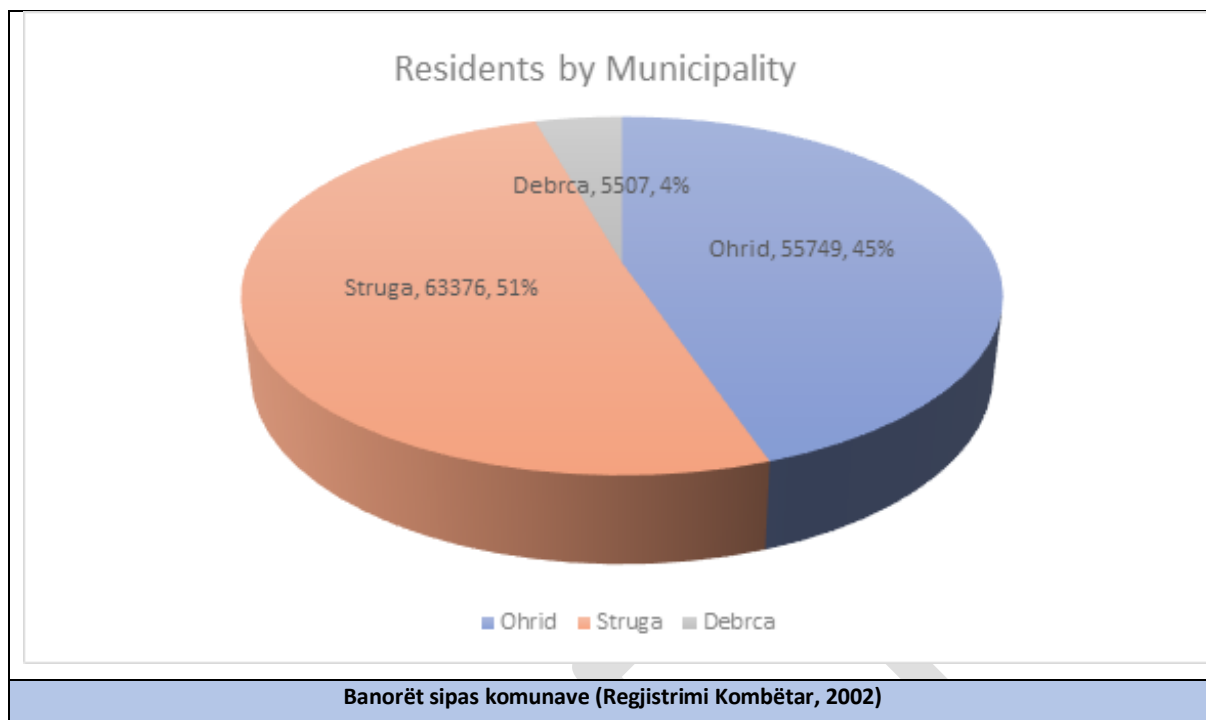
Bazuar në Ligjin për Organizimin Territorial të Vetadministrimit Lokal në Republikën e Maqedonisë (2004), bregu i Liqenit të Ohrit ndahet nga komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës.

Komuna e Ohrit ka shtrirje territoriale prej 203km² dhe përmban 29 vendbanime. Ajo ka një vijë bregore me shtrirje 35km, duke mbuluar pjesën më të madhe të bregut lindor të Liqenit të Ohrit.

Komuna e Strugës ka shtrirje territoriale prej 483km² dhe 51 vendbanime. Ajo mbulon pjesën më të madhe të vijës bregore në veri dhe veri-perëndim të liqenit, me një shtrirje prej 15.5km.

Komuna e Debërcës ka shtrirje territoriale prej 424km² me 30 vendbanime dhe mbulon një pjesë të vogël të vijës bregore veriore të liqenit, me një shtrirje prej 1.3km.

Në bazë të regjistrit kombëtar të vitit 2002, këto komuna përmbajnë një numër të përgjithshëm prej 124631 banorësh, 6.16% e popullsisë së përgjithshme të vendit. Meqenëse janë qendra ekonomike dhe turistike, pjesa më e madhe e banorëve janë përqendruar kryesisht në Komunën e Ohrit ose në atë të Strugës. Struktura e popullsisë në këto komuna është e ndryshme në lidhje me gjininë, moshën, përkatësinë etnike, formimin arsimor, shkollimin, dhe profesionin.

Në bazë të regjistrimit kombëtar të vitit 2002, shumica e banorëve në Ohër janë maqedonas, të ndjekur nga një numër i lartë i pakicave shqiptare dhe turke. Në Strugë, shumica e banorëve janë shqiptarë, të ndjekur nga pakica maqedonase dhe turke. Debërca nga ana tjetër, banohet tërësisht nga maqedonas.

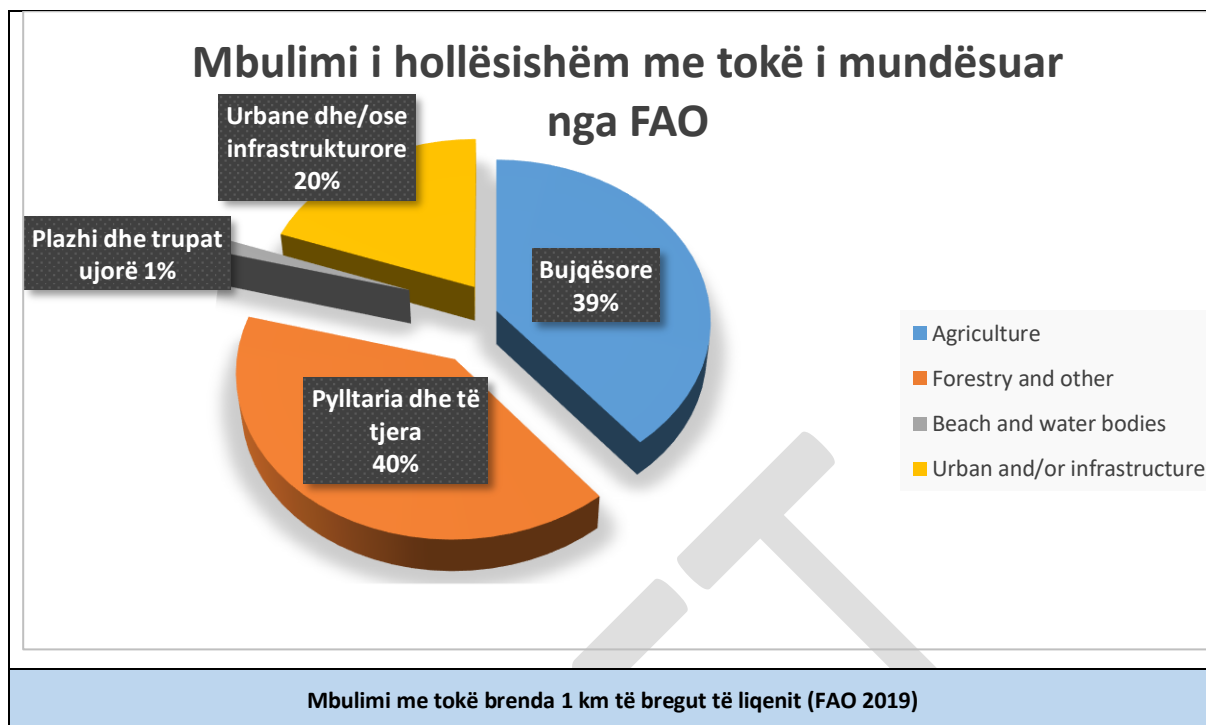
Lindshmëria dhe vdekshmëria ka qënë e vazhdueshme gjatë 15 viteve të fundit. Shkalla e lindjeve në këto tre komuna është ulur gjatë tre viteve të fundit, ndërsa shkalla e vdekjeve është rritur. Gjatë dekadave të fundit, në Komunitat e Ohrit dhe Debërcës, shkalla e vdekjeve ka tejkaluar gradualisht shkallën e lindjeve. Meqenëse këto komuna kanë në përbërje migrimin dhe plakjen e popullsisë, gjatë dy dekadave të para të shekullit 21 vërehet një prirje në uljen e popullsisë.

Regjistrimi kombëtar i vitit 2002 është i fundit i kryer në Republikën e Maqedonisë, për rrjedhojë të gjithë të dhënat në lidhje me popullsinë janë aktualisht të papërditësuara. Regjistrimi i ardhshëm pritet të kryhet në shtator të vitit 2021.

3.3.2 Përdorimi i Tokës

3.3.2.1 Vështrim i përgjithshëm

Paraqitja e Hollësishme nga FAO e Mbulimit me Tokë për Maqedoninë e Veriut (2019) u analizua duke përdorur GIS në mënyrë që të vlerësohet përdorimi i tokës pranë liqenit. Përdorimi i tokës brenda 1km të vijës bregore është si vijon:

Klasa e përdorimit të tokës	Kategoria e përdorimit të tokës	Sipërfaqja (ha)
Urbane / infrastrukturore	Zonat urbane	345.3
Urbane / infrastrukturore	Vendbanimet rurale	699.5
Urbane / infrastrukturore	Njësitë industriale ose tregtare	3.6
Urbane / infrastrukturore	Rrugët	4.2
Urbane / infrastrukturore	Aeroporti	12.3
Bujqësore	Kulturat që nuk ujiten	889.1
Bujqësore	Kultura bujqësore që ujiten vazhdimisht	243.3
Bujqësore	Drurët frutorë	137.7
Bujqësore	Bimësi bujqësore/natyrore e përzier	867.6
Pyjore dhe të tjera	Drurë halorë	1540.4
Pyjore dhe të tjera	Drurë të përzierë	95.6
Pyjore dhe të tjera	Barishtore – natyrore	109.6
Pyjore dhe të tjera	Toka pyjore	128.3
Pyjore dhe të tjera	Drurë të shpërndarë	323.6
Vija bregore	Plazhe	13.4
Vija bregore	Toka të zhveshura	7
Vija bregore	Ligatina	56.6
Vija bregore	Lumenj	0.8

3.3.2.2 Bujqësia dhe Pylltaria

Në tre komonat, sipërfaqja e përgjithshme bujqësore në vitin 2019 (SPB) ishte 64,288 hektarë, nga të cilët 27,301 ishin toka të mbjella (toka të punueshme) ndërsa 36,985 hektarë ishin kullota, duke mbizotëruar kryesisht në Komonat e Ohrit dhe Strugës. Shumica e këtyre janë në zona malore, që në këtë rast përfshijnë Parkun Kombëtar të Galiçicës.

Kopshtet dhe fushat së bashku përbëjnë llojin mbizotërues të sipërfaqes bujqësore, ndërsa pemët frutore dhe vreshtat së bashku përbëjnë afërsisht 6% të sipërfaqes së mbjellë, në bazë të të dhënave të Entit Shtetëror të Statistikave. Pjesa më e madhe e tokës bujqësore brenda këtyre komunave është e pozicionuar në një distancë të konsiderueshme nga bregu i liqenit. Komuna e Debërcës në veçanti, ka akses ndaj një pjese të vogël të bregut të liqenit.

Viti	Sipërfaqe Bujqësore		Tokë e kultivuar		Tokë e punueshme dhe kopshte		Pemë frutore		Vreshta		Livadhe		Kullota	
	2014	2019	2014	2019	2014	2019	2014	2019	2014	2019	2014	2019	2014	2019
Debërca	13281	13287	10521	10527	9362	9368	272	272	137	138	750	749	2760	2760
Ohri	27847	27890	6483	6556	5850	5873	291	331	232	225	110	127	21364	21334
Struga	23114	23111	10221	10218	8254	8248	484	487	103	103	1380	1380	12891	12891
Totali	64242	64288	27225	27301	23466	23489	1047	1090	472	466	2240	2256	37015	36985

3.3.2.3 Peshkimi

Rajonet e peshkimit në Liqenin e Ohrit janë pjesë e legjislacionit që përcakton karakteristikat kryesore hidrografike, klimatike, fizike dhe biologjike, karakteristikat dhe vetitë kimike, biomasën planktonike, si dhe ihtiomasën (peshqit) e Liqenit të Ohrit. Ai gjithashtu përbën kuadrin ligjor për peshkimin ekonomik dhe rekreativ, duke përfshirë:

- Llojet që mund të peshkohen;
- Sezoni e hapjes çdo vit kur lejohet peshkimi ekonomik dhe rekreativ;
- madhësinë e individëve që mund të peshkohen ligjërisht;
- metodat e lejuara të peshkimit.

Shembull i rregulloreve në rajonet e peshkimit:

Lloji i peshkut	Sezoni i lejuar i peshkimit
Korani	Nga 1 Prill deri më 31 Tetor
Belushka	Nga 1 Prill deri më 19 Dhjetor
Krapi	Nga 20 Qershor deri më 19 Maj të vitit tjetër
Mrena e Fanit	Nga 20 Qershor deri më 19 Maj të vitit tjetër
Mlyshi/Kleni (<i>Squalius squalus</i>)	Nga 1 Qershor deri më 30 Prill të vitit tjetër
Bravica/Dranga/Gërmuqi (<i>Scardinius knezevici</i>)	Nga 1 Qershor deri më 30 Prill të vitit tjetër
Njila (<i>Chondostroma nasus</i>)	Nga 16 Maj deri më 14 Prill të vitit tjetër

Të drejtat dhe detyrimet koncesionare në lidhje me peshkimin dhe akuakulturën rregullohen me anë të Ligjit për Peshkatari dhe Akuakulturë (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë, Nr. 07/08, 67/10, 47/11, 53/11, 95/12, 164/13). Ligji përcakton rregullat dhe detyrimet për peshkimin ekonomik dhe rekreativ në vend. Nenet 25 deri 33 përcaktojnë rregullat në bazë të të cilave peshkataria dhe rajonet e peshkimit ofrohen në bazë koncesioni për peshkimin ekonomik dhe rekreativ. Ai lejon që entitetet e brendshme dhe të huaja ligjore t'i nënshtrohen

tenderimit për të drejtat koncesionare për të menaxhuar peshkimin në zonat e përcaktuara të peshkimit.

Koncesionari ka të drejtën të kryejë peshkimin dhe shfrytëzimin e zonës ashtu siç përcaktohet brenda ‘rajoneve të peshkimit’ (РИБОЛОВНА ОСНОВА ЗА РИБОЛОВНА ВОДА „ОХРИДСКО ЕЗЕРО“ ЗА ПЕРИОД 2017-2022 ГОДИНА – Rajonet e Peshkimit për Peshkatarinë e Liqenit të Ohrit për Periudhën 2017-2022) të përcaktuara nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, në bazë të Nenit 16 të Ligjit për Peshkatarinë dhe Akuakulturën Agriculture.

Koncesionari është gjithashtu përgjegjës për monitorimin e madhësive të gjuetisë së peshkut për arsye ekonomike dhe rekreative dhe raportimin e tyre ndaj ministrisë përkatëse. Për më tepër, koncesionari mund të nxjerrë licensat e peshkimit rekreativ dhe është i detyruar të mbikëqyrë peshkimin rekreativ dhe të mbledhë të dhënat për kapjen e peshkut nga të gjitha licensat. Përveç shfrytëzimit ekonomik, koncesionari është i detyruar të mirëmbajë fondin e peshkimit dhe statusin e liqenit brenda kufijve për shfrytëzimin, dhe të krijojë në mënyrë periodike rezerva të tjera.

Rajonet aktuale të peshkimit për Liqenin e Ohrit u përcaktuan në vitin 2017 (“Gazeta Zyrtare e RM” Nr. 55/17) dhe u ndryshuan në vitin 2018 (“Gazeta Zyrtare e RM” nr. 80/18).

Liqeni i Ohrit nuk ka aktualisht një koncesionar. Koncesioni i fundit iu dha “Letnica – Belvica Milorad DOOEL uvoz izvov Struga” në gusht të vitit 2019. Megjithatë, përmes një vendimi të qeverisë (44-370/1 of 21.01.2020) kontrata për të drejtat koncesionare u ndërpre për shkak të mospërmbushjes së detyrimeve kontraktuale. Si rrjedhojë, asnjë lloj peshkimi ekonomik apo rekreativ, nuk lejohet në rajonet e peshkimit të Liqenit të Ohrit derisa të lidhet një kontratë e re koncesionare. I vetmi përjashtim është peshkimi ekonomik i ngjalës i cili kryhet ndërmjet ‘HEC Globoçica’ dhe ‘Divljak Struga’.

Më 2 dhjetor të vitit 2020, Marrëveshja për Menaxhimin e Përbashkët të Peshkatarisë së Qëndrueshme në Liqenet e Ohrit dhe të Prespës u nënshkruan ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe asaj të Maqedonisë së Veriut. Me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje, të dyja palët angazhohen për përdorimin e qëndrueshëm dhe mbrojtjen e rezervave të peshkut, si dhe eliminimin e peshkimit të paligjshëm dhe kontrabandës. Marrëveshja parashikon krijimin e një komiteti të përbashkët për peshkimin në Liqenet e Ohrit dhe Prespës. Ky komitet do të zhvillojë bashkëpunimin kufitar në sektorin e peshkatarisë dhe do të përgatisë rekomandimet për të drejtuar harmonizimin e rregulloreve të menaxhimit të peshkatarisë.

3.3.3 Infrastruktura dhe Zhvillimi

Ministria e Transportit & Lidhjeve dhe Komunitet e Ohrit, Strugës dhe Debërcës mbikëqyrin menaxhimin e rrugëve, hekurudhave, energjisë, ujit dhe infrastrukturën e telekomunikacionit.

3.3.3.1 Infrastruktura e transportit

Në lidhje me infrastrukturën, transporti rrugor është forma më e rëndësishme e transportit në Maqedoninë e Veriut. Liqeni i Ohrit është i arritshëm përmes rrjetit publik rrugor, pavarësisht se nuk ka rrugë automobilistike apo autostrada për në liqen ose në asnjë prej komunave në bregun e tij.

Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës lidhen me pjesën tjetërtë vendit përmes rrugëve A-2, R-1301, R-2240, R-2241, R-1201 dhe R-29273. Komuna e Ohrit gjithashtu është qendra e një prej dy aeroporteve ndërkombëtare të vendit.

Ndërtimi i një autostrade të re rajonale prej 57 km ndërmjet qyteteve të Kërçovës dhe Ohrit filloi në vitin 2013. Projekti ka hasur probleme të mëdha dhe aktualisht është duke përparuar. Kjo rrugë supozohet të përmirësohet lidhshmërinë ndërmjet Ohrit dhe Kërçovës, dhe pjesës tjetër të vendit.

Brenda kufijve të trashëgimisë 'natyrore dhe kulturore në rajonin e Ohrit', ndërtimi i infrastrukturës së mëposhtme është planifikuar:

- Linja hekurudhore Kërçovë – Lin (kufiri me Republikën e Shqipërisë);
- Autostrada A2, segmenti Trebenishtë-Strugë;
- Sistemin Kombëtar të gazsjellësit, segmenti Ohër- Strugë.

Pavarësisht se infrastruktura është e rëndësishme së madhe për rajonin, ajo ka potencialin, në varësi të mënyrës në të cilën ajo ndërtohet dhe mirëmbahet, të ketë ndikime negative për vlerat universale.

3.3.3.2 Energjia elektrike

AD Elektrani na Makedonija gjeneron energjinë elektrike duke shfrytëzuar ndryshimin e lartësive të Liqenit të Ohrit (minimumi 693.10 m, maksimumi 693.75 m), përmes kontrollit të daljes nga shtrati të Lumit Drini i Zi.

Një lidhje ndërmjet dy linjave ajrore të transmisionit, SS Bitola 2 – kufiri maqedonas –shqiptar (400 kV) dhe SS Ohrid (400/110 kV), është në proces e sipër, duke përfshirë ndërtimin e planifikuar të një nënstacioni të ri 400/110 kV në rajonin Ohër-Strugë e cila do të zgjidhë problemet në pjesën jug-perëndimore të rrjetit. Për këtë qëllim, është përfunduar një plan veprimi mjedisor dhe social dhe një vlerësim për ndikimin në mjedis të projektit, duke përfshirë shpendët dhe lakuriqët e natës.

3.3.3.3 Furnizimi me ujë

Liqeni i Ohrit përfshin terren të thepisur malor si dhe dy liqenet të cilat përbëjnë Liqenin e Prespës, të pozicionuar rreth 150 m më lart se Liqeni i Ohrit. Për shkak të peizazhit karstik, uji nga Liqeni i Prespës kontribuon ndjeshëm në burime të shumta përgjatë brigjeve të Liqenit të Ohrit. Sipërfaqja efektive e ujëmbledhësit të Liqenit të Ohrit shtrihet në atë të Liqenit të Prespës dhe mund të tejkalojë 2,000 km².

Degët e Liqenit të Ohrit janë kryesisht rrëke dhe lumenj sezonalë të cilët rrjedhin gjatë periudhave të rreshjeve të dendura dhe shkrirjes së dëborës.

Liqeni ka një dalje, Lumin Drini i Zi i cili derdhet në Detin Adriatik. Kjo dalje kontrollohet artificialisht, dhe në rrjedhën e tij të poshtme gjenden mjaft penda dhe stacione hidrocentralesh. Uji nga liqeni dhe degët e tij përdoret për ujitje dhe furnizim me ujë të pijshëm.

3.3.3.4 Ujërat e zeza dhe kanalizimet

Pjesa më e rëndësishme e infrastrukturës së Liqenit të Ohrit është sistemi kryesor i kolektorëve, krijuar për të mbrojtur trupat ujorë nga ndotja dhe eutrofikimi. Ai mbedh ujërat

e ndotur nga komunat fqinje dhe i trajton ato përmes sistemit të kanalizimeve dhe impjanteve të trajtimit. Ujërat e ndotura të grumbulluara përmes 18 stacioneve të pompimit dhe kolektorëve kryesorë prej 41km transportohen në impjantet e trajtimit të ujërave të ndotura në fshatin Vranishtë, ku trajtohen mekanikisht dhe biologjikisht. Në vitet e fundit, kushtet teknologjike të objekteve dhe pajisjeve kanë arritur në një pikë kritike. Megjithatë, në vitet 2018 dhe 2019, janë realizuar ndërhyrje të rëndësishme për të riparuar pajisjet në stacionet e pompimit dhe në stacionin e Vranishtës, në të cilin janë të ndaluara ndërprerjet e punës së sistemit.

Pavarësisht se më parë sistemi i kolektorëve i takonte Ndërrmarjes Publike “Proakva”, në nëntor të vitit 2019 ai i kaloi një subjekti të ri juridik (ndërrmarrje publike) “NP e Sistemit të Kolektorëve – Shkup”.

Sistemi i kolektorëve balancon kolektorin kryesor (linjën e tubave), stacionet e pompimit dhe një stacion urbanistik të trajtimit të ujërave të ndotura. Kolektori kryesor merr ujën nga sistemi i kanalizimeve të rajonit dhe e pompon atë në impjantin e trajtimit në Vranishtë, përgjatë një distance prej 41km. Në segmentet me rrjedhje gravitacionale, tubat kanë diametër prej 300 deri në 1200 mm. Në segmentet me rrjedhje me presion, diametri i tubave është nga 150 deri në 200mm.

Në anën lindore të kolektorit të dytë, stacionet e pompimit janë si vijon: SP Krusha, SP Eleshec, SP Metropol, SP Granit, SP Orce Nikolov, SP Ohër 1, SP Ohër 2, SP Daljan, SP Podmolje, SP Sateskë. Kolektori perëndimor përbëhet: SP Elen Kamen, SP Kalishtë, SP Zona e Shërbimit. SP Struga 3 dhe SP Vranishtë janë të pozicionuara në kolektorin kryesor.

35% e ujërave të zeza të prodhuara në komunat e Ohrit dhe të Strugës nuk trajtohen, me mbulimin e sistemit për zonat rurale kryesisht të ulët. Ujërat e zeza të patrajtuara zakonisht shkarkohen në liqen.

3.3.3.5 Mbetjet e ngurta

Zhvillimi në rritje i vijës bregore, duke përfshirë objekte të ndërtuara në mënyrë të ligjshme dhe të paligjshme, ka rritur trysnitë e njeriut në rajon, veçanërisht në liqen. Kjo lidhet me sasi të rritje të ujërave të ndotura dhe mbetjeve të ngurta, ku të dyja nuk mbledhen dhe trajtohen siç duhet.

Pikat e grumbullimit (landfillet), të tilla si Bukovo/Koselska ose Tushemishti, nuk përmbushin standardet moderne të mjedisit. Shkarkimet e parregulluara dhe të paligjshme të mbetjeve shfaqen gjithashtu në shumë vende. Mbetje të tilla si gomat dhe pajisjet elektro-shtëpiake hidhen në liqen, të grumbulluara me vite aty dhe duke dëmtuar mjedisin.

Shkarkimi dhe trajtimi i duhur i mbetjeve të ngurta është një prioritet i lartë. Duhet të ndërmerren fushata për rritjen e ndërgjegjësimit për të informuar banorët lokalë për çështjet e mbetjeve të ngurta dhe shkarkimin e duhur të tyre. Kjo duhet të shoqërohet me anë të monitorimit të vazhdueshëm dhe zbatimit të ligjeve përkatëse (duke përfshirë edhe gjoba) nga inspektorati mjedisor.

3.3.3.6 Infrastruktura Sociale

Infrastruktura sociale mund të përkufizohet si qendrat ose objektet të cilat mbështesin shërbimet sociale. Llojet e infrastrukturës sociale përfshijnë kujdesin shëndetësor (spitalet),

arsimin (shkollat dhe universitetet), mjetet dhe transportin publik (hekurudhat dhe rrugët) etj.

Komuna e Ohrit ka gjashtë organizata të shëndetit publik: një qendër shëndetësore, një spital të përgjithshëm, një qendër mjekësore parandaluese, një spital të ortopedisë dhe traumës, një spital fëmijësh, dhe një institut për parandalimin, trajtimin dhe rehabilitimin e sëmundjeve kardiovaskulare. Komuna e Strugës ka një spital të përgjithshëm. Përveç organizatave shëndetësore shtetërore, ka gjithashtu shumë klinika private.

Në fushën e arsimit, ka tetë shkolla fillore në Komunën e Ohrit, 13 në Strugë dhe një në Debërcë. Në rajon ka gjithashtu edhe shkolla të mesme, dhe universitete duke përfshirë Fakultetin e Hoteleri-Turizmit, Universitetin e Shkencave të Informacionit dhe Teknologjisë Shën Pal Apostulli, Universiteti Ndërkombëtar i Strugës – IUST dhe PSI Instituti Hidrobiologjik i Ohrit. Në Strugë ka dy kopshte fëmijësh, dhe në rajonin e Ohrit kopshti i fëmijëve Jasna Risteska funksionon në pesë lokalitete.

Institucionet e sektorit kulturor përfshijnë Akademinë e Ohrit për Humanizmin, Institutin e Ohrit për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut, Festivalin Veror të Ohrit, Mbrëmjet Poetike të Strugës, Bibliotekën Gligor Prlichev dhe të tjera.

3.3.3.7 Industria

Ndërrmarjet e prodhimit industrial i nënshtrohen lejeve mjedisore në Maqedoninë e Veriut. Procesi i miratimit administrohet nga rregulloret mjedisore dhe lidhet me procedurat e vlerësimit për ndikimin në mjedis.

Industria kryesore në rajonin e liqenit është ajo e ndërtimit (prodhimi i cimentos), si dhe e përpunimit të ushqimit (pularitë), shitje me shumicë dhe pakicë, dhe transport. Për procese më të vogla janë dhënë leje të shumta nga të tre komnat por është e vështirë të matet ndikimi i tyre në liqen.

3.3.4 Trashëgimia kulturore

Liqeni i Ohrit ka qenë ndër shekuj një zonë e rëndësishme e vendbanimeve njerëzore. Kjo pasqyrohet në Regjistrin Kombëtar të Trashëgimisë Kulturore, Sektori për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore (organi i administratës shtetërore kompetent për menaxhimin e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore).

Për më tepër, i gjithë Qyteti i Ohrit dhe Liqeni i Ohrit janë regjistruar në Listën e Trashëgimisë Kulturore të UNESCO-s. Komnat përreth janë vendi i ngjarjeve të ndryshme të rëndësishme bashkëkohore kulturore, duke përfshirë Verën në Ohër dhe Netët e Poezisë në Strugë.

Qyteti i Ohrit është një prej vendbanimeve më të vjetra në Europë, me gjetje arkeologjike që e kanë prejardhjen në Epokën e Bronzit. Pjesë e trashëgimisë kulturore janë manastiri sllav (Shën Panteleimon); më shumë se 800 ikona të gdhendura të stilit bizantin, të cilat e kanë prejardhjen në shekullin 11 dhe 14 të erës tonë; dhe kishat e Shën Sofies dhe Shën Gjonit Teolog në Kaneo, dëshmi të artit dhe arkitekturës bizantine. Në qendër të qytetit të Ohrit janë zbuluar përqëndrime të zonave arkeologjike, veçanërisht të basilikave të krishtera të antikitetit. Trashëgimia e ndërtimit të mureve në qytet mund të shihet edhe në qytete të tjera të Perandorisë Osmane të shekujve 18 dhe 19, ku hapësira e kufizuar për ndërtim bënte që rrjeti i rrugëve të ishte i ngushtë.

Integriteti dhe autenticiteti i kësaj Zone të Trashëgimisë Botërore kërcënohet nga mungesa e bashkërendimit të zhvillimit urbanistik, menaxhimi i papërshtatshëm i ujërave të ndotura dhe i mbetjeve, si dhe rritja e popullsisë.

Komunat përreth Liqenit të Ohrit përbëjnë një rajon të rëndësishëm të madhe historike dhe kulturore. Komuna e Ohrit është streha e një numri shumë të madh të siteve kulturore.

Një numër i rëndësishëm i vendbanimeve historike janë evidente në zonat arkeologjike nënujore. Në bazë të Institutit Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut - Ohër (2021) zonat e mëposhtme arkeologjike nënujore gjenden në afërsi të bregut të liqenit:

- Gjiri i Kockave, Plate Micov Grad", fshati Peshtan – pozicionuar në pjesën lindore të liqenit, në jug të Peshtanit përgjatë bregut jugor të Gadishullit Gradishtë në thellësinë 2.4 në 5m.- Muzeu i Ujit (Gjat. 20,798; Gjer. 40.9942)
- Gjiri i Prchot, lok. "Na Dol", f. Trpejca, rajoni i Ohrit- pozicionuar në jug-perëndim të fshatit të Trpejcës në Gjirin e Dolit, dhe në thellësinë 5-8m. Në fund të liqenit janë mbetjet e një vendbanimi palafit.
- Gjiri i Bombave, f. Peshtani – i pozicionuar në pjesën lindore të liqenit, përgjatë bregut verior të fshatit të Peshtanit, në të ashtëquajturin Gjiri i Bombave.
- Zona Buçila, në Shën Naum – përgjatë bregut jugor, në perëndim të manastirit të Shën Naumit, ndodhej një vendbanim palafit i cili është restauruar.
- Zona Vrbnik, afër Strugës – e pozicionuar midis Strugës dhe fshatit Kalishtë në skajin verior të Liqenit të Ohrit në thellësinë 2.5m, rreth 1200m në perëndim të rrjedhës së lumit Drini i Zi dhe 800 m në lindje të fshatit Kalishtë.
- Zona e Rrjedhës së Drinit, Strugë – lokaliteti shtrihet përgjatë brigjeve të Liqenit të Ohrit dhe brigjeve të Drinit të Zi ku të dy takohen në Strugë.

3.3.5 Turizmi

Spektori i turizmit përreth Liqenit të Ohrit punëson më shumë se 3,300 njerëz ndër 427 objekte hotelerie. Vizitorët shpenzojnë më shumë se 937,000 netë në qytet në vitin 2017 dhe 1,034,000 netë në vitin 2018. Në vitin 2019 u arrit piku përpara pandemisë me 1,618,312 netë gjatë një viti.

Pjesa më e madhe e objekteve akomoduese gjenden në Komunën e Ohrit (79%), pjesa tjetër (21%) gjenden në Komunën e Strugës. Këto objekte kanë një numër total prej 6,064 dhomash dhe 16,656 shtretërish.

Vitet e fundit, zhvillimi i formave të reja dhe alternative të turizmit po rritet, së bashku me numrin e ofertave turistike në liqen dhe përreth tij. Dy qendra zhytjeje funksionojnë aktualisht, dhe turizmi me automjetet për të gjithë terrenet (ATV) po bëhet mjaft i njohur, kryesisht në Parkun Kombëtar të Galiçicës, dhe interesi për lundrimin gjithashtu është në rritje. Kampi i sapokrijuar SCOUT në Strugë ofron përvoja lundrimi dhe ka shpallur se do fillojë të ofrojë kurse zhytjeje, duke kontribuar ndaj mundësive turistike në zonë.

Turizmi në rajon, përveç përfitimeve të tij ekonomike, shkakton gjithashtu ndikime negative dhe trysni në mjedis. Një nga aspektet negative të turizmit është prania e një numri të madh të vizitorëve në qytetin e vjetër, veçanërisht gjatë ngjarjeve tradicionale që tërheqin dhjetëra mijëra vizitorë.

Përdorimi i papërgjegjshëm i brigjeve të Liqenit të Ohrit përmes ndërtimit të parregulluar siç duhet, menaxhimit të papërshtatshëm të koncesioneve të plazhit dhe niveli i paqëndrueshëm i trafikut të varkave mundet gjithashtu të ketë ndikime negative për biodiversitetin dhe trashëgiminë natyrore.

3.3.6 Arsimi

Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës kanë institucione arsimore shtetërore që ofrojnë arsimin fillor, të mesëm dhe të lartë. Arsimi fillor dhe i mesëm janë të detyrueshëm në Maqedoninë e Veriut. Ka vetëm një shkollë private për arsimin e mesëm në këtë zonë, në komunën e Strugës.

Arsimi i lartë i ofruar në këtë rajon përqëndrohet kryesisht në shkencat humane, si dhe në turizëm. Me rritjen e infrastrukturës së tyre të hoteleri-turizmit, këto komuna kanë nevojë për fuqi punëtore të trajnuar dhe të kualifikuar mirë.

Këto komuna kanë një numër të përshtatshëm të shkollave fillore për të plotësuar nevojat e banorëve të tyre. Megjithatë, Komuna e Debërcës nuk ka asnjë institucion të arsimit të mesëm apo të lartë.

Në qytetin e Ohrit gjendet universiteti "St. Kliment Ohridski", Fakulteti i Hoteleri-Turizmit, si dhe Universiteti i Informatikës "St. Apostle Paulus". Fakulteti i Turizmit ofron programe në turizëm dhe menaxhim turistik, siguracione, menaxhim hoteli dhe restoranti, zbatimin e ligjit doganor, dhe gastronomi. Universiteti i Informatikës "St. Apostle Paulus" u krijua si institucion i arsimit të lartë në vitin 2009 me drejtim në TIK, dhe Menaxhim Biznesi në TIK. Gjuha Zyrtare në këtë institucion është gjuha angleze, me një program gjithëpërfshirës për studentët e huaj. Ai përbëhet nga fakultetet e mëposhtme:

1. Fakulteti i Komunikimeve në Rrjet dhe Sigurisë;
2. Fakulteti i Shkencave dhe Inxhinierisë Kompjuterike;
3. Fakulteti i Sistemeve të Informacionit, Medias Audio-Vizive dhe Digjitale, dhe Multimedias;
4. Fakulteti i Teorisë dhe Analizës së Informacionit;
5. Fakulteti i Inteligjencës së Automatizuar dhe Robotikës.

Këto fakultete ofrojnë kurse diplomimi dhe pas diplomimi për sfera të ndryshme të TIK-ut dhe kanë një kapacitet të përgjithshëm prej 375 studentësh. Ai ka lidhur marrëveshje të shumta bashkëpunimi me universitete ndërkombëtare të ndryshme dhe mbështet gjithashtu edhe një program gjithëpërfshirës bursash me Kinën për shkëmbimin e studentëve

Instituti Kombëtar Dr. Nikola Nezlobinski është një tjetër institucion arsimor/shkencor që ka në përbërjen e tij Departamentin e Biologjisë, Arkeologjisë, Etnologjisë, Historisë, Historisë së Artit, Arsimit dhe Marketingut si dhe muzetë.

Instituti Hidrobiologjik i Ohrit është pjesë e Universitetit "St Kliment Ohridski" – Bitola.

3.4 Vlerat e Zonës

3.4.1 Deklaratat e përgjithshme

Vlerat e jashtëzakonshme natyrore të Liqenit të Ohrit janë deklaruar në dokumente të shumta të kohëve të fundit:

Burimi	Deklarata
Kostoski et al. (2010): A freshwater biodiversity hotspot under pressure – assessing threats and identifying conservation needs for ancient Lake Ohrid. Biogeosciences:	<i>Liqeni i Ohrit, një zonë e rëndësishme e biodiversitetit europian, i ndodhur në kontekstin ndërkufitar të Ballkanit, është një shembull kryesor për një liqen me përmasat që lejojnë shtrirjen e ngushtë të taksonëve endemikë që i nënshtrohen rritjes së trysnisë antropogjene.</i>
GIZ (2015): Initial Characterization of Lakes Prespa, Ohrid and Shkodra/Skadar.	<i>Liqeni i Ohrit është një ekosistem i lashtë, i izoluar nga kodra dhe male rrethuese që kanë bërë të mundur evolucionin e një koleksioni të veçantë bimësh dhe kafshësh të llojeve të reja, dhe mbijetesën e disa prej tyre në kushte të pandryshuara, në liqen. Këto përfshijnë lloje relikte, apo “fosile të gjalla”, dhe shumë lloje endemike, të gjetura vetëm në Liqenin e Ohrit. Për shembull, 10 nga 17 llojet e peshqëve janë endemikë. Për shkak të biodiversitetit dhe endemizmit të lartë, si dhe trashëgimisë kulturore të veçantë, Liqeni i Ohrit dhe zonat përreth nuk janë vetëm me rëndësi vendore por edhe ndërkombëtare.</i>
GIZ (2017): Shorezone Functionality, Ohrid Lake.	<i>Liqeni i Ohrit është një ndër liqenet e pakta botërore të lashta dhe shërben si një zonë e rëndësishme e biodiversitetit me vlera të larta natyrore në shkallë globale.</i>
MMJPH: Strategjia Kombëtare për Biodiversitet me Plan Veprimi 2018 – 2023	<i>Liqeni i Ohrit spikat si një ndër qendrat më të mëdha të diversitetit dhe endemizmit të jovetëbrorëve ujorë.</i>
Dosja e Nominimit (2018): Trashëgimia Natyrore dhe Kulturore e rajonit të Ohrit / (Zgjerimi i Pasurisë ekzistuese të Përzier Botërore “Trashëgimia Natyrore dhe Kulturore e Rajonit të Ohrit” (99ter)	<i>Rajoni i Liqenit të Ohrit, një pronë e përzierë e Trashëgimisë Botërore që mbulon 83,350 ha, u regjistrua për vlerat e tij natyrore në vitin 1979 dhe për vlerat kulturore një vit më vonë. Liqeni i Ohrit është një dukuri mahnitëse natyrore, që ofron vendqëndrime për lloje të ndryshme të ujërave të ëmbla endemike dhe relikte të florës dhe faunës që e kanë prejardhjen në periudhën terciare. Si një liqen i thellë dhe i lashtë me prejardhje tektonike, Liqeni i Ohrit ka ekzistuar vazhdimisht për afërsisht dy deri në tre milionë vjet. Ujërat e tij oligitrofike ruajnë 300 lloje bimësh dhe kafshësh unike për liqenin, duke përfshirë algat, krimbat e shtypur, kërmijtë, krustacët dhe 17 lloje peshqish endemikë duke përfshirë dy lloje koranësh, si dhe praninë e larmishme të shumë shpendëve.</i>
UNESCO (2020): Plani për Menaxhim me Trashëgiminë Botërore Natyrore dhe	<i>Liqeni i Ohrit është një dukuri e spikatur natyrore dhe shërben si streha e llojeve të ndryshme të ujërave të ëmbla endemike dhe relikte të florës dhe faunës që e kanë prejardhjen në periudhën terciare. Liqeni i lashtë ka prejardhje tektonike, d.m.th. ky liqen ka ekzistuar vazhdimisht për 2 deri në 3 milionë vjet. Ujërat e tij</i>

Burimi	Deklarata
Kulturore të Rajonit të Ohrit me një Plan Veprimi	<i>oligotrofike mbrojnë 200 lloje bimësh dhe kafshësh unike për liqenin, duke përfshirë algat, krimbat e shtypur, kërmijtë, krustacët dhe 17 lloje endemike peshqish duke përfshirë dy lloje troftash, si dhe shumë shpendë.</i>

3.4.2 Endemizmi

Endemizëm është gjendja ekologjike e një lloji apo nën-lloji, shpërndarja e të cilit është e kufizuar në një zonë të caktuar gjeografike. E kundërta e endemizmit është shpërndarja kozmopolite (p.sh. ajo e Homo sapiens); në shtrirje globale.

Deklaratat në lidhje me numrin e llojeve të ndryshme endemike variojnë, për shembull:

Albrecht C. dhe Wilke T. (2009): Ancient Lake Ohrid: Biodiversity and evolution. Hydrobiologia 615: *Sipas një vlerësimi të florës dhe faunës së Liqenit të Ohrit konfirmohet se liqeni mbart një biodiversitet të paimagjinueshëm endemik. Pavarësisht faktit që disa grupe biotike janë të studiuara pak ose aspak, afërsisht 1,200 lloje autoktone njihen nga liqeni, përfshirë 586 kafshë, dhe të paktën 212 lloje janë endemike, përfshirë 182 kafshë. Ritmi i përshtatur i endemizmit është përlllogaritur në 36% për të gjithë taksonët dhe 34% për Mbretërinë e Kafshëve. Në lidhje me biodiversitetin endemik, Liqeni i Ohrit së bashku me këto 212 lloje të njohura endemike dhe me një sipërfaqe prej 358km², është ndoshta liqeni më i shumëllojshëm në botë, duke marrë parasysh edhe sipërfaqen mbi ujë.*

Levkov & William (2012): *Për Liqenin e Ohrit janë raportuar gjithsej 789 taksonë prej të cilëve 117 taksonë (14%) konsiderohen endemikë për liqenin.*

Cvetkoska et al. (2018): *Hulumtimet biologjike të disponueshme deri më tani përshkruajnë më shumë se 300 lloje eukariotike endemike në Liqenin e Ohrit.*

3.4.3 Fauna dhe Flora

Tabelat e mëposhtme paraqesin një vështrim të përgjithshëm mbi llojet e kafshëve përkatëse për ri-shpalljen e Liqenit të Ohrit zonë e mbrojtur, në bazë të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës, të zgjedhur në bazë të këtyre kriterëve:

- Të pranishëm në zona të mbrojtura dhe të kërcënuar në bazë të Listës së Kuqe të IUCN-it për Llojet e Kërcënuara, ose
- Të pranishëm në zonat e mbrojtura dhe të renditur në Listën e Kuqe të Maqedonisë të Veriut, ose
- Të pranishëm në zonat e mbrojtura dhe të renditur në Shtojcat e Direktivave të BE-së për Shpendët dhe Habitatet, ose
- Të pranishëm në zonat e mbrojtura dhe të renditur në Listën Nacionale për Llojet e Mbrojtura Rreptësisht, apo
- Të pranishëm në zonat e mbrojtura dhe të propozuara nga një ekspert

Llojet e vlerësuara si të Paktën Shqetësuese (LC) në Listën e Kuqe të IUCN-it janë zgjedhur nëse ato plotësojnë të paktën një ose më shumë nga kriteret e mësipërme.

Shkurtesat në tabelat në vijim: Lloje të mbrojtura në MV: MRR = Të Mbrojtura Rreptësisht; M = Mbrojtura. Llojet kryesore janë shënuar me ngjyrë jeshile të lehtë.

DRAFT

3.4.3.1 Peshqit

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
CEPHALASPIDOMORPHI	<i>Eudontomyzon stankokaramani</i>	I cënueshëm (VU)	Global & Europë			M
ACTINOPTERYGII	<i>Alburnoides ohridanus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global		DH Shtojca II dhe V	
ACTINOPTERYGII	<i>Alosa fallax</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global			MRR
ACTINOPTERYGII	<i>Anguilla Anguilla</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global & Europë		DH Shtojca II dhe V	M
ACTINOPTERYGII	<i>Barbus rebeli / Barbus meridionalis</i>					M
ACTINOPTERYGII	<i>Chondrostoma ohridanus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global & Europë			
ACTINOPTERYGII	<i>Cobitis ohridana</i>	I cënueshëm (VU)	Global			M
ACTINOPTERYGII	<i>Cyprinus carpio</i>	I cënueshëm (VU)	Global & Europë			M
ACTINOPTERYGII	<i>Gobio ohridanus</i>	Të Dhëna të Pamjaftueshme (DD)				MRR
ACTINOPTERYGII	<i>Pelagus minutus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global & Europë			M
ACTINOPTERYGII	<i>Rutilus ohridanus</i>	Të Dhëna të Pamjaftueshme (DD)				MRR
ACTINOPTERYGII	<i>Salmo aphelios</i>	Të Dhëna të Pamjaftueshme (DD)				M
ACTINOPTERYGII	<i>Salmo balcanicus</i>	I cënueshëm (VU)	Global & Europë			MRR
ACTINOPTERYGII	<i>Salmo ohridanus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global & Europë			M
ACTINOPTERYGII	<i>Scardinius knezevici</i>	I cënueshëm (VU)	Global & Europë			M

3.4.3.2 Karavidhet (Krustacët)

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
MALACOSTRACA	<i>Astacus astacus</i>	I cënueshëm (VU)	Global			M

3.4.3.3 Zvarranikët

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
REPTILIA	<i>Elaphe qatuorlineata</i>					
REPTILIA	<i>Emys orbicularis</i>	I cënueshëm (VU)	MV	I cënueshëm (VU)	DH Shtojca II dhe IV	M
REPTILIA	<i>Mauremys rivulata</i>	I cënueshëm (VU)	MV	I cënueshëm (VU)		
REPTILIA	<i>Natrix natrix</i>	Të paktën shqetësues (LC)	MV	Të paktën shqetësues (LC)		
REPTILIA	<i>Natrix tessellata</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	MV	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)		M

3.4.3.4 Amfibët

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AMPHIBIA	<i>Bombina variegata</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë	Të paktën shqetësues (LC)	DH Shtojca II	M
AMPHIBIA	<i>Bufo bufo</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë	Të paktën shqetësues (LC)		
AMPHIBIA	<i>Bufo viridis</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë	Të paktën shqetësues (LC)	DH Shtojca IV	
AMPHIBIA	<i>Hyla arborea</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)		M

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AMPHIBIA	<i>Pelophylax ridibundus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë	Të paktën shqetësues (LC)	DH Shtojca IV	
AMPHIBIA	<i>Rana dalmatina</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global	Gati i tanguar (Pothuaj i kërcënuar) (NT)		M
AMPHIBIA	<i>Rana graeca</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë	Gati i tanguar (Pothuaj i kërcënuar) (NT)		M
AMPHIBIA	<i>Rana temporaria</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global			
AMPHIBIA	<i>Triturus karelinii</i>	I Rrezikuar (EN)	MV	I Rrezikuar (EN)	DH Shtojca II	M
AMPHIBIA	<i>Triturus macedonicus</i>	I cënueshëm (VU)	MV	I cënueshëm (VU)		M

3.4.3.5 Shpendët

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AVES	<i>Alcedo atthis</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Anas acuta</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	M
AVES	<i>Anas crecca</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global		DSH Shtojca II	M
AVES	<i>Anas penelope</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Anas platyrhynchos</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	N

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AVES	<i>Anas querquedula</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	N
AVES	<i>Anas strepera</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Ardea alba (Egretta alba)</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Ardea purpurea</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Ardeola ralloides</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Aythya ferina</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca II	M
AVES	<i>Aythya fuligula</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	M
AVES	<i>Aythya nyroca</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Global		DSH Shtojca I	M
AVES	<i>Botaurus stellaris</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Bucephala clangula</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Chlidonias niger</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Chlidonias hybridus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Ciconia ciconia</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Circus aeruginosus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Circus cyaneus</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Cygnus olor</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Egretta garzetta</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Fulica atra</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Europë		DSH Shtojca II	M
AVES	<i>Gallinago gallinago</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Gallinula chloropus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AVES	<i>Gavia arctica</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Gavia stellata</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Ixobrychus minutus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Larus cachinans</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Larus ridibundus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Marmaronetta angustirostris</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Melanitta fusca</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Mergus albellus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Mergus merganser</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Mergus serrator</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Netta rufina</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Numenius arquata</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë			
AVES	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>				DSH Shtojca I	MRR
AVES	<i>Podiceps cristatus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë			MRR
AVES	<i>Rallus aquaticus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Rissa tridactyla</i>	I cënueshëm (VU)	Europë			
AVES	<i>Spatula clypeata</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	MRR
AVES	<i>Sterna hirundo</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Global		DSH Shtojca I	
AVES	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë			MRR

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
AVES	<i>Tadorna tadorna</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë			MRR
AVES	<i>Tringa erythropus</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Tringa nebularia</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë		DSH Shtojca II	
AVES	<i>Vanellus vanellus</i>	I cënueshëm (VU)	Europë		DSH Shtojca II	MRR

3.4.3.6 Gjitarët

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
MAMMALIA	<i>Lutra lutra</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Global		DH Shtojca II dhe IV	MRR

3.4.3.7 Midhjet (Bivalvia)

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
BIVALVIA	<i>Dreissena blanci</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
BIVALVIA	<i>Microcondylaea bonellii</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			
BIVALVIA	<i>Pisidium edlaueri</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M

3.4.3.8 Kërmijtë (Gastropoda)

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
GASTROPODA	<i>Acroloxus improvisus</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Acroloxus macedonicus</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ancylus lapicidus</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ancylus scalariformis</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ancylus tapirulus</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Gocea ohridana</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Gyraulus albidus</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Gyraulus crenophilus</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Gyraulus fontinalis</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Gyraulus trapezoides</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Lyhndia gjorgjevici</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Lyhndia hadzii</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Lyhndia karamani</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Lyhndia stankovici</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Micropyrgula stankovici</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Neofossarulus stankovici</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohridoauffenia depressa</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohrigocea ornata</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			
GASTROPODA	<i>Ohridoauffenia minuta</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
GASTROPODA	<i>Ohridohauffenia rotonda</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohridohauffenia sanctinaumi</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohridohoratia carinata</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohridohoratia polinskii</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			
GASTROPODA	<i>Ohrigocea karevi</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohrigocea miladinovorum</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohrigocea samuili</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Ohrigocea stankovici</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Planorbis macedonicus</i>	I Rrezikuar (EN)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Pseudohoratia brusinae</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Pseudohoratia lacustris</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Pseudohoratia ohridana</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Pyrgohydrobia jablanicensis</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Pyrgohydrobia sanctinaumi</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Stankovicia wagneri</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			
GASTROPODA	<i>Strugia ohridana</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Trachyochridia filocincta</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Valvata hirsutecostata</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Valvata relicta</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Xestopyrgula dybowski</i>	I cënueshëm (VU)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Zaunia kusceri</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M
GASTROPODA	<i>Zaunia sanctizaumi</i>	I rrezikuar në mënyrë kritike (CE)	Global, Europë & Mesdhe			M

3.4.3.9 Insektet

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i IUCN-it	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në RMV
INSECTA	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>				DH Shtojca II	
INSECTA	<i>Coenagrion mercuriale</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Global		DH Shtojca II	
INSECTA	<i>Cordulegaster heros</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Global & Europë Lista e Kuqe e Piliesave të Mesdheut		DH Shtojca II	M
INSECTA	<i>Dytiscus latissimus</i>	I cënueshëm (VU)	Global			
INSECTA	<i>Lycaena dispar</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Global		DH Shtojca II	MRR
INSECTA	<i>Brachytron pratense</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Lista e Kuqe e Piliesave të Mesdheut			

3.4.3.10 Flora

Tabela e mëposhtme paraqet një vështrim të përgjithshëm të llojeve të bimëve për ri-shpalljen e Liqenit të Ohrit si një zonë e mbrojtur në bazë të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës së Maqedonisë së Veriut, të përzgjedhura sipas këtyre kriterëve:

- Të pranishëm në rajon dhe të kërcënuar në bazë të Listës së Kuqe të IUCN-it për Llojet e Rrezikuara, ose
- Të pranishëm në rajon dhe të renditur në Shtojcat e Direktivave të BE-së për Shpendët ose Habitatet, ose
- Të pranishëm në rajon dhe të renditur në Listën e Kuqe të Maqedonisë së Veriut, ose
- Të pranishëm në rajon dhe të renditur në Listën Nacionale të Llojeve të Mbrojtura (rreptësisht), ose
- Të pranishëm në rajon dhe të propozuar nga një ekspert

Llojet e vlerësuara si Të Paktën Shqetësuese (LC) në Listën e Kuqe të IUCN-it janë përzgjedhur nëse ato përmbushin gjithashtu të paktën një nga kriteret e mësipërme.

Klasa	Emri shkencor	Lista e Kuqe e IUCN-it	Fushëveprimi gjeografik i zbatimit	Lista e Kuqe e RMV-së	Direktivat e BE-së	Llojet e mbrojtura në MV
MAGNOLIOPSIDA	<i>Trapa natans</i>	Gati i Tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Europë	I rrezikuar		
UMBELLIFERAE	<i>Angelica palustris</i>	Të dhëna të pamjaftueshme (DD)	MV	I rrezikuar në mënyrë kritike	DH Shtojca II	
NYMPHAEACEAE	<i>Nuphar lutea</i>	Të paktën shqetësues (LC)	Europë & Mesdhe			
SALVINIACEAE	<i>Salvinia natans</i>	Gati i tanguar (NT) (Pothuaj i kërcënuar)	Europë	I cënueshëm		M

DRAFT

3.5 Kërcënimet ndaj zonës

Tabela e mëposhtme ofron një vështrim të përgjithshëm të trysnive dhe kërcënimeve të ekosistemit të Liqenit të Ohrit:

Trysnitë	Rëndësia	Kërcënimet
Mungesa e menaxhimit të zonës së mbrojtur	E lartë	• Veprimtaritë që mund të shkaktojnë ndikime negative ndaj ekosistemit nuk kontrollohen; • Statusi i mjedisit nuk monitorohet; • Trysnitë nuk monitorohen; • Popullsia lokale dhe turistët nuk informohen mjaftueshëm për ekosistemin e liqenit
Turizmi	E lartë	Liqeni i Ohrit është një nga destinacionet më të rëndësishme turistike në Maqedoni me afërsisht 300,000 vizitorë në vit. Kjo ka ndikime të shumta negative: • Ndërtimet e paplanifikuara dhe të paligjshme të përmasave të ndryshme në vendndodhje të ndryshme që ndikojnë habitatet (veçanërisht Ligatinën Studençishko); • Përdorimi i varkave të llojeve dhe përmasave të ndryshme që shkaktojnë dallgë, ndotje akustike dhe shqetësime; • Ndotja nga nafta, benzina dhe kimikatet e tjera të varkave dhe mjeteve të lundrimit (p.sh. nga marina); • Shkarkimi i mbetjeve; • Ujërat e zeza nga vendbanimet e njerëzve; • Qarkullimi i numrave të mëdhenj të mjeteve private, dhe parkimi i pakontrolluar; • Shqetësimi i faunës dhe florës për shkak të notimit në plazhe; • Shqetësimi i faunës përmes sporteve ujore; • Pasojat negative në burimet e Shën Naumit dhe lokaliteteve të tjera. • Mungesa e njohurive për kapacitetin e transportit ekologjik
Peshkimi	E lartë	• Nivele të paqëndrueshme të peshkimit; • Peshkimi i paligjshëm; • Introdiktimi (futja) i llojeve jo-autoktone; • Mungesa e rregullores së peshkimit
Ujërat e zeza të zonës dhe ato urbane	E lartë	Për shumë vite sistemi i trajtimit të ujërave të zeza ka qenë i pamjaftueshëm. Në vitin 2019, u bënë ndërhyrje serioze të cilat kishin për qëllim riparimin e tubacioneve të kolektorëve të ujërave të zeza, stacioneve të pompimit dhe impjantit të trajtimit të ujërave të zeza në Vranishtë, të cilat rezultuan në përmirësime të ndjeshme dhe reduktim të kësaj trysnie. Gjithësesi, mbeten kërcënimet e mëposhtme: • Shkarkimi i ujërave të zeza të patrajtuara nga zonat përreth të cilat nuk janë të lidhura me sistemin

Trysni të	Rëndësia	Kërcënimet
		qendror të kanalizimeve duke shkaktuar eutrofikim dhe ndotje.
Minierat dhe industria	E mesme	Mbetjet e ngurta transportohen në liqen nga burime të ndryshme; Shkarkimi i ujërave të ndotura nga industria dhe minierat shkakton ndotje
Ndotja nga degëzimet e lumenjve	E lartë	Degët e lumenjve që ushqejnë Liqenin e Ohrit (lumenjtë Daljan, Velgoska, dhe Koselska në pjesën maqedonase dhe Çërrava, në Pogradec, dhe Vërdova në pjesën shqiptare) transportojnë lëndë ushqyese dhe ndotës të tjerë duke shkaktuar kështu një kërcënim ndaj Liqenit oligotrofik të Ohrit; Lumit Sateska iu dha drejtimi për në Liqenin e Ohrit në vitin 1962 për përdorimin e hidrocentralit dhe shkarkon sedimente në liqen.
Degradimi i habitateve përmes përdorimit të plazheve	E lartë	Humbja e habitateve, degradimi dhe fragmentimi përmes veprimtarive të ndryshme të njeriut përgjatë brigjeve të Liqenit të Ohrit kanë pasojat e drejtpërdrejta në faunën dhe florën: Ndërtimi; Zonat për kampingje; Përdorimi i plazheve për notim; Peshkimi; Parkimi i automjeteve; Shkarkimi i mbetjeve; Shndërrimi në tokë bujqësore
Bujqësia	E mesme	Bujqësia praktikohet në veri dhe jugperëndim të pellgut të Ohrit dhe shkakton transportimin e plehrave kimikë dhe pesticideve gjatë reshjeve në liqen (përzierje e burimeve) që shkaktojnë eutrofikim dhe ndotje të drejtpërdrejtë; Shqetësimi i faunës; Përdorimi i ujit nëntokësor për ujitje; Ndikimi i fosforit nga Liqeni i Prespës përmes lidhjeve nëntokësore hidraulike-karstike që shkaktojnë eutrofikim në Liqenin e Ohrit.
Menaxhimi i ujit	E mesme	Luhatjet e nivelit të ujit për shkak të menaxhimit të papërshtatshëm të digave hidroelektrike në Drinin e Zi.
Llojet jo-autoktone	E mesme	Llojet jo-autoktone përbëjnë një kërcënim për bashkësitë e ekosistemit të liqenit të lashtë duke zëvendësuar llojet vendase: Llojet e huaja të peqshve; Bimët invazive; Ndryshimet në bashkësitë e zooplanktoneve.
Marina	E lartë	Pasojat e panumërta kumulative negative në ekosistemin e kanalit Studençishte.

3.5.1 Vështrim i përgjithshëm i kërcënimeve në bazë të klasifikimit të Natura 2000

Kërcënimet përkatëse ndaj Liqenit të Ohrit në bazë të Klasifikimit të Natura 2000 renditen më poshtë. Burimi për këtë klasifikim gjendet në portalin e referencave për raportimin në bazë të Nenit 17 të Direktivës për Habitatet (Lista e trysnive dhe kërcënimeve, përditësuar së fundmi: 07.05.2018):

https://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17

Legjenda:

Kërcënim i ulët
Kërcënim i mesëm
Kërcënim i lartë

A – Bujqësia	
A18	Ujitja e tokës bujqësore
A20	Aplikimi i plehrave kimikë sintetikë (mineralë) në tokën bujqësore
A21	Përdorimi i kimikateve për mbrojtjen e bimëve në bujqësi
D – Proceset e prodhimit të bujqësisë dhe zhvillimi i infrastrukturës përkatëse	
D02	Hydro-energji (digat, telat, prurjet e lumit), duke përfshirë infrastrukturën
E – Zhvillimi dhe përdorimi i sistemeve të transportit	
E01	Rrugët, shtigjet, rrugët automobilistike dhe infrastruktura përkatëse (p.sh. urat, urat-rrugë (viaduktet), tunelet)
E02	Vënia në funksion e korsive të anijeve dhe trageteve
E03	Korsitë e anijeve, korsitë e trageteve dhe infrastruktura e ankorimeve (p.sh. argjinaturat, pastrimi i porteve)
F – Zhvillimi, ndërtimi dhe përdorimi i infrastrukturës dhe zonave të banimit, tregtare, industriale dhe rekreative	
F01	Shndërrimi i përdorimeve të tjera të tokës për strehim, vendbanim ose zona rekreative (duke përjashtuar tharjen dhe modifikimin e vijës bregore)
F02	Ndërtimi ose modifikimi (p.sh. i strehimit dhe vendbanimeve) në zonat ekzistuese urbane ose rekreative
F03	Shndërrimi nga përdorime të tjera të tokës në zona tregtare/industriale (duke përjashtuar tharjen dhe modifikimin e vijës bregore, estuarin)
F05	Krijimi ose zhvillimi i infrastrukturës sportive, turizmit dhe rekreacionit (jashtë zonave urbane dhe rekreative)
F06	Zhvillimi dhe ruajtja e zonave të plazhit për turizmin dhe rekreacionin duke përfshirë mbushjen me rërë të plazheve dhe pastrimin e tij
F07	Veprimtaritë sportive, turistike dhe rekreative
F08	Modifikimi i vijës bregore, estuarit dhe kushteve bregore për zhvillim, përdorim dhe ruajtje të zonave të banimit, zonave tregtare, industriale dhe rekreative
F09	Depozitimi dhe trajtimi i mbetjeve/mbeturinave nga objektet e banesave/rekreative
F10	Depozitimi dhe trajtimi i mbetjeve/mbeturinave nga objektet tregtare dhe industriale
F11	Ndotja e ujit sipërfaqësor dhe nëntokësor për shkak të rrjedhjeve nga mbetjet urbane
F12	Shkarkimi i ujërave të zeza urbane (duke përjashtuar përmbytjet nga rreshjet e dendura dhe/ose rrjedhjet nga mbetjet urbane) që shkaktojnë ndotje në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore
F13	Bimët, zonat e kontaminuara ose të braktisura industriale që shkaktojnë ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore

F24	Veprimtaritë e banorëve ose ato rekreative dhe objektet që shkaktojnë zhurma, ndriçim, nxehtësi ose forma të tjera ndotjeje
F26	Tharja, mbjellja e tokës dhe shndërrimi i ligatinave, moçalishteve, kënetave, kallamishteve, etj. në vendbanime ose zona rekreative
F27	Tharja, mbjellja tokës ose shndërrimi i ligatinave, moçalishteve, kënetave, etj. në zona industriale/tregtare
G – Nxjerrja dhe kultivimi i burimeve të gjalla biologjike (përveç atyre bujqësore dhe pyjore)	
G05	Gjuetia e peshqve të ujërave të ëmbla dhe mbledhja e karkalecave (profesionale)
G06	Gjuetia e peshqve të ujërave të ëmbla dhe mbledhja e karkalecave (rekreative)
G07	Gjuetia
G08	Menaxhimi i rezervave të peshkut dhe gjuetia
G10	Vrasja e paligjshme
G12	Kapja e paqëllimshme dhe vrasja aksidentale (për shkak të veprimtarive të peshkimit dhe gjuetisë) – rrjetat fantazëm
G24	Introduktimi (futja) dhe përhapja e llojeve (duke përfshirë llojet e huaja dhe GMO-të (organizmat e modifikuar gjenetikisht)) në kulturën ujore të ujërave të ëmbla
G27	Veprimtari të tjera në lidhje me nxjerrjen dhe kultivimin e burimeve të gjalla biologjike të preferuara më lart
I – Llojet e huaja dhe problematike	
I02	Lloje të tjera të huaja invazive (përveç llojeve të rrezikuara në nivelin e BE-së)
L – Proceset natyrore (përfshirë i katastrofave dhe proceseve të shkaktuara nga veprimtaria e njeriut ose ndryshimet klimatike)	
L01	Proceset natyrore abiotike (p.sh. erozioni, përbaltja, tharja, zhytja, kripëzimi)
L03	Grumbullimi i lëndës organike
M – Ngjarjet gjeologjike, katastrofat natyrore	
M03	Tërmetet
N – Ndryshimet klimatike	
N01	Ndryshimet e temperaturës (p.sh. rritja e temperaturave & ekstremeve) për shkak të ndryshimeve klimatike

3.5.2 Vështrim i përgjithshëm: Trysnitë – Tiparet kryesore Natyrore – Masat e Ruajtjes

Trysnitë dhe Kërcënimet	Shkaqet e trysnive dhe kërcënimeve	Llojet Kryesore që ndikohen nga kërcënimet dhe trysnitë	Masat përkatëse të ruajtjes	Rëndësia e ruajtjes
Përdorimi i varkave të madhësive të ndryshme që shkaktojnë dallgë, ndotje akustike dhe shqetësime	Turizmi Peshkimi	• Belushka (<i>Salmo ohridanus</i>) • Breshka e Kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • Karabullaku i vogël (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Zhytkryekuqja e madhe (<i>Netta rufina</i>) • Bajza (<i>Fulica atra</i>) • Zhytraku i madh (<i>Mergus merganser</i>)	• Minimizimi i ndikimeve negative dhe shqetësimeve nga varkat përmes zonimit • Përmirësimi i standardeve teknike të varkave • Kalimi në motorrët elektrikë • Kufijtë e shpejtësisë për varkat	E lartë
Ndotja nga nafta, benzina dhe kimikate të tjera të përdorura nga varkat dhe mjetet e lundrimit (p.sh. nga marina);	Turizmi Peshkimi	• Belushka (<i>Salmo ohridanus</i>) • Bretkosa e drurëve (<i>Hyla arborea</i>) • Breshka e Kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Karabullaku i vogël (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) • Zhytkryekuqja e madhe (<i>Netta rufina</i>) • Bajza (<i>Fulica atra</i>) • Lundërza (<i>Lutra lutra</i>) • <i>Pisidium edlaueri</i>	• Minimizimi i ndikimit negativ nga varkat përmes zonimit • Përmirësimi i standardeve teknike të varkave dhe kalimi në motorrët elektrikë • Minimizimi i ndotjes nga ujërat e zeza	I lartë
Peshkimi i paqëndrueshëm dhe i paligjshëm	Peshkimi	• Belushka (<i>Salmo ohridanus</i>)	• Rregulloret e peshkimit që ndihmojnë për të mbrojtur llojet • Krijimi i një koncesioni në bazë të kriterëve të ruajtjes	E lartë

Trysni të dhe Kërcënime	Shkaqet e trysnive dhe kërcënimeve	Llojet Kryesore që ndikohen nga kërcënime dhe trysnitë	Masat përkatëse të ruajtjes	Rëndësia e ruajtjes
Shqetësimi i zonave të shumimit nga ndikimi i njeriut	Ndikimi i njeriut Turizmi	• Belushka (<i>Salmo ohridanus</i>)	• Minimizimi i shqetësimeve në zonat e shumimit përmes zonave të mbrojtjes	E lartë
Ndërtimet e paplanifikuara dhe të paligjshme të madhësive të ndryshme në vendndodhje të ndryshme	Turizmi Urbanizimi	• Belushka (<i>Salmo ohridanus</i>) • Breshka e kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • Pilivesa <i>Brachytron pratense</i> • <i>Pisidium edlaueri</i> • <i>Angelica palustris</i> • Brezat e kallamishteve	• Krijimi i zonave të mbrojtjes në zonat e shumimit • Regullorja e ndërtimit në breg • Mbrojtja e habitateve të vlefshme dhe të ndjeshme • Minimizimi i ndikimit të mjedisit të liqenit nga marina • Zonimi, dhe masat e mbrojtjes në zonë	E lartë
Shkarkimi i mbetjeve	Urbanizimi Bujqësia Turizmi	• Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • <i>Gocea ohridana</i> • Brezat e kallamishteve	• Minimizimi i ndotjes së ujit • Rregullorja për ndërtimet në breg • Krijimi i një subjekti menaxhues aktiv përgjegjës për veprimtaritë rregullatore	E lartë
Ujërat e zeza të zonës dhe ato urbane (që shkaktojnë eutrofikim dhe ndotje)	Urbanizimi Turizmi	• Breshka e Kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Karabullaku i vogël (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Zhytkryekuqja e madhe (<i>Netta rufina</i>) • Bajza (<i>Fulica atra</i>) • <i>Pisidium edlaueri</i> • <i>Gocea ohridana</i>	• Minimizimi i eutrofikimit për shkak të ujërave të zeza dhe prurjeve nga degëzimet e lumenjve • Rritja e cilësisë së ujit përmes impjanteve moderne të trajtimit të ujërave të zeza urbane dhe industriale • Menaxhimi i qëndrueshëm i pellgut ujëmbledhës për të reduktuar eutrofikimin e liqenit • Përmirësimi i cilësisë së ujit	E lartë

Trysnitë dhe Kërcënimet	Shkaqet e trysnive dhe kërcënimeve	Llojet Kryesore që ndikohen nga kërcënimet dhe trysnitë	Masat përkatëse të ruajtjes	Rëndësia e ruajtjes
		• <i>Angelica palustris</i>	• Monitorimi i cilësisë së ujit	
Shqetësimi i faunës dhe i habitateve për shkak të notimit në plazhe dhe sporteve ujore	Turizmi	• Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Karabullaku i vogël (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Zhytkryekuqja e madhe (<i>Netta rufina</i>) • Bajza (<i>Fulica atra</i>) • <i>Angelica palustris</i> • Brezat e kallamishteve	• Zonat e mbrojtjes në liqen • Zhvillimi dhe zbatimi i programeve edukative për ruajtjen e llojeve dhe habitateve të tyre • Edukimi dhe rritja e ndërgjegjësimit	E lartë
Ndotja nga degët e lumenjve (kërcënimi për Liqenin oligotrofik të Ohrit)	Ujërat e zeza	• Breshka e Kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • <i>Pisidium edlaueri</i> • <i>Gocea ohridana</i>	• Minimizimi i procesit të eutrofikimit për shkak të ujërave të zeza dhe degëve të lumenjve	E lartë
Degradimi i habitateve, tharja dhe shkatërrimi (djegia dhe prerja)	Bujqësia Ujërat e zeza Turizmi	• Bretkosa e drurëve (<i>Hyla arborea</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) • Zhytkryekuqja e madhe (<i>Netta rufina</i>) • Bajza (<i>Fulica atra</i>) • Pilivesa <i>Brachytron pratense</i> • Lundërza (<i>Lutra lutra</i>) • <i>Angelica palustris</i> • Brezat e kallamishteve	• Zonimi dhe mbrojtja e rreptë (strikte) e zonave të mbrojtura • Mirëmbajtja e ligatinave • Monitorimi i popullatave të llojeve kryesore • Reduktimi i ndërhyrjeve të njeriut në habitatet e llojeve kryesore • Mbrojtja dhe restaurimi i habitateve të vlefshme dhe të ndjeshme	E lartë
Gjuetia dhe grackat	Gjuetia dhe peshkimi	• Breshka e kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) • Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>)	• Krijimi i një subjekti menaxhues aktiv përgjegjës për veprimtaritë rregullatore	E mesme

Trysni të dhe Kërcënimet	Shkaqet e trysnive dhe kërcënimeve	Llojet Kryesore që ndikohen nga kërcënimet dhe trysni të	Masat përkatëse të ruajtjes	Rëndësia e ruajtjes
		Zhytraku i madh (<i>Mergus merganser</i>) Lundërza (<i>Lutra lutra</i>)	Parandalimi i mortalitetit dhe shqetësimit të shkaktuar nga gjuetia, peshkimi, dhe veprimtari të tjera të njeriut Krijimi i vendqëndrimeve për shpendët Zonat e mbrojtura në liqen Moratoriumi i rrjetave të peshkimit në habitatet natyrore të llojeve kryesore	
Luhatjet e nivelit të ujit për shkak të menaxhimit të papërshtatshëm të digave (pendëve) hidroelektrike mbi Drinin e Zi	Përdorimi i papërshtatshëm i instalimeve hidroelektrike	Breshka e Kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) Pilivesa <i>Brachytron pratense</i> Kryekuqja e mjeme (<i>Aythya ferina</i>) Brezat e kallamishteve	Zona/sipërfaqja e menaxhimit Përputhshmëria dhe zbatimi i ligjeve Zonimi dhe mbrojtja e rreptë (strikte)	E mesme
Llojet e huaja invazive përbëjnë një kërcënim ndaj bashkësive të ekosistemit të liqenit të lashtë duke zëvendësuar llojet negative	Kultura ujore	Breshka e kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) Kryekuqja e vogël (<i>Aythya nyroca</i>)	Monitorimi i popullatave Konrolli i konkurrencës nga llojet ekzotike të breshkave	E mesme
Shndërrimi në tokë bujqësore	Bujqësia	Breshka e kënetave (<i>Emys orbicularis</i>) Brezi i kallamishteve Pilivesa <i>Brachytron pratense</i> <i>Pisidium edlaueri</i> <i>Gocea ohridana</i> <i>Angelica palustris</i>	Mbrojtja e habitateve të vlefshme dhe të ndjeshme Minimizimi i eutrofikimit për shkak të ujërave të zeza dhe prurjeve nga degët e lumenjve Restaurimi i habitateve dhe proceseve natyrore	E ulët

Trysnitë dhe Kërcënimet	Shkaqet e trysnive dhe kërcënimeve	Llojet Kryesore që ndikohen nga kërcënimet dhe trysnitë	Masat përkatëse të ruajtjes	Rëndësia e ruajtjes
			• Zonimi dhe masat e mbrojtjes në zonë • Monitorimi i habitateve	

DRAFT

3.6 Efektshmëria dhe efikasiteti i menaxhimit dhe kapacitetet menaxhuese

Aktualisht nuk është relevante pasi zona nuk është menaxhuar ende.

DRAFT

4 Strategjia

4.1 Vizioni për Zonën e Mbrojtur

Sigurimi i mbrojtjes dhe ruajtjes afatgjatë të Monumentit të Natyrës – Liqeni i Ohrit dhe bregu i tij për brezat e ardhshëm si një zonë e vlerave të jashtëzakonshme natyrore dhe një zonë e rëndësishme e biodiversitetit, me llojet dhe habitatet e rëndësishme kombëtare dhe evropiane; zona e mbrojtur ofron një gamë të gjerë të shërbimeve të ekosistemit dhe menaxhohet në një mënyrë që balancon mbrojtjen e natyrës me nevojat e popullsisë lokale, për të arritur moton e saj: ‘Për natyrën dhe njerëzit’.

4.2 Qëllimet dhe Objektivat e Menaxhimit për Zonën e Mbrojtur

Qëllimet kryesore të mbrojtjes janë:

- Vlerat e jashtëzakonshme natyrore të Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës valorizohen, mbrohen, ruhen dhe monitorohen në mënyrë të vazhdueshme.
- Proceset natyrore dhe funksionet ekologjike ndodhin të papenguara
- Statusi i favorshëm i ruajtjes së habitateve dhe llojeve ruhet duke respektuar legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e natyrës, dhe regjimet e zonimit dhe mbrojtjes së ZM-së.
- Burimet natyrore përdoren në mënyrë të qëndrueshme dhe në pajtim me legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e natyrës, peshkatarinë dhe bujqësinë. Koncepti i shërbimeve të ekosistemit është zhvilluar për Liqenin e Ohrit dhe siguron përdorimin e qëndrueshëm të shërbimeve të ekosistemit, i cili krijon mundësitë për zhvillimin ekonomik lokal.
- Mbrojtja, valorizimi dhe promovimi i vlerave kulturore të zonës së mbrojtur çojnë në rritjen e interesit të vizitorëve.
- Vlerat natyrore të rëndësishme kombëtare, evropiane dhe globale mbrohen dhe promovohen ndaj komuniteteve lokale dhe vizitorëve.
- Inkurajohet dhe mbështetet përfshirja lokale në ZM, e cila do të kontribuojë në forcimin dhe promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm lokal.
- Infrastrukturë e efektshme për vizitorët, informacion i saktë i siguruar rregullisht ndaj programit edukativ publik.
- Administratë e motivuar, efikase dhe profesionale e ZM-së.

4.3 Kufijtë dhe Zonimi i Propozuar për Zonën e Mbrojtur

4.3.1 Kufijtë e Jashtëm të Propozuar për Zonën e Mbrojtur

Kufijtë e jashtëm të zonës së mbrojtur janë të njëjtë me parcelën e kadastrës 1/1, Kadastra e Komunës Ohridsko Ezero, dokumenti i pronësisë numër 1. Parcela është e regjistruar në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe ka një sipërfaqe prej 247.9 km², me përdorimin e regjistruar të tokës “liqen natyror”. Parcela kadastrale nuk ndjek ekzaktësisht vijën bregore, dhe niveli i ujit të liqenit luhet gjatë të gjithë vitit.

Në bregun perëndimor kufiri nis në kufirin shtetëror (41°05'11.0"N - 20°37'58.3"E), më tej kalon përmes pikave të mëposhtme:

- bregu pranë Radoshtës

- bregu në Kampin Livadishta
- manastiri i Kalishtës dhe zona e rëndësishme e biodiversitetit
- Kalishta
- brezat me kallamishte të Kalishtës
- Struga
- rrjedha e Lumit Sateska
- kufiri i Komunës së Debërcës
- kufiri i Komunës së Ohrit
- brezat me kallamishte në Podmolje (zonë e rëndësishme e biodiversitetit)
- bregu në rezortin Andon Dukov
- bregu në Spitalin Shën Erasmo
- bregu në rrjedhën e Lumit Daljan
- bregu në Ohër
- brezi me kallamishte në Mazija (zonë e rëndësishme e biodiversitetit)
- rrjedha e kanalit Studençishko
- ligatina Studençishko (zonë e rëndësishme e biodiversitetit)
- bregu në Goricë
- bregu në Shën Stefan
- kufiri me Parkun Kombëtar të Galiçicës 41°03'53.1"N 20°48'04.8"E
- bregu në Dolno Kojnsko
- Peshtani
- zona e Gradishtës
- zona e rëndësishme e biodiversitetit Veli Dab
- zona e rëndësishme e biodiversitetit Velja Pes
- bregu në Trpejca
- bregu në Manastirin e Shën Zaumit (zonë e rëndësishme e biodiversitetit)
- bregu në Ljubanishtë
- bregu në burimet e Shën Naumit (zonë e rëndësishme e biodiversitetit)
- bregu në manastirin e Shën Naumit
- bregu në kufirin shtetëror (40°54'41.7"N - 20°43'54.8"E)
- Nga këtu kufiri i ZM-së ndjek kufirin shtetëror përmes pjesës së pasme të liqenit për të arritur sërish tek pika e fillimit

Në kreun e ardhshëm paraqitet harta me kufijtë dhe zonat.

4.3.2 Zonimi i Propozuar i Zonës së Mbrojtur

Në këtë zonim të propozuar, Liqeni i Ohrit ndahet në 57 segmente në tre zona: zona e menaxhimit aktiv, zona e zhvillimit të qëndrueshëm dhe zona e mbrojtjes së rreptë.

Zona e Menaxhimit Aktiv përbëhet nga katër segmente që mbulojnë 60% të liqenit, me një sipërfaqe totale prej 14,938 hektarësh. Këto segmente ndodhen përreth Ezerski lozja – Daljan, vijës bregore maqedonase - shqiptare dhe kufirit përmes liqenit, zonës së bregut lindor dhe zonës së Kalishtë-Strugës.

Zona e Mbrojtjes së Rreptë përbëhet nga 41 segmente që mbulojnë 12% të liqenit. Segmentet janë kryesisht relativisht të vegjël dhe përreth vijës së bregut të liqenit. Segmenti më i madh

është 1,059 hektarë dhe gjendet pranë Podmoljes. Segmente të tjera të mëdha të kësaj zone gjenden në Çokolsko (565 ha) dhe Kalishtë (360 ha).

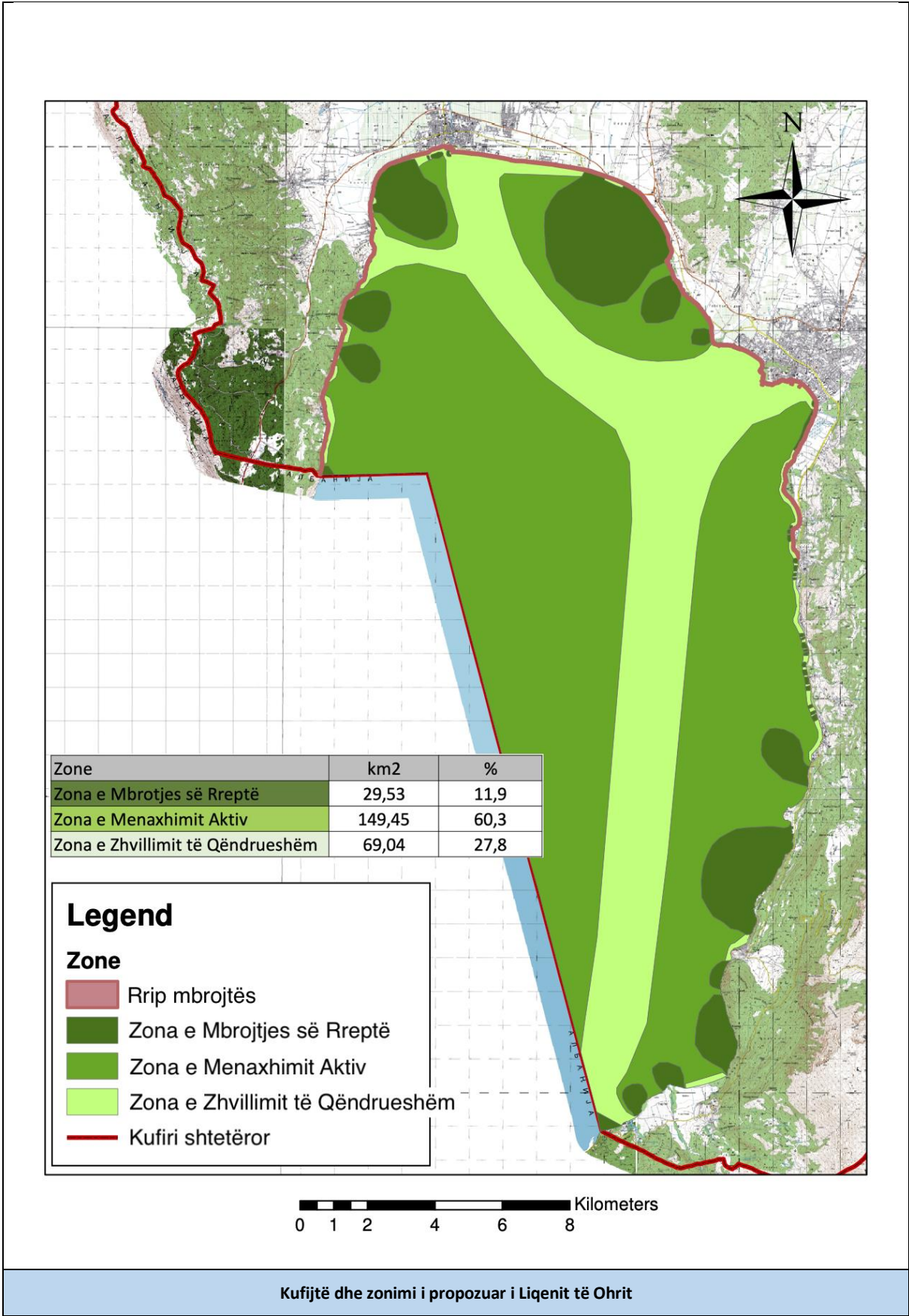
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm ka 12 segmente që mbulojnë 28% të sipërfaqes së liqenit. Segmenti i saj më i madh (6,708 ha) shtrihet pranë Kalishtës deri në Strugë dhe Ohër dhe përmes mesit të liqenit përgjatë të gjithë udhës për në Shën Naum. Të gjithë segmentet e tjera në zonën e zhvillimit të qëndrueshëm janë relativisht të vegjël dhe gjenden përgjatë bregut të liqenit. Segmenti më i vogël është 0.97 hektarë.

Ka gjithashtu një rrip mbrojtës prej 166 hektarësh i cili zë një rrip prej 50 m gjerësi përreth liqenit. Në përfundim, ai fillon në kufirin maqedonas-shqiptar dhe ndjek bregun për në pikën e anës lindore ku bregu takohet me kufirin e Parkut Kombëtar të Galiçicës pranë Konjskos.

Zona	ID	Emri i Zonës	Hektarë
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	1	Stara Karaula	753.37
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	2	Livadishte 1	10,350.97
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	3	Livadishte 2	13,646.64
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	4	Izgrev 1	65.42
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	5	Izgrev 2	85.99
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	6	Kalishta 1	36.30
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	7	Kalishta 2	36,058.72
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	8	Rrethi i Parë i Strugës	89.32
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	9	Rrethi i Dytë i Strugës	534.01
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	10	Rrethi i Tretë i Strugës	192.12
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	11	Zona Podmoje	105,974.52
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	12	Zona Shën Erazmo	12,660.01
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	13	Zona e Lumit Daljan	2,604.57
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	14	Mazija	204.79
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	15	Studencišta	1,462.37
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	16	Shën Stefan 1	102.41
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	17	Shën Stefan 2	156.58
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	18	Shën Stefan 3	240.12
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	19	Konjsko 1	198.26
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	20	Konjsko 2	186.00
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	21	Konjsko 3	111.41
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	22	Konjsko 4	79.57
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	23	Lagadin 1	144.27
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	24	Lagadin 2	86.49
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	25	Lagadin 3	255.99
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	26	Lagadin 4	103.83
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	27	Eleshec 1	141.34
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	28	Eleshec 2	180.47
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	29	Eleshec 3	214.41
Zona e Mbrojtjes së Rreptë	30	Eleshec 4	256.91

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Zona	ID	Emri i Zonës	Hektarë
Zona e Mbrotjes së Rreptë	31	Eleshec 5	188.36
Zona e Mbrotjes së Rreptë	32	Peshtani 1	127.68
Zona e Mbrotjes së Rreptë	33	Peshtani 2	130.27
Zona e Mbrotjes së Rreptë	34	Peshtani 3	238.12
Zona e Mbrotjes së Rreptë	35	Desaret	16,339.92
Zona e Mbrotjes së Rreptë	36	Çokolsko	56,574.88
Zona e Mbrotjes së Rreptë	37	Shën Zaum Veri	2,705.03
Zona e Mbrotjes së Rreptë	38	Shën Zaum Jug	19,164.50
Zona e Mbrotjes së Rreptë	39	Ljubanishta 1	5,745.79
Zona e Mbrotjes së Rreptë	40	Ljubanishta 1	4,901.85
Zona e Mbrotjes së Rreptë	41	Shën Naum	1,969.42
Zona e Menaxhimit Aktiv	1	Vija bregore maqedonase-shqiptare	890,832.39
Zona e Menaxhimit Aktiv	2	Zona Kalishtë-Strugë	17,104.70
Zona e Menaxhimit Aktiv	3	Ezerski Lozja – Daljan	98,760.69
Zona e Menaxhimit Aktiv	4	Zona e Bregut Lindor	487,763.08
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	1	Kampi Radozhda Treska	3,499.89
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	2	Radozhda 1	653.39
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	3	Radozhda 2	99.53
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	4	Kampi Livadishte	998.62
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	5	Elen Kamen	153.68
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	6	Korridori kryesor	671,059.98
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	7	Plazhi i Debërcës	663.35
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	8	Vija bregore Gorica-Desaret	6,769.68
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	9	Eleshec Jug	97.27
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	10	Vija bregore Lagadin – Desaret	2,663.80
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	11	Trpejca	1,694.66
Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm	12	Plazhi Ljubanishta	2,068.30

Për të siguruar dhe promovuar mbrojtjen e vlerave natyrore të liqenit, katër zona janë hartuar: zona e mbrojtjes së rreptë, menaxhimi aktiv, zhvillimi i qëndrueshëm dhe rripi mbrojtës prej 50m përreth kufijve të liqenit. Një përshkrim narrativ i kufijve dhe zonave ofrohet në kreun 4.3.

Lista e kufizimeve të veprimtarive për secilën zonë:

4.3.3 Veprimtaritë e Lejuara dhe të Kufizuara

Veprimtaritë	Zona e Mbrojtjes së rreptë	Zona e Menaxhimit aktiv	Zona e zhvillimit të qëndrueshëm	Zona e jashtme, rripi mbrojtës
Veprimtaritë e hulumtimit shkencor	PO	PO	PO	PO
Veprimtaritë mjedisore/të natyrës së egër nga personat e autorizuar	PO	PO	PO	PO
Vrojtimi i shpendëve dhe kafshëve të tjera të natyrës së egër; në zonën e mbrojtjes së rreptë (strikte) vetëm me roje pylli ose udhërrëfyes të trajnuar dhe të certifikuar	PO	PO	PO	PO
Veprimtaritë edukative në zonat e rregulluara posaçërisht për atë qëllim vetëm me roje pylli ose udhërrëfyes të trajnuar dhe të certifikuar	PO	PO	PO	PO
Manipulimi i llojeve dhe habitateve nga persona të autorizuar në mënyrë që të përmirësohet statusi i tyre i ruajtjes, me miratimin nga MMJPF	PO	PO	PO	PO
Notimi dhe zhytja në zonë	JO	PO	PO	N/A
Varkat – lundrimi	JO	PO	PO	N/A
Varkat – “kajce” me motorrë elektrikë (kalimi deri në fund të vitit 2026)	JO	PO	PO	N/A
Varkat – katamarranët me kapacitet maksimal të pasagjerëve prej 12 personash vetëm me motorrë elektrikë (kalimi deri në fund të vitit 2026), Kufiri i shpejtësisë për t’u përcaktuar	JO	PO	PO	N/A
Varkat – varkat turistike për pasagjerët (përfshirë: varkat elektrike për pasagjerët mund të futen në zonën e menaxhimit aktiv me lejen nga subjekti i menaxhimit)	JO	JO	PO	N/A
Varkat – varka me motorrë me kufij shpejtësie prej 15 nje	JO	JO	PO	N/A
Motorrët e ujit dhe pajisjet e tyre	JO	JO	JO	N/A
Heqja e kallamishteve (përveç rasteve të lejeve paraprake nga MMJPH)	JO	JO	JO	JO
Shtimi i veprimtarive ndërgjegjësuese			PO	PO
Peshkimi rekreativ	JO	PO	PO	N/A
Peshkimi për qëllime kryesisht ekonomike në pajtim me rregulloret (koncesioni)	JO	PO	PO	N/A
Gjuetia	JO	JO	JO	JO
Mbledhja e bimëve ose kafshëve (përveç peshkut)	JO	JO	JO	PO
Ndezja e zjarreve në terrene të hapura	JO	JO	JO	PO
Bujqësia dhe kopshtaria tradicionale	N/A	N/A	N/A	PO
Kullotja e bagëtive	N/A	N/A	N/A	PO
Ndërtimi duke përdorur beton, gurë, metale ose dru	JO	JO	JO	PO
Degradimi ose shkatërrimi i habitateve natyrore	JO	JO	JO	JO
Rrjedhja e ujërave të zeza të patrajtuara nga zonat e banuara	JO	JO	JO	JO
Introduktimi (futja) i llojeve të bimëve dhe kafshëve jo-autoktone	JO	JO	JO	JO
Djegia e bimësisë natyrore	JO	JO	JO	JO
Futja e lëndëve të dëmshme që mund të shkaktojnë ndryshime kimike, fizike, biologjike, mikrobiologjike dhe të tjera në ujë ose në natyrën e egër	JO	JO	JO	JO
Nxjerrja e rërës ose e zhavorrit	JO	JO	JO	JO

Veprimtaritë	Zona e Mbrojtjes së rreptë	Zona e Menaxhimit aktiv	Zona e zhvillimit të qëndrueshëm	Zona e jashtme, rripi mbrojtës
Shkarkimi i mbetjeve të ngurta	JO	JO	JO	JO

4.3.4 Kategorizimi i Zonës me Justifikimin

Në Studimin për Valorizimin shtjellohet një justifikim i hollësishëm për rishpalljen e Liqenit të Ohrit si një zona e mbrojtur në Kategorinë III të IUCN-së – Monument i Natyrës. Aty tregohet se Liqeni i Ohrit përmbush kriteret për t'u njohur si zonë e mbrojtur sepse përmban vlera kulturore, vlera të jashtëzakonshme dhe të kërcënuara natyrore, siguron shërbime të rëndësishme të ekosistemit, dhe njihet në bazë të përcaktimeve të shumta ndërkombëtare.

Pasi janë vlerësuar kriteret e IUCN-it për përcaktimin e kategorisë më të përshtatshme për zonën e mbrojtur, autorët dolën në përfundimin se Liqeni i Ohrit duhet të kategorizohet sipas kategorisë II, III ose VI, duke marrë parasysh shkallën e modifikimit mjedisor.

Vlerësimi i objektivave kryesore të IUCN-it për ruajtjen tregon se Liqeni i Ohrit është një tipar i veçantë natyror, i formuar nga procese gjeologjike glaciale, të cilat kanë nxjerrë në dritë një monument natyror me vlera të larta për vizitorët, gjë që tregon se Kategoria III – Monument i Natyrës është e përshtatshme.

Një vlerësim i hollësishëm në pajtim me objektivat për ruajtjen të IUCN-it si dhe tiparet dalluese për Kategoritë II, III, VI çojnë në përfundimin se **Kategoria III – Monument i Natyrës** është kategoria më e përshtatshme e mbrojtjes, sepse objekti i kësaj kategorie është

- të mbrojtë tiparet e veçanta të jashtëzakonshme natyrore dhe biodiversitetin dhe habitatet përkatëse
- të mbrojtë sitet e veçanta natyrore me vlera shpirtërore dhe/ose kulturore në rastet ku ato kanë edhe vlera të biodiversitetit

dhe sepse

- fokusi i mbrojtjes në rastin e Liqenit të Ohrit është një tipar i dallueshëm natyror me ekologjinë përkatëse
- Liqeni i Ohrit është një tipar gjeologjik natyror.

4.4 Programet e Menaxhimit

Në pajtim me Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës dhe Legjislacionin për përmbajtjen e planeve të menaxhimit të zonës së mbrojtur dhe programeve vjetore për mbrojtjen e natyrës ("Gazeta Zyrtare e RM" nr. 26/2012), një plan menaxhimi për zonën e mbrojtur përbëhet nga shtatë programe:

- Programi 1 – Ruajtja dhe monitorimi i trashëgimisë natyrore
- Programi 2 – Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore
- Programi 3 – Menaxhimi i trashëgimisë kulturore
- Programi 4 – Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm dhe rekreacionit
- Programi 5 – Zhvillimi lokal
- Programi 6 - Informimi, rritja e ndërgjegjësimit publik dhe edukimi
- Programi 7 – Menaxhimi, administrimi dhe financimi

Programet janë të harmonizuara me vizionin dhe qëllimet kryesore të zonës së mbrojtur. Secili program organizohet në nën-programe me veprimtaritë përkatëse.

4.4.1 Programi 1 – Ruajtja dhe monitorimi i trashëgimisë natyrore

Në vitin 1977 Kuvendi i Republikës Socialiste të Maqedonisë miratoi Ligjin për Mbrojtjen e Liqeneve të Ohrit, Prespës dhe Dojranit ("Gazeta Zyrtare e RSM" nr. 45/77) duke shpallur Liqenin e Ohrit një zonë të mbrojtur në kategorinë Monument i Natyrës.

Në vitin 1979, rajoni i Ohrit u regjistrua në Listën e Trashëgimisë Botërore për shkak të vlerave të tij natyrore, në bazë të kriterit (iii), d.m.th tani kriteri (vii) – Përmban dukuri të mahnitshme natyrore ose zona të bukuri së jashtëzakonshme natyrore dhe rëndësisë estetike.

Liqeni i Ohrit është një ndër qendrat më të rëndësishme të biodiversitetit në Evropë me më shumë se 1,200 lloje. Për shkencën rëndësi të veçantë përbëjnë më shumë se 200 lloje endemike, disa prej të cilave pothuajse të pandryshuara që prej periudhës Terciare, të tilla si sfungjerët endemikë, llojet relikte të kërmijve, korani i Ohrit dhe belushka.

Liqeni i Ohrit njihet në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare si një zonë e rëndësishme e biodiversitetit, kryesisht për shkak të pranisë së llojeve të rëndësishme kombëtare dhe evropiane, dhe liqeni dhe vija e tij bregore janë të përfshira në Rezervatin Natyror të Biosferës Ohër – Prespë të UNESCO-s (2014). Ai gjithashtu është përfshirë në Rrejtin Kombëtar Emerald të Zonave të Ruajtjes së Veçantë (ASCI), të përcaktuara për të ruajtur habitatet natyrore në pajtim me Konventën e Bernës, e cila është ratifikuar nga Maqedonia e Veriut. Hulumimet fillestare tregojnë se Liqeni i Ohrit është një zonë e mundshme e ardhshme e rrjetit Natura 2000.

Liqeni i Ohrit së bashku me Ligatinën Studençishko u përfshi në Listën e Konventës së Ramsarit në maj të vitit 2021 me propozim të MMJPH dhe ka fituar rëndësi ndërkombëtare dhe status të mbrojtjes në bazë të Konventës së Ramsarit. Për shkak të trashëgimisë së jashtëzakonshme natyrore të Liqenit të Ohrit MN, me rëndësi të madhe janë monitorimi dhe mbrojtja e tij.

Programi lidhet drejtpërdrejt me vizionin për ZM, d.m.th sigurimi i mbrojtjes dhe ruajtjes afatgjatë të Liqenit të Ohrit dhe zonat e tij përreth për brezat e ardhshëm si një zonë e vlerave të jashtëzakonshme dhe një zonë e rëndësishme për biodiversitetin me lloje dhe habitate të rëndësishme kryesore të rëndësisë kombëtare dhe evropiane.

Programi lidhet me qëllimin se vlerat e jashtëzakonshme natyrore të Liqenit të Ohit MN valorizohen, mbrohen, ruhen dhe monitorohen. Proceset natyrore dhe funksionet ekologjike të zonës së mbrojtur kryhen të pandërprera, dhe statusi i favorshëm i ruajtjes së habitateve dhe llojeve mirëmbahet duke respektuar legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e natyrës, dhe zonimin dhe regjimin e mbrojtjes së ZM-së. Qëllimi i programit është të sigurojë mbrojtjen integrale të trashëgimisë natyrore të Liqenit të Ohrit përmes zbatimit të nën-programeve (të parashtruara në vijim), për mbrojtjen dhe monitorimin e habitateve dhe llojeve të përzgjedhura prioritare dhe zonës nën-mesdhetare kontinentale të liqenit (rajoni i Ohrit); identifikimin e habitateve dhe llojeve të rëndësishme evropiane për qëllime të përcaktimit të Liqenit të Ohrit MN zona e Natura 2000 në bazë të Direktivave të BE-së për Habitatet dhe Shpendët; promovimin e zgjidhjeve të mbështetura tek natyra; monitorimin e zonave të rëndësishme të biodiversitetit të identifikuar në planin për menaxhimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit; identifikimin dhe monitorimin e llojeve të huaja invazive në liqen dhe zonat përgjatë bregut; monitorimin e ujërave të ndotur dhe menaxhimin

e qëndrueshëm të mbetjeve; rintroduktimin (rifutjen) e llojeve kryesore; monitorimin e llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj klimës dhe zbatimin e masave për përshtatjen e tyre ndaj klimës, si dhe restaurimin e habitateve të rëndësishme.

Rezultatet e këtyre veprimtarive do të kontribuojnë ndaj vazhdimësisë së pandërprerë të proceseve natyrore dhe funksioneve ekologjike brenda zonës së mbrojtur dhe mirëmbajnë statusin e favorshëm të ruajtjes së habitateve dhe llojeve.

Programi është i strukturuar në katër nën-programe:

1. Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë natyrore
2. Monitorimi i trashëgimisë natyrore
3. Monitorimi i cilësisë së mjedisit
4. Restaurimi i habitateve të rëndësishme

Për secilin prej këtyre nën-programeve, janë hartuar një sërë masash dhe veprimtarish në Planin Operativ Pesë-Vjeçar për zbatimin e Planit të Menaxhimit për Liqenin e Ohrit MN, për të arritur objektivat kryesore dhe të veçanta të tyre.

Ligji për Mbrojtjen e Natyrës, Ligji për Ujërat, Ligji për Peshkatari dhe Akuakulturë, Ligji për Menaxhimin e Trashëgimisë Botrore Natyrore dhe Kulturore në Rajonin e Ohrit, Ligji për ratifikimin e Konventës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Botërore Natyrore dhe Kulturore zbatohen në kryerjen e veprimtarive nga ky program.

Veprimtaritë e këtij programi janë në pajtim me Strategjinë Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës me Plan Veprimi (2017-2027), Strategjinë Kombëtare për Biodiversitetin me Plan Veprimi (2018-2023), Planin Shtetëror Territorial (2004), Raportin e Gjashtë të Konventës për Diversitet Biologjik (KDB), Konventën për Trashëgiminë Botërore - UNESCO, Konventat e Bernës, Ramsarit, Bonit (CITES, etj.), si dhe Direktivat e BE-së për Shpendët dhe Habitatet.

Në realizimin e programit për mbrojtjen dhe monitorimin, organi i menaxhimit të Liqenit të Ohrit MN do të bashkëpunojë me Institucionin Publik të PK të Galiçicës dhe entitete të tjera menaxhuese maqedonase për zonat e mbrojtura, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, Komisionit Kombëtar të UNESCO-s, dhe Institutit Hidrobiologjik të Ohrit, i cili vazhdimisht monitoron biodiversitetin e liqenit dhe bregun e tij dhe komunikon me institucionet shtetërore në Shqipëri brenda kontekstit të veprimtarive dhe projekteve të rregullta për ruajtjen e natyrës.

Për shkak të rëndësisë së këtij programi, entiteti i menaxhimit paraqet raportet ndaj Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor për veprimtaritë e përfunduara dhe të planifikuara në pajtim me planin e menaxhimit dhe programet vjetore për mbrojtjen e natyrës.

Entiteti i menaxhimit të zonës së mbrojtur bashkëpunon me institucionet profesionale brenda vendit dhe institucionet ndërkombëtare dhe organizatat për mbrojtjen e natyrës për monitorimin e habitateve dhe llojeve të rëndësishme; identifikimi i llojeve të rëndësishme kombëtare dhe të BE-së; ri-introduktimi (rifutja) e llojeve kryesore; identifikimi dhe monitorimi i llojeve invazive; identifikimi dhe monitorimi i llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj ndryshimeve klimatike.

4.4.2 Programi 2 – Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore

Programi 2 – Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore do të kontribuojë në përmbushjen e vizionit për Liqenin e Ohrit MN në sigurimin e shërbimeve të ekosistemit ndëkohë që balancohet mbrojtja dhe ruajtja afatgjatë e natyrës me nevojat e njerëzve lokalë.

Kjo do të pasqyrohet në moton për Liqenin e Ohrit MN, për shembull ‘për natyrën dhe njerëzit’. Një ekspert komunikimi duhet të angazhohet për të propozuar një moto të përshtatshme, në bashkërendim me aktorët e tjerë.

Ky program lidhet me qëllimin kryesor që burimet natyrore përdoren në mënyrë të qëndrueshme dhe në pajtim me legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e natyrës, peshkatarinë dhe bujqësinë. Koncepti i shërbimeve të ekosistemit është zhvilluar për Liqenin e Ohrit dhe siguron përdorimin e qëndrueshëm të shërbimeve të ekosistemit, i cili krijon mundësitë për zhvillimin ekonomik lokal.

Programi është i strukturuar në bazë të tre nën-programeve:

1. Mbështetje për praktikën e peshkatarisë së qëndrueshme
2. Inkurajimi i praktikave të qëndrueshme bujqësore
3. Pagesat për shërbimet e ekosistemit

Objektivat e veçanta janë parashtruar për secilin nga këto nën-programe, duke përfshirë masat dhe veprimtaritë e paraqitura në mënyrë të hollësishme në Planin Operativ Pesë-Vjeçar për zbatimin e Planit të Menaxhimit për Liqenin e Ohrit MN.

Programi pasqyron zbatimin e dispozitave të veçanta të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës, Ligji për Ujërat, Ligji për Peshkatarin dhe Akuakulturën, Ligji për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural përmes përdorimit optimal të burimeve natyrore në pajtim me parimet e mbrojtjes së natyrës dhe mjedisit.

Veprimtaritë e këtij programi janë të harmonizuara me Strategjinë Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës me Plan Veprimi (2017-2027), Strategjinë Kombëtare për Biodiversitetin me Plan Veprimi (2018-2023) dhe Raportin e Gjashtë të Konventës për Diversitetin Biologjik (KDB).

4.4.3 Programi 3 – Menaxhimi i trashëgimisë natyrore

Në vitin 1979 rajoni i Ohrit u regjistrua në Listën e Trashëgimisë Botërore për shkak të vlerave të tij natyrore, në bazë të kriterit (iii), tani kriteri (vii): Ai përmban dukuri të mahnitshme natyrore ose zona të bukurive të jashtëzakonshme natyrore dhe rëndësisë estetike.

Në vitin 1980, në bazë të rekomandimit të IUCN-it (në atë kohë Unioni Botëror për Ruajtjen e Natyrës), nomimi u zgjerua duke plotësuar kriteret për vlerat kulturore (i), (iii) dhe (iv) dhe zona u regjistrua nën emrin "Rajoni i Ohrit me aspektet e tij kulturore dhe historike dhe mjedisin e tij natyror."

Kriteri (i) – Të mirat kulturore që janë kryevepër e shpirtit krijues të njeriut: Qyteti i Ohrit është një prej vendbanimeve më të vjetra në Europë. Ka site arkeologjike të ruajtura mirë që e kanë prejardhjen në Epokën e Bronzit deri në Periudhën Mesjetare, arkitektura fetare nga shekujt VII deri në shekullin XIX, si dhe arkitektura autentike urbane nga shekujt XVIII-XIX. Këto objekte dhe gërmadha kanë vlera arkitekturore, kulturore dhe artistike. Përqëndrimi i siteve

arkeologjike dhe strukturave urbane në qendrën e vjetër urbane të Ohrit, përgjatë brigjeve të Liqenit të Ohrit dhe në afërsi të menjëhershme e bën këtë rajon me të vërtetë unik.

Kriteri (iii) – Të ketë një dëshmi unike ose të paktën të jashtëzakonshme për traditën kulturore të një qytetërimi të veçantë ekzistues ose të zhdukur: Ky Sit i Trashëgimisë Botërore është dëshmi e artit bizantin të ekspozuar në më shumë se 2, 500 m² afreske dhe më shumë se 800 ikona. Kishat e Shën Sofies (shekulli i 11-të), Shën Mari Perivleptos (shekulli 13-të) dhe Shën Gjonit Teolog në Kaneo (shekulli i 14-të) përbëjnë një nivel të lartë të arritjeve artistike në afresket dhe përshkrimet e tyre teologjike. Vlerat estetike të arkitekturës fetare, afreskeve dhe ikonave kanë kontribuar në rajon në mënyrë që ai të bëhet një qendër e rëndësishme fetare dhe kulturore përgjatë shekujve.

Kriteri (iv) – Të jetë një shembull i shkëlqyer i ndërtimit, ansambël arkitekturor dhe teknologjik ose peizazh i cili pasqyron epokat e rëndësishme të historisë së njeriut: Qyteti i Ohrit ka manastrin më të vjetër sllav dhe universitetin e parë sllav në Ballkan, i cili kontribuoi në zhvillimin dhe kulturën e botës së Vjetër Sllave.

Thelbi i qytetit të vjetër të Ohrit (emri i vjetër i të cilit është Lychnidon) përfshin një forum, ndërtesa publike, rezidenciale dhe fetare, paraqitja e të cilave është në harmoni me vijën bregore dhe terrenin përreth.

Ati i Hershëm Kristian nga shekulli IV deri në shekullin VI përfaqësohet nga basilika të gjera me dysheme me mozaikë, dhe arti bizantin (shekujt IX-XIV) nga ndërtesa fetare të ruajtura mirë të dekoruara larmishëm nga afreske, ikona dhe mobilje kishtare. Arkitektura e qytetit të vjetër ruan shembujt e variantit lokal për shtëpitë qytetare orientale tipike të shekullit XVIII-XIX që u zhvilluan aty. Hapësira e kufizuar çoi në formimin e rrugëve shumë të ngushta.

Në bazë të propozimit të Ministrisë së Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor dhe Ministrisë së Kulturës, emri i ri i kësaj të mire u propozua – Trashëgimia Natyrore dhe Kulturore e Rajonit të Ohrit, e cila u pranua në seancën e 30-të të Komitetit të Trashëgimisë Botërore (2006, Vilnius, Lituani).

Programi 3 – Menaxhimi i trashëgimisë kulturore lidhet drejtpërdrejt me vizionin për zonën e mbrojtur, d.m.th. mbrojtjen dhe ruajtjen afatgjatë të liqenit, duke marrë parasysh trashëgiminë kulturore për brezat e ardhshëm. Programi lidhet drejtpërdrejt me qëllimin kryesor: 'Mbrojtja, valorizimi dhe promovimi i vlerave kulturore çon në rritjen e interesit të vizitorëve për zonën e mbrojtur'. Qëllimi i programit është të mbrojë, menaxhojë dhe promovojë trashëgiminë kulturore të Liqenit të Ohrit MN dhe të implementojë objektivat e Ligjit për Menaxhimin me Trashëgiminë Botërore Natyrore dhe Kulturore në rajonin e Ohrit, d.m.t. të krijojë kushtet për mbrojtjen, popullarizimin dhe promovimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore në rajonin e Ohrit, dhe transmetimin e vlerave të tij të jashtëzakonshme ndaj brezave të ardhshëm si pjesë e trashëgimisë së përbashkët.

Programi i menaxhimit të trashëgimisë kulturore përmban tre nën-programe:

1. Mbrojtjen e trashëgimisë kulturore
2. Menaxhimin e trashëgimisë kulturore
3. Promovimin e trashëgimisë kulturore

Objektivat e veçanta janë parashtruar për secilin nga këto nën-programe, së bashku me masat dhe veprimtaritë që gjenden në Planin Operativ Pesë-Vjeçar për Zbatimin e Planit të Menaxhimit të Liqenit të Ohrit MN.

Për të siguruar mbrojtjen dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore të rajonit të Ohrit, dhe për rrjedhojë brenda kufijve të Liqenit të Ohrit si një monument natyror, ky program zbaton dispozitat e Ligjit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore, Ligjit për Muzeun, Ligjit për Menaxhimin e Trashëgimisë Botërore Natyrore dhe Kulturore në rajonin e Ohrit, Ligjin për Ratifikimin e Konventës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Botërore Natyrore dhe Kulturore dhe Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës.

Neni 66 paragrafi (4) i Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës deklaron se monumentet e kulturës brenda zonave të mbrojtura gëzojnë mbrojtjen e përshtatshme për statusin e tyre në pajtim me ligjin.

Programi për trashëgiminë kulturore përmban masat dhe veprimtaritë e duhura nga Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Kulturës në Republikën e Maqedonisë në periudhën 2018-2022.

4.4.4 Programi 4 – Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm dhe rekreacionit

Qëllimi i këtij programi është turizmit i qëndrueshëm për të krijuar një formë të barazpeshës ndërmjet aspekteve mjedisore, ekonomike dhe socio-kulturore. Ideja e këtij lloji të turizmit është të krijojë kushtet për vlerat natyrore dhe kulturore që të transmetohen tek brezat e ardhshëm pa ndikuar negativisht tek të ardhurat, punësimi dhe zhvillimi i komunitetit.

Turizmi është një mundësi e hapur për pjesëmarrjen e aktorëve të përfshirë që kanë interesa të përbashkëta dhe marrëdhënie ndërvepruese. Turizmi në rajonin e Ohrit është një veprimtari e interesit të veçantë. Kjo qasje nënkupton se angazhimi i përgjithshëm integruet në krijimin e zhvillimit turistik dhe organizimin e hapësirave turistike brenda rajonit të Ohrit do të bazohen në zgjidhjet e miratuara territoriale në zonat të cilat lidhen drejtpërdrejt me zhvillimin e turizmit. Një pikë e rëndësishme e fillimit është përfaqësimi i pamjaftueshëm i potencialeve turistike në tregun turistik, por gjithashtu vëzhgimi i parimeve ekologjike.

Ndjekja më e madhe në rajonin e Ohrit është realizuar nga turistët të cilët vijnë nga vende të Gadishullit të Ballkanit. Standardet dhe kriteret e rrepta në BE duhet të mundësojnë zhvillimin e strukturës së ofertës turistike të rajonit, për të ofruar mundësi për zhvillimin e llojeve të ndryshme të turizmit: pranë liqenit, në mal, qytet, manastir, për arsye shëndetësore, eko-turizëm, peshkim, turizëm rural, kalimtar dhe shumë lloje të tjera. Kushtet natyrore mundësojnë veprimtari në tokë, ujë dhe ajër në mënyrë që dimensionin territorial për rekreacionin të jetë mjaft i madh, duke marrë parasysh faktin se rajoni i Ohrit përfshihet në Listën e UNESCO-s për Trashëgiminë Botërore Natyrore dhe Kulturore.

Megjithatë, si të gjithë format e tjera të zhvillimit, turizmi mund të ketë ndikime të dëmshme, veçanërisht në të mirat natyrore. Për këtë arsye, ky program ka për qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për shembull ndërmjet udhërrëfyesve turistikë që ndikimet e mundshme duhet të reduktojnë trysnitë ndaj vlerave natyrore dhe kulturore të vizitave turistike.

Programi për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm dhe rekreacionit përmban tre nën-programe:

1. Vlerësimin dhe mbështetjen për zhvillimin e eko-turizmit në Liqenin e Ohrit MN dhe zonat përreth tij

2. Zhvillimin e infrastrukturës së turizmit të qëndrueshëm dhe vendosjes së markës
3. Monitorimin e vizitorëve dhe sistemin e menaxhimit për Liqenin e Ohrit MN dhe zonat përreth tij

Për secilin nga këto nën-programe, janë hartuar një sërë masash dhe veprimtarish në Planin Operativ Pesë-Vjeçar, për të arritur objektivat kryesore dhe të veçanta.

Programi është i harmonizuar me Strategjinë Kombëtare për Biodiversitet me Plan Veprimi, Strategjinë Kombëtare për Natyrën, Strategjinë Kombëtare për Turizmin, Planin Territorial të Republikës së Maqedonisë dhe Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës.

4.4.5 Programi 5 – Zhvillimi lokal

Programi për zhvillimin e Liqenit të Ohrit MN lidhet me vizionin për zonën, d.m.th. vlerat e liqenit njihen nga banorët lokalë dhe vizitorët të cilët mbështesin dhe gëzojnë një gamë të gjerë të veprimtarive të cilat janë në harmoni me mjedisin natyror. Ky program do të mbështesë veprimtari të tilla në pajtim me zonimin e ZM-së.

Gjithashtu, programi do të inkurajojë banorët lokalë të angazhohen ndaj objektivave të ZM-së, të cilat në këmbim duhet të kontribuojnë ndaj zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik lokal. Organi menaxhues i zonës së mbrojtur duhet gjithashtu të mbështesë në mënyrë aktive ndërmarrjet e vogla dhe të mesme të qëndrueshme nga ana mjedisore (NVM-të) të cilat kontribuojnë ndaj ruajtjes së zonës.

Pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në vendimmarrjen dhe menaxhimin në lidhje me zonën e mbrojtur do të inkurajohet përmes një këshilli të aktorëve të përfshirë.

Programi i zhvillimit lokal përmban dy nën-programe:

1. Pjesëmarrja e komuniteteve lokale në menaxhimin e Liqenit të Ohrit MN
2. Rritja e përfitimeve ekonomike për komunitetin lokal

Komunitetet lokale kanë një rol të rëndësishëm për të luajtur në mbrojtjen e mjedisit dhe përfshirja e tyre e drejtpërdrejtë në proces është e rëndësishme për ruajtjen e burimeve natyrore.

4.4.6 Programi 6 - Informimi, rritja e ndërgjegjësimit publik dhe edukimi.

Programi për informimin, rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe edukimin lidhet drejtpërdrejt me vizionin për një Monument të Natyrës, në bazë të të cilit ruhet biodiversiteti dhe vazhdon të jetë një element qendror i zonës së mbrojtur.

Ky program ka për qëllim të mundësojë ndarjen transparente të informacionit, të sigurojë një platformë edukative për arritjen e përvojave pozitive me natyrën, si dhe një bazë proaktive shkencore për sjelljen e përgjegjshme dhe rritjen e ndërgjegjësimit publik të mbrojtjes së natyrës dhe vlerave universale të zonës të tilla si UNESCO dhe Ramsar. Informimi i vazhdueshëm i grupeve të synuara, veçanërisht i komunitetit lokal, shkollave, zonave fqinje të mbrojtura, vizitorëve, do të kontribuojë ndaj rritjes së ndërgjegjësimit publik dhe edukimit të qetë mjedisor, i cili do të ndihmojë në përmbushjen e vizionit të ZM-së.

Tërheqja e vizitorëve ndaj ZM-ve krijon mundësinë për ta që të mësojnë më shumë përmes kontaktit të drejtpërdrejtë me natyrën, veçanërisht për ndërlidhjen ndërmjet njeriut, d.m.th.

sistemeve sociale dhe sistemeve natyrore. Duke rritur ndërgjegjësimin e natyrës dhe mjedisit në përgjithësi, pritet që sjellja njerëzore të pajtohet me proceset në sistemet natyrore dhe kufizimet që rrjedhin prej saj. Kjo do të rrisë mbështetjen dhe pjesëmarrjen e banorëve dhe publikut të gjerë në zgjidhjen e problemeve të ZM-së.

Programi për Informimin, Rritjen e Ndërgjegjësimin dhe Edukimin përmban tre nën-programe:

1. Krijimin e një sistemi të besueshëm për informacion të besueshëm dhe të saktë për publikun
2. Marrëdhëniet me publikun dhe forcimin e ndërgjegjësimin publik për Liqenin e Ohrit MN
3. Infrastrukturën për informimin dhe edukimin e turistëve dhe banorëve

Programi ka për qëllim të informojë njerëzit për natyrën dhe biodiversitetin dhe të ndryshojë perceptimet e tyre për vlerat e natyrës.

Veprimtari dhe mjete të veçanta do të zhvillohen për të arritur qëllimet e përcaktuara për programin, të cilat përfshijnë përmirësimin e kapacitetit të entitetit menaxhues të ZM-së në lidhje me informimin dhe edukimin.

4.4.7 Programi 7 – Menaxhimi, administrimi dhe financimi

Programi është baza për zbatimin efektiv të vizionit, qëllimeve dhe veprimtarive në të cilat bazohet menaxhimi i ardhshëm i Liqenit të Ohrit MN. Plani i menaxhimit do të zbatohet përmes veprimtarive të ndërmarra nga entiteti i menaxhimit të zonës së mbrojtur.

Një ndërmarrje e re publike (NP) do të krijohet nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut për të menaxhuar Liqenin e Ohrit MN. Menaxhimi do të krijohet dhe mirëmbahet në bashkëpunim me institucione të tjera të tilla si Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor dhe Inspektorati Shtetëror për Mjedisin. Ngritja e kapaciteteve të stafit do të mundësojë NP të menaxhojë zonën e mbrojtur në mënyrë të efektshme dhe efikase.

Në atë drejtim, do të jetë i nevojshëm një forcim institucional i NP, veçanërisht krijimi i një strukture të re organizative dhe të personelit, rritje të kualifikimeve të stafit, punësimeve të reja, prokurimit të pajisjeve të përshtatshme. Ndërtimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës së nevojshme janë të rëndësishme të madhe për arritjen e vizionit dhe qëllimeve të përcaktuara në planin e menaxhimit.

Menaxhimi i Liqenit të Ohrit MN nga NP e sapo krijuar do të kërkojë emërimin e stafit të specializuar në biologji, mjedis, GIS, gjeografi, hidrologji, turizëm dhe disiplina të tjera.

NP e re do të ketë nevoja për kapacitet të mjaftueshëm për të rritur fondet e kërkuara nga donatorët e huaj dhe të gjenerojë të ardhura nga shërbimet e ekosistemit. Ajo do të ketë nevojë për menaxhimin financiar dhe ekspertizën e kontabilitetit për të menaxhuar në mënyrë të qëndrueshme ZM-në.

Një plan financimi është zhvilluar për të mbështetur zbatimin e planit të menaxhimit, që i përgjigjet nevojave në lidhje me kostot direkte (pagat, pajisjet, automjetet dhe flota detare dhe mirëmbajtja e vazhdueshme, kostot e qendrës së informacionit, kostot administrative dhe të mjeteve të tjera, uniformave, pajisjeve, etj.)

Kompensimet gjenerojnë të ardhura për zonën e mbrojtur. Këto përfshijnë kompensime për hyrje, kompensime për përdorim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, vizita në objekte të veçanta, taksa turistike për ata që qëndrojnë në zonën e mbrojtur dhe kompensime për kryerjen e veprimtarive të caktuara në ZM. Burime të tjera të të ardhurave përfshijnë donacionet, grantet, etj, sapo koncepti të zhvillohet dhe zbatohet, kompensime për shërbimet e ekosistemit.

Programi për menaxhimin, administrimin dhe financimin përmban katër nën-programe:

1. Forcimin institucional të Liqenit të Ohrit MN
2. Kuadrin ligjor dhe të planifikimit për menaxhimin
3. Menaxhimin efikas dhe të efektshëm të Liqenit të Ohrit MN
4. Financimin

NP do të marrë vendime në pajtim me përfundimet e Bordit të Drejtorëve, të mbështetur nga dy organe këshillimore: Këshilli i Palëve të Përfshira dhe Këshilli Shkencor, me të cilin ai është në komunikim të vazhdueshëm. Mjeti i Gjurmimit të Efektshmërisë së Menaxhimit do të përdoret për të vlerësuar efikasitetin dhe efektshmërinë në qeverisje, komunikimin me palët e përfshira dhe identifikimin e pikave të dobëta dhe kërcënimeve.

4.4.8 Vështrim i Përgjithshëm i Programeve të Menaxhimit dhe Objektivave të Tyre

Programet harmonizohen me vizionin dhe qëllimet kryesore të zonës së mbrojtur. Secili program zhvillohet me veprimtaritë.

4.4.8.1 Ruajtja dhe monitorimi i trashëgimisë natyrore

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
Vlerat e jashtëzakonshme natyrore të Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës vlerësohen, ruhen dhe monitorohen në mënyrë të vazhdueshme. Proceset natyrore dhe funksionet ekologjike të zonës së mbrojtur ndodhin të pandërprera Statusi i favorshëm i ruajtjes së habitateve dhe llojeve mirëmbahet përmes respektimit të legjislacionit kombëtar për mbrojtjen e natyrës, dhe zonimin e ZM-së si dhe regjimin e mbrojtjes	Ruajtja dhe monitorimi i trashëgimisë natyrore	Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë natyrore të Liqenit të Ohrit	Sigurimi i mbrojtjes dhe ruajtjes afatgjatë të vlerave natyrore Mbrojtja dhe ruajtja e bimëve të egra dhe llojeve të kafshëve të rëndësisë kombëtare dhe evropiane Mbrojtja dhe ruajtja e habitateve të rëndësisë kombëtare dhe evropiane Përcaktimi i Liqenit të Ohrit si një sit i Natyra 2000 në pajtim me Direktivat e BE-së së Shpendëve dhe Habiteteve Ri-introduktimi (rifutja) e shpendëve kryesore Identifikimi dhe menaxhimi i llojeve invazive në Liqenin e Ohrit dhe zonat e bregut të tij Mbrojtje dhe ruajtje afatgjatë e zonës nën-mesdhetare kontinentale të liqenit (zona e Ohrit) Promovimi i zgjidhjeve të mbështetura tek natyra Plani i përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për ruajtjen e biodiversitetit
		Monitorimi i trashëgimisë natyrore	Monitorimi i kushteve të popullatave të llojeve të zgjedhura kryesore të bimëve dhe kafshëve të rëndësisë kombëtare dhe evropiane

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
			Monitorimi i habitateve të rëndësishme kombëtare dhe evropiane (brezi i kallamishteve, bimësia ripariante etj.) Monitorimi i zonave të rëndësishme të biodiversitetit të identifikuar në Planin për menaxhimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit (2020-2029) Monitorimi i llojeve invazive në Liqenin e Ohrit dhe të zonës së tij bregore Monitorimi i llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj klimës Funksionaliteti i Zonës Bregore duke përfshirë plazhet
		Monitorimi i peizazhit	Monitorimi i kushteve të zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit)
		Cilësia e Mjedisit	Minimizimi i shkarkimit të ujërave të përdorura të patrajtuara në liqen Parandalimi i ndotjes së liqenit me mbetje vajrash dhe kimikatesh nga mjetet lundruese Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve Monitorimi i cilësisë së mjedisit
		Restaurimi i habitateve dhe ekosistemeve të rëndësishme	Restaurimi i llojeve të rrezikuara të habitateve Përmirësimi i statusit të habitateve të rrezikuara Restaurimi i ekosistemeve të ligatinave Restaurimi i siteve me bimësi makrofite Restaurimi i zonave të rëndësishme për biodiversitetin

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
			Zbatimi i masave të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për llojet dhe habitatet e ndjeshme

4.4.8.2 Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore

Në zbatim të programit, Ligji për Mbrojtjen e Natyrës, Ligji për Peshkatarinë dhe Akuakulturën dhe Ligji për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural zbatohen përmes përdorimit optimal të burimeve natyrore në pajtim me parimet e natyrës dhe mjedisit.

Veprimtaritë e këtij programi harmonizohen me Strategjinë Kombëtare për Mbrojtjen e Natyrës me Plan Veprimi (2017-2027), Strategjinë Kombëtare për Biodiversitet me Plan Veprimi (2018-2023) dhe Raportin e Gjashtë Kombëtar ndaj Konventës për Diversitetin Biologjik (KDB).

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
Burimet natyrore përdoren në mënyrë të qëndrueshme dhe në pajtim me legjislacionin kombëtar për mbrojtjen e natyrës, peshkatarinë dhe bujqësinë. Koncepti i shërbimeve të ekosistemit është zhvilluar për Liqenin e Ohrit dhe siguron përdorim të qëndrueshëm të shërbimeve të ekosistemit, i cili krijon mundësi të zhvillimit ekonomik lokal.	Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	Mbështetje për peshkimin e qëndrueshëm	Plani për përdorimin e qëndrueshëm të rezervave të peshkut Rishikimi i zonave të rëndësishme të biodiversitetit, duke përfshirë kriteret për mbrojtjen e biodiversitetit dhe bashkëpunimit kufitar Paraqitja e një moratoriumi për peshkimin e koranit dhe belushkës. Sigurimi i mbikëqyrjes dhe monitorimit të zonave të shumimit në Liqenin e Ohrit
		Inkurajimi i bujqësisë së qëndrueshme ekologjike	Promovimi i praktikave të qëndrueshme bujqësore duke përfshirë prodhimin organik, do të ulë përdorimin e pesticideve dhe plehrave organikë Zbatimi i praktikave të qëndrueshme bujqësore dhe masat agro-mjedisore në pajtim me direktivat e BE-së

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
			Reduktimi i përdorimit të plehrave kimikë dhe pesticideve për tokën e punueshme pranë Liqenit të Ohrit
		Kompensimet për shërbimet e ekosistemit	Lehtësimi i pagesave për shërbimet e ekosistemit nga përdorimi i qëndrueshëm i Liqenit të Ohrit dhe vijës së tij bregore për turizmin dhe rekreacionin

4.4.8.3 Programi për ruajtjen e trashëgimisë kulturore

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
Mbrojtja, valorizimi dhe promovimi i vlerave kulturore çojnë në rritjen e interesit të zonës së mbrojtur	Menaxhimi i trashëgimisë kulturore	Mbrojtja e trashëgimisë kulturore	Mbrojtja e trashëgimisë kulturore e Liqenit të Ohrit dhe bregut të tij
		Menaxhimi i qëndrueshëm i trashëgimisë kulturore	Monitorimi, ruajtja dhe restaurimi i trashëgimisë kulturore Valorizimi / rivlerësimi i siteve të trashëgimisë kulturore nënujore Përgatitja dhe mirëmbajtja e bazës së të dhënave të trashëgimisë kulturore
		Promovimi i trashëgimisë kulturore	Promovimi i trashëgimisë kulturore i Liqenit të Ohrit sipas UNESCO-s përmes ngjarjeve të rregullta (Mbrëmjet e Poezisë së Strugës, Mbrëmjet Verore të Ohrit, etj.), si dhe promovimi i kishave dhe manastireve, kulturës shpirtërore, etj.

4.4.8.4 Programi i zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
Vlerat natyrore të rëndësisë kombëtare, evropiane dhe globale mbrohen dhe promovohen ndaj komuniteteve lokale dhe vizitorëve.	Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm dhe rekreacionit	Vlerësimi i vendodhjeve dhe mbështetja për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm përreth Liqenit të Ohrit	Zhvillimi i planit strategjik me plan veprimi për zhvillimin e ekoturizmit të qëndrueshëm në rajonin e Ohrit Planifikimi territorial dhe rrugët turistike si bazat e turizmit të qëndrueshëm – Zhvillimi i konceptit ‘Rajoni Inteligent i Ohrit’ Nxitja dhe subvencionimi i teknologjive novatore miqësore me mjedisin për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm (varkat elektrike, etj.) Promovimi i vlerës unike natyrore të Liqenit të Ohrit si një sit i UNESCO-s dhe Ramsarit, si dhe të liqenit dhe mjedisit të tij rrethues si një destinacion turistik Paraqitja e konceptit të shërbimeve të ekosistemit
		Zhvillimi i infrastrukturës së turizmit të qëndrueshëm dhe vendosjes së markës	Të krijohet infrastruktura e re e turizmit për të zhvilluar turizmin e qëndrueshëm Infrastruktura turistike dhe rekreative e krijuar në bazë të një marke dhe stili koherent dhe të njohur
		Monitorimi i vizitorëve dhe sistemi i menaxhimit	Të krijohet një sistem për monitorimin e vazhdueshëm të të gjithë rajonit të Ohrit, dhe të zhvillohen shërbime online (e-bileta, e-rerezvime, vizita virtuale, etj.)

4.4.8.5 Zhvillimi lokal (me theksin në veprimtaritë ekonomike tradicionale)

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë

Inkurajimi dhe mbështetja ndaj përfshirjes lokale në ZM, e cila do të kontribuojë ndaj forcimit dhe promovimit të zhvillimit të qëndrueshëm lokal	Zhvillimi lokal	Pjesëmarrja e komuniteteve në menaxhimin e Liqenit të Ohrit	Përfshirja e popullsisë lokale për të siguruar promovimin e burimeve natyrore për zhvillimin lokal, ndërsa ruhet biodiversiteti unik
		Rritja e përfitimeve ekonomike për komunitetin lokal	Vlerësimi i kompensimeve për shërbimet e ekosistemit për të përmbushur nevojat e banorëve lokalë Promovimi i zgjidhjeve të mbështetura tek natyra Krijimi i mundësive për NVM për të përfituar drejtpërdrejt nga puna e tyre në mbrojtjen e biodiversitetit Komunitetet lokale luajnë një rol aktiv në planifikimin e zhvillimit dhe menaxhimit të turizmit në ZM

4.4.8.6 Programi për informimin, rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe edukimin

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimii veçantë
Infrastruktura e efektshme e vizitorëve, informacioni i saktë i siguruar vazhdimisht ndaj publikut, programi edukativ	Informimi, rritja e ndërgjegjësimit publik dhe edukimi	Krijimi i një sistemi për të siguruar informacion të saktë dhe të besueshëm ndaj publikut	Krijimi dhe mirëmbajtja e një sistemi të besueshëm informimi për vizitorët të mbështetur në teknologjitë inteligjente
		Marrëdhëniet me publikun dhe përmirësimi i ndërgjegjësimit publik për Liqenin e Ohrit	Rritja e ndërgjegjësimit ndërmjet vizitorëve për të ruajtur florën dhe faunën unike dhe të shumëllojshme të liqenit Programi edukativ për fëmijët dhe të rinjtë
		Infrastruktura për informimin dhe edukimin e turistëve dhe banorëve	Të sigurohet infrastruktura e duhur për të edukuar dhe informuar vizitorët dhe banorët Sigurimi i informacionit të përditësuar turistik për akomodimin, atraksionet, shërbimet online, rezervimet

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimii veçantë
			online, shitjen e materialeve promocionale dhe suvenireve dhe një pikë kontakti për operatorët turistikë Shndërrimi i Liqenit të Ohrit MN në një ZM gjithëpërfshirëse të cilën mund ta aksesojnë dhe shijojnë njerëzit me aftësi të kufizuara

4.4.8.7 Qeverisja, menaxhimi, organizimi i punës dhe programi i financimit

Qëllimi kryesor	Programi	Nën-programi	Qëllimi i veçantë
Administrata e motivuar, efikase dhe profesioniste për të menaxhuar Liqenin e Ohrit MN	Menaxhimi, financimi dhe administrimi	Forcimi institucional i ZM	Të forcohet kapaciteti i stafit të NP; të sigurohen pajisjet teknike dhe infrastruktura e nevojshme për menaxhimin efektiv
		Të sigurohet kuadri i nevojshëm ligjor dhe i planifikimit për menaxhimin	Rregulloret dhe protokollet e brendshme që qeverisin menaxhimin e Liqenit të Ohrit harmonizohen me detyrimet ligjore
		Menaxhimi efikas dhe i efektshëm i Liqenit të Ohrit MN	Të sigurohet menaxhimi i ZM përmes mekanizmave dhe procedurave për konsultimin dhe pjesëmarrjen e aktorëve të përfshirë Monitorimi i zbatimit të PM përmes vlerësimit dhe raportimit për zbatimin; përgatitja e programeve vjetore të ruajtjes së natyrës; Plotësimi /rishikimi /përditësimi i MP
		Financimi	Të sigurohet financimi afatgjatë i ZM përmes burimeve alternative/mekanizmave të financimit

5 Plani Operativ

Në pajtim me Nenin 6 të Legjislacionit për përmbajtjen e planeve të menaxhimit të zonave të mbrojtura dhe programeve vjetore të menaxhimit, përgatitet një plan operativ pesë-vjeçar për secilin program, i cili përmban nën-programe me veprimtaritë, treguesin e prioritetit (1-3), treguesit e performancës, një kornizë kohore, institucione të përgjegjshme dhe burime të mundshme të financimit.

- Prioriteti 1: Veprimtaritë të cilat janë të detyrueshme për zbatimin e planit të menaxhimit
- Prioriteti 2: Veprimtaritë të cilat janë të rëndësishme në mënyrë që të arrihen qëllimet e planit. Veprimtari të tilla mund të mbeten të paplota në bazë të rrethanave të jashtëzakonshme.
- Prioriteti 3: Veprimtaritë të cilat janë të dobishme por jo kritike për të arritur qëllimet e planit. Investimet në këto veprimtari duhet të bëhen vetëm kur plotësohen veprimtaritë e Prioritetit 1 dhe 2

Në pajtim me Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës dhe akteve për shpalljen e zonave të mbrojtura, entitetet përgjegjëse për kryerjen e veprimtarive të menaxhimit të zonave të mbrojtura vlerësojnë rezultatet e arritura me zbatimin e Planit të Menaxhimit pas përfundimit të vitit të pestë nga zbatimin e planit të menaxhimit (audit). Entiteti i menaxhimit të zonës së mbrojtur përgatit një plan operativ të dytë pesë-vjeçar, duke pasur parasysh që në bazë të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës, planet e menaxhimit të zonës së mbrojtur miratohen për një periudhë prej dhjetë vitesh.

5.1 Programi 1: Programi për ruajtjen dhe monitorimin e trashëgimisë natyrore

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
Mbrojtja dhe ruajtja e trashëgimisë natyrore të Liqenit Ohrit	Përgatitja e bazës së të dhënave për trashëgiminë natyrore të Liqenit të Ohrit MN	1	Baza e zhvilluar e të dhënave për trashëgiminë natyrore të Liqenit të Ohrit MN	x	x				Entiteti i menaxhimit të ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët dhe OJQ-të	Entiteti i menaxhimit të buxhetit të ZM, UNEP, PONT, donatorëve të tjerë
	Shënjimi i kufijve të jashtëm të Liqenit të Ohrit MN	1	Kufijtë e jashtëm të Liqenit të Ohrit MN të shënjuar	x	x				Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Krijimi i një shërbimi të rojeve të pyllit për mbrojtjen e menjëhershme të zonës së mbrojtur	1	Shërbimi i rojeve të pyllit i krijuar	x					Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjerë
	Përgatitja e studimit të realizueshmërisë për marinën	1	Studimi i realizueshmërisë me të dhënat për kostot për zgjidhjet e mundshme teknike, analizën SWOT (kosto- përfitim) dhe vlerësimet e ndikimit të secilit opion dhe burimeve të mundshme të financimit për ndërtimin e marinës	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM, Komuna e Ohrit, Komuna e Strugës, MTL, Autoriteti Portual i Ohrit, MMJPH, MBPEU, IPSH Instituti Hidrobiologjik , institucionet shkencore dhe profesionale	Buxheti shtetëror, buxheti i entitetit të menaxhimit të ZM, PONT, UNEP, UNDP, etj.
	Zhvillimi i një plani dhe programi për përballimin e fatkeqësive natyrore dhe antropogjene	2	Plani i përgatitur		x				Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH, ekspertët, PK i Galiçicës, Qendra e Menaxhimit të Krizave	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT
	Plotësimi i të dhënave për praninë e Direktivës së BE-së për Habitatet Shtojca I për habitatet	1	Mangësitë e të dhënave për praninë e Direktivës së BE-së për Habitatet Shtojca I habitatet të plotësuara Formulari i Rishikuar i Standardit për të Dhënat Natura 2000 për Liqenin e Ohrit	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave për praninë e llojeve dhe kafshëve prioritare nga Shtojca II e Direktivës së BE-së	1	Mangësitë e të dhënave për praninë e llojeve dhe kafshëve prioritare nga Shtojca II e Direktivës së BE-së të plotësuara Formulari i Rishikuar i Standardit për të Dhënat Natura 2000 për Liqenin e Ohrit	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i mangësive në të dhënat për praninë e llojeve sipas	1	Mangësitë në të dhënat për praninë e llojeve sipas mbrojtjes së rreptë, në	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM,

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	mbrojtjes së rreptë, në pajtim me me Shtojcën IV të Direktivës së BE-së për Habitatet		pajtim me shtojcën IV të Direktivës së BE-së për Habitatet, të plotësuara						MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i mangësive në të dhënat për llojet e shpendëve në Shtojcën I të direktivës së BE-së për Shpendët	1	Mangësitë në të dhënat për praninë e llojeve të shpendëve në Shtojcën I të Direktivës së BE-së për Shpendët të plotësuara Formulari Standard i të Dhënave (FSDH) për Natura 2000 për Liqenin e Ohrit i rishikuar	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i Formularit Standard të të dhënave për Natura 2000 (FSDH) për Liqenin e Ohrit MN	1	Formulari Standard i të Dhënave (FSDH) për Natura 2000 për Liqenin e Ohrit MN i plotësuar				x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Punëtori me palët e përfshira për plotësimin e Formulari Standard i të Dhënave (FSDH) për Natura 2000 për Liqenin e Ohrit MN	2	Numri i punëtorive		x	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Rishikimi dhe ndryshimi i Planit të Veprimit për <i>Phragmites australis</i> të Liqenit të Ohrit	1	Plani i veprimit i miratuar	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i një inventari për të gjitha amfibët dhe zvarranikët përgjatë të gjithë bregut të Liqenit të Ohrit, veçanërisht në brezat e kallamishteve	1	Inventari plotësues për amfibët dhe zvarranikët	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Zhvillimi i planeve të veprimit për menaxhimin e <i>Hyla arborea</i> dhe <i>Emys orbicularis</i> në pajtim me Direktivën e BE-së për Habitatet dhe Listën e Kuqe Kombëtare të Herpetofauna	2	Planet e Veprimit për menaxhimin e <i>Hyla arborea</i> dhe <i>Emys orbicularis</i>		x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Zhvillimi i një plani veprimi për menaxhimin e popullatave të lundërzës (<i>Lutra lutra</i>) në pajtim me Direktivën e BE-së për Habitatet dhe Listën e Kuqe Kombëtare të Gjitarëve të Mëdhenj	2	Plani i Veprimit për Lundërzën (<i>Lutra lutra</i>) i zhvilluar		x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Plotësimi i inventarëve dhe i mangësive në të dhënat për praninë e shpendëve në Liqenin e Ohrit MN	1	Invenari i plotë në terren i shpendëve	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i mangësive në të dhënat për bimësinë makrofitike në zonën litorale të Liqenit të Ohrit (<i>Chara ohridana</i> , <i>Chara tomentosa</i> , <i>Chara globularis</i> , <i>Trapa natans</i> , etj.)	1	Numri i raportve të përgatitura për statusin e bimësisë makrofitike në zonën litorale të Liqenit të Ohrit	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Inventari i bimësisë makrofitike në lumenj (Sateska, Koselska, Velgoska, Çërrava dhe Drini i Zi) gjatë periudhës së bimësisë	1	Numri i raporteve të përgatitura për statusin e bimësisë makrofitike në lumenj (Sateska, Koselska, Velgoshka, Çërrava, dhe Drini i Zi)	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Inventari i të dhënave për jo vertebrorët e mëdhenj (<i>Gocea ohridana</i> , <i>Ginaia munda</i> , <i>Acroloxus macedonicus</i> , <i>Micropyrgula stankovici</i> , <i>Valvata hirsutecostata</i> , <i>Ancylus scalariformis</i> , <i>Gyraulus trapezoidec</i> , <i>Pisidium edlaueri</i> , <i>Ohridospongia rotunda</i> , <i>Cordulegaster heros</i> , <i>Dendrocoelum ochridense</i> , <i>Dendrocoelum maculatum</i> , <i>Ancylus scalariformis</i> dhe të tjera.)	1	Numri i raporteve të përgatitura për statusin e jo vertebrorëve të mëdhenj	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Plotësimi i të dhënave për fitoplanktonët (përbërja dhe denduria) në zonat litorale dhe pelagjike të Liqenit të Ohrit	1	Raportet për kushtet e fitoplanktonëve (përbërja dhe denduria) në zonat litorale dhe pelagjike të Liqenit të Ohrit të përgatitura	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave për fitoplanktonët (përbërja dhe denduria) e Lumenjve Sateska, Koselska, Velgoska, Çërrava Drini i Zi), dhe degëve lumore të Liqenit të Ohrit	1	Raportet për statusin (përbërja dhe denduria) e fitoplanktonëve të Lumenjve Sateska, Koselska, Velgoska Çërrava dhe Drini i Zi, të përgatitura	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i mangësive në të dhënat për diversitetin dhe dendurinë relative të zoobentikëve (Rotifera, Crustacea Copepoda dhe Cladocera) në zonën litorale të Liqenit të Ohrit	1	Raportet për indeksin saproben të përgatitura, në bazë të llojeve lajmëtare për Rotifera, Crustacea, Copepoda dhe Cladocera.	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave për zooplanktonët (Rotifera, Crustacea, Copepoda, Cladocera dhe llojet Dreissena) në zonën pelagjike të Liqenit të Ohrit	1	Raportet për statusin e zooplanktonëve (diversiteti, denduria, shpërndarja horizontale dhe vertikale) në zonën pelagjike të Liqenit të Ohrit të përgatitura	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave (diversiteti dhe denduria) për zooplanktonët (Rotifera, Crustacea, Copepoda dhe llojet Cladocera) për Lumenjtë	1	Raportet për zooplanktonët (diversitetin dhe dendurinë e Rotifera, Crustacea, Copepoda dhe llojeve Cladocera) për Lumenjtë	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Sateska, Koselska, Velgoshka, Çërrava dhe Drini i Zi		Sateska, Koselska, Velgoshka, Çërrava dhe Drinin e Zi të përgatitura						profesionale, ekspertët, OJQ-të	
	Plotësimi i të dhënave për faunën bentike të Liqenit të Ohrit	1	Raportet për strukturën (diversitetin dhe endemizmin, shpërndarjen, dinamikën, dendurinë, llojet invazive dhe statusin ekologjik) e faunës bentike të Liqenit të Ohrit, të përgatitura	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave për popullatat e peshqve autoktonë të Liqenit të Ohrit dhe degëzimeve të tij	1	Raportet për popullatat e peshqve autoktonë të Liqenit të Ohrit dhe degëve të tij, të përgatitura	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Plotësimi i të dhënave për popullatat e peshqve të introduktuar (të futur) në Liqenin e Ohrit dhe degëve të tij	1	Raportet e përgatitura për popullatat e peshqve autoktonë në Liqenin e Ohrit dhe degët e tij	x	X	X			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Zhvillimi i planeve të zhvillimit për menaxhimin e koranit (<i>Salmo letnica</i>), belushkës (<i>Salmo ohridanus</i>) dhe ngjalës (<i>Anguilla anguilla</i>)	2	Planet e veprimit për menaxhimin e koranit, belushkës dhe ngjalës të zhvilluara	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Përgatitja e një studimi me masat për mbrojtjen nga llojet invazive (jo-autoktone) në Liqenin e Ohrit	1	Studimi me masat për mbrojtjen nga llojet invazive (jo autoktone) në Liqenin e Ohrit MN i përgatitur	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Kontrrolli dhe parandalimi i introduktimit (futjes) së bimëve jo autoktone në Liqenin e Ohrit	1	Asnjë lloj invaziv i huaj buk është introduktuar (futur) në Liqenin e Ohrit	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Inspektoratin Shtetëror të Mjedisit, Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujrave, IPSH Institutin Hidrobiologjik , Ohër, mbajtësin e koncesionit të peshkimit në Liqenin e Ohrit	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Kontrrolli dhe parandalimi i introduktimit të llojeve jo autoktone të peshqve dhe kafshëve të tjera në Liqenin e Ohrit	1	Introduktimi (futja) e llojeve jo autoktone të peshqve dhe kafshëve të tjera në Liqenin e Ohrit parandalohet	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Inspektoratin Shtetëror të Mjedisit, Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujrave, Institutin Hidrobiologjik, Ohër, mbajtësin e koncesionit të peshkimit në Liqenin e Ohrit	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Përgatitja e inventarit të llojeve autoktone kryesore të cilat mund të ri-introduktohen (rifuten) në Liqenin e Ohrit	2	Inventari i llojeve kryesore		x	x	x		Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Ri-introduktimi i llojeve të përzgjedhura kryesore në Liqenin e Ohrit në bazë të analizimit/studimit shkencor	1	Numri i llojeve të përzgjedhura kryesore autoktone në Liqenin e Ohrit në bazë të analizimit/studimit shkencor			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Përcaktimi i udhëzimeve për zbatimin e kriterëve për mbrojtjen e biodiversitetit në nivelin e zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit)	2	Udhëzimet për zbatimin e kriterëve të mbrojtjes së biodiversitetit në nivelin e zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit) të përcaktuara		x	x	x		Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Përcaktimi i kapacitetit për zonën liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit) për të mbështetur biodiversitetin	2	Kapaciteti i zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit) për mbështetjen e biodiversitetit e përcaktuar			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Përgatitja e një studimi për introduktimin (futjen) e zgjidhjeve të mbështetura tek natyra	2	Studimi i zhvilluar				x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Bashkëpunimi me Sekretariatit e Konventës së Ramsarit për Ligatinat e Rëndësisë Ndërkombëtare	1	Bashkëpunimi me Sekretariatit e Konventës së Ramsarit për Ligatinat e Rëndësisë Ndërkombëtare	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP,

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Veçanërisht si Habitata të Shpendëve Ujorë		Veçanërisht si Habitata të Shpendëve Ujorë, për mbrojtjen e shpendëve ujorë në Liqenin e Ohrit MN, siti i Ramsarit						Ohrit, Strugës dhe Debërcës	PONT, donatorë të tjerë
	Bashkëpunimi me Komisionin Kombëtar për UNESCO-n dhe Qendrën e Trashëgimisë Botërore	1	Numri i takimeve, punëtorive, seminareve, etj.	X	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Bashkëpunimi me MMJPH, IP i PK së Galiçicës, EPP, MBPEU, entitete të tjera menaxhuese, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare për mbrojtjen dhe ruajtjen e trashëgimisë natyrore të Liqenit të Ohrit	1	Numri i takimeve, punëtorive, seminareve, etj.	X	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Menaxhimi i trashëgimisë botërore kufitare në rajonin e Ohrit, i cili përfshin Liqenin e Ohrit MN	1	Numri i takimeve të mbajtura Numri i procesverbaleve të takimeve, të përgatitura	X	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komitetin e Menaxhimit të Pellgut të Liqenit të Ohrit, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës Bashkinë e Podgradecit (Shqipëri), Drejtorinë për Mbrojtjen e Natyrës (Shqipëri), Drejtorinë për Zonat e Mbrojtura (Shqipëri)	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Përgatitja e planit të monitorimit të biodiversitetit	1	Plani i monitorimit të trashëgimisë natyrore i përgatitur	X	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM,

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
Monitorimi i trashëgimisë natyrore									MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Mirëmbajtja dhe përditësimi i bazës së të dhënave nga monitorimi i trashëgimisë natyrore në Liqenin e Ohrit MN	1	Baza e të dhënave të onitorimit e mirëmbajtur dhe e përditësuar	X	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i zonave të rëndësishme të biodiversitetit, të përcaktuara në PM për trashëgiminë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit	1	Numri i zonave të rëndësishme të biodiversitetit, të përcaktuara në PM për trashëgiminë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit, të monitoruara Numri i hartave GIS të prodhuara për zonat e rëndësishme të biodiversitetit të identifikuar	X	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i habitateve të përzgjedhura kryesore prioritare të rëndësisë kombëtare dhe evropiane	1	Numri i protokollove për monitorimin e habitateve të përzgjedhura kryesore prioritare të rëndësisë kombëtare dhe evropiane, të përgatitura; Numri i hartave GIS të këtyre habitateve për shpërndarjen	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i llojeve të përzgjedhura kryesore të bimëve dhe kafshëve të rëndësisë kombëtare dhe evropiane	1	Numri i protokolleve për monitorimin e llojeve të përzgjedhura të bimëve dhe kafshëve të rëndësisë kombëtare dhe evropiane, i përgatitur Numri i hartave GIS të llojeve të përzgjedhura të bimëve dhe kafshëve	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
			të rëndësisë kombëtare dhe evropiane							
	Monitorimi i <i>Hyla arborea</i> dhe <i>Emys orbicularis</i> në pajtim me Direktivën e BE-së për Habitatet dhe Listën e Kuqe Kombëtare të Herpetofauna	1	Numri dhe dendësia e popullatave të të dy llojeve i përcaktuar Harta digjitale për shpërndarjen e <i>Hyla arborea</i> dhe <i>Emys orbicularis</i> i përgatitur në GIS	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i lundërzës (<i>Lutra lutra</i>) në pajtim me Direktivën e BE-së për Habitatet dhe Listën e Kuqe Kombëtare për Gjitarët e Mëdhenj	1	Numri, përmasat dhe densiteti i popullatave të lundërzës i përcaktuar Harta digjitale e shpërndarjes së lundërzës i përgatitur në GIS	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i llojeve të përzgjedhura të shpendëve (dimërimi, folezimi dhe shtegtimi) në pajtim me Direktivën e BE-së së Shpendëve	1	Numri, përmasat dhe densiteti i popullatave të shpendëve i përcaktuar Harta digjitale e shpërndarjes së shpendëve i përgatitur në GIS	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i brezit të kallamishteve (<i>Phragmites australis</i>) përgjatë të gjithë gjatësisë së vijës bregore të Liqenit të Ohrit	1	Raportet e monitorimit të përgatitura Harta digjitale e shpërndarjes së brezit të kallamishteve (<i>Phragmites australis</i>) përgjatë të gjithë vijës bregore të Liqenit të Ohrit e përgatitur në GIS	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Inventari i habitateve prioritare në kanalin Studençishko	1	Studimi për inventarin e habitateve prioritare në kanalin Studençishko	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP,

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
									PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i bimësisë makrofite në zonën litorale të Liqenit të Ohrit (<i>Chara ohridana</i> , <i>Chara tomentosa</i> , <i>Chara globularis</i> , <i>Trapa natans</i>)	1	Numri i raporteve të monitorimit i përgatitur Hartat digjitale të përgatitura në GIS për shpërndarjen e <i>Chara ohridana</i> , <i>Chara tomentosa</i> , <i>Chara globularis</i> , <i>Trapa natans</i>	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i bimësisë makrofite në Lumenjtë Sateska, Koselska, Velgoska, Çërravë dhe Drin i Zi gjatë periudhës së bimësisë maksimale		Numri i raporteve të monitorimit i përgatitur	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i jovetëbrorëve të mëdhenj (<i>Gocea ohridana</i> , <i>Ginaia munda</i> , <i>Acroloxus macedonicus</i> , <i>Micropyrghula stankovici</i> , <i>Valvata hirsutecostata</i> , <i>Ancylus scalariformis</i> , <i>Gyraulus trapezoidec</i> , <i>Pisidium edlaueri</i> , <i>Ohridospongia rotunda</i> , <i>Cordulegaster heros</i> , <i>Dendrocoelum ochridense</i> , <i>Dendrocoelum maculatum</i> , <i>Ancylus scalariformis</i> , etj.)	1	Numri dhe madhësia e popullatave të llojeve i përcaktuar Hartat GIS për shpërndarjen e llojeve të krijuara	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i fitoplanktonëve (përbërja dhe denduria) në zonat litorale dhe pelagjike të Liqenit të Ohrit	1	Raportet e monitorimit të përgatitura	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP,

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
									profesionale, ekspertët, OJQ-të	PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i fitoplanktonëve (përbërja dhe denduria) i Lumenjve Sateska, Koselska, Velgoshka, Çërrava dhe Drini i Zi), degët e Liqenit të Ohrit	1	Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i zoobentikëve (diversiteti dhe denduria relative e Rotifera, Crustacea, Copepoda dhe llojeve Cladocera) në zonën litorale të Liqenit të Ohrit	1	Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i Zooplanktonëve (Rotifera, Crustacea, Copepoda, Cladocera dhe llojet Dreissena) në zonën pelagjike të Liqenit të Ohrit	1	Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i Zooplanktonëve (diversiteti dhe denduria e Rotifera, Crustacea, Copepoda dhe llojet e Cladocera) të Lumenjve Sateska, Koselska, Velgoshka, Çërrava dhe Drini i Zi		Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i faunës bentike	1	Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP,

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
									Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi e popullatave autokotone të peshqve të Liqenit të Ohrit dhe degët e tij	1	Raportet e monitorimit të përgatitura Numrat e peshqve autoktonë të monitoruara Numri i hartave për shpërndarjen e peshqve autoktonë të prodhuara në formatin GIS	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i kushteve fiziologjike dhe trysnisë së popullatave të peshqve autoktonë të Liqenit të Ohrit		Raportet e monitorimit të përgatitura	x	X	X	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i popullatave të peshqve të introduktuar (të futur) në Liqenin e Ohrit dhe degëve të tij	1		x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i llojeve të huaja në Liqenin e Ohrit MN	1	Numri i llojeve invazive (alloktone) i monitoruar. Numri i hartave për shpërndarjen e peshqve invazivë (jo-autoktonë) i prodhuar në formatin GIS	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Monitorimi i llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj klimës në Liqenin e Ohrit	1	Numri i llojeve të ndjeshme ndaj klimës i monitoruar Numri i hartave për shpërndarjen e llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj klimës i përgatitur në formatin GIS	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit)	2	Monitorimi i masave për mbrojtjen dhe ruajtjen e biodiversitetit brenda zonës liqenore nën-mesdhetare kontinentale (zona e Ohrit) i kryer	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Institutin Hidrobiologjik PPI, Ohër, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët, OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Bashkëpunimi me MMJPH, MBPEU, IPI PK të Galiçicës, entitetet e menaxhimit të ZM, institucionet shkencore dhe profesionale, OJQ-të dhe organizatat ndërkombëtare nga Shqipëria dhe vende të tjera për të shkëmbyer informacion për monitorimin e trashëgimisë natyrore	2	Numri i shkëmbimeve të informacionit për monitorimin e trashëgimisë natyrore; numri i takimeve, punëtorive, seminareve, etj.	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
Monitorimi i cilësisë së mjedisit	Rindërtimi i sistemit të kolektorit të ujërave të ndotura nga rrjeti dytësor i kanalizimeve përgjatë Liqenit të Ohrit	1	Rindërtimi i kolektorit të ujërave të ndotura	x	x	x			NP e Sistemit të Kolektorëve, entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Monitorimi i lëvizjes dhe përgatitjes së varkave për ndikimin në mjedis/vlerësimin e biodiversitetit	2	Raportet e monitorimit Studimi me masat e ruajtjes i përgatitur	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve – Autoritetin Portual të Ohrit, MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale dhe ekspertë kombëtarë të VNM (Vlerësimi të Ndikimit në Mjedis)	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Rishikimi i korridoreve të transportit ujor në pajtim me zoonimin e Liqenit të Ohrit MN	1	Numri i korridoreve të ndryshme të varkave	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve – Autoritetin Portual të Ohrit, MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Regullorja e mjeteve lundruese që funksionojnë në Liqenin e Ohrit	2	Numri i inspektimeve			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Inspektoratin Shtetëror të Mjedisit, Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve – Autoritetin Portual, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Zhvillimi i një mekanizmi për raportimin e varkave të ankoruara në Kanalin Studençishko	1	Formati i raportit i përgatitur Numri i inspektimeve të kryera dhe raporteve të përgatitura	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Inspektoratin Shtetëror të Mjedisit, Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve – Autoritetin Portual,	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
									Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	
	Krijimi dhe mirëmbajtja e një baze të dhënash për cilësinë e ujit të Liqenit të Ohrit	1	Baza e të dhënave e krijuar dhe e mirëmbajtur	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Instalimi i stacioneve të matjes së cilësisë së ujit në degët e lumit	2	Numri i stacioneve monitoruese				x	x	Entiteti menaxhues i MN në bashkëpunim me MMJPH, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimii statusit të rrjedhave ujore dhe bimësisë ripariante në Liqenin e Ohrit	1	Raportet për cilësinë e rrjedhave ujore të Liqenit të Ohriti përgatitur në pajtim me kërkesat e Direktivës së Kornizës për Ujërat	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Drejtorinë për Punët Hidrometeorologjike, Institutin Hidrobiologjik, Ohër	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i parametrave fizio-kimike në zonat litorale dhe pelagjike të Liqenit të Ohrit dhe lumenjve Sateska, Koselska, Velgoska, Çërrava dhe Drini i Zi	1	Numri i raporteve	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Drejtorinë për Punët Hidrometeorologjike, Institutin Hidrobiologjik, Ohër	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i parametrave mikrobiologjike në zonat litorale dhe pelagjike të Liqenit të Ohrit dhe lumenjve Sateska, Koselska, Velgoska, Çërrava dhe Drini i Zi	1	Raportet e monitorimit	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me Drejtorinë për Punët Hidrometeorologjike, Institutin Hidrobiologjik, Ohër	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Përgatitja e një programi për menaxhimin e duhur të mbetjeve në pajtim me ligjin	2	Programi i menaxhimit i zhvilluar	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Prokurrimi i pajisjeve përmbledhjen dhe ndarjen e mbetjeve	2	Pajisjet për mbledhjen e dhe ndarjen e mbetjeve të prokurruara	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
Restaurimi i habitateve të rëndësishme	Restaurimi i brezit të kallamishteve të Liqenit të Ohrit (<i>Phragmites australis</i>)	1	Restaurimi i brezave të kallamishteve			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Restaurimi i siteve me bimësi makrofite	1	Restaurimi i siteve me bimësi makrofite		x	x	x		Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Restaurimi i zonave të rëndësishme të biodiversitetit siç përcaktohet në PM për trashëgiminë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit	1	Restaurimi i zonave të rëndësishme të biodiversitetit		x	x	x		Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Identifikimii siteve me lloje dhe habitate të ndjeshme ndaj klimës	1	Numri i siteve me lloje dhe habitate të ndjeshme ndaj klimës i identifikuar	x	x				Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Përgatitja e një studimi për zbutjen dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit të Ohrit	1	Studimi i përgatitur			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, IP i PK Galiçica, Ministria e Kulturës, Sektori për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore, Komisioni Kombëtar për UNESCO-n, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët dhe OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Identifikimi i masave të përshtatjes për llojet dhe habitatet e ndjeshme ndaj klimës në Liqenin e Ohrit	1	Masat për përshtatjen ndaj klimës të identifikuara, të tilla si: Modelimi i llojeve të ndjeshme ndaj ndryshimeve klimatike Planet e veprimit për menaxhimin e llojeve dhe habitateve të ndjeshme ndaj klimës i zhvilluar Korridoret ekologjike për llojet e ndjeshme ndaj klimës i krijuar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët dhe OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e financimit
	Lidhja fizike e Liqenit të Ohrit me Ligatinën Studençishko	2	Numri i lidhjeve ndërmjet Liqenit të Ohrit dhe Ligatinës Studençishko i ndërtuar				x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët dhe OJQ-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Restaurimi i habitateve prioritare në kanalën Studençishko	2	Zona e habitateve prioritare e restauruar				x	x	Entiteti menaxhues i ZM në bashkëpunim me MMJPH dhe Institutin Hidrobiologjik, Ohër	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

5.2 Programi 2: Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore

Nën-programi	Veprimtari	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e financimit
Mbështetje për praktikën e qëndrueshme të peshkatarisë	Bashkëpunimi me mbajtësin e koncesioneve të peshkimit në Liqenin e Ohrit	1	Mbajtësi i koncesionit të Liqenit të Ohrit i përcaktuar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, MMJPH	Buxheti shtetëror
	Rishikimi i rajoneve të peshkimit për Liqenin e Ohrit, i cili përfshin kriteret për mbrojtjen e biodiversitetit	1	Rajonet e peshkimit për Liqenin e Ohrit, që përfshijnë kriteret për mbrojtjen e biodiversitetit, të rishikuara	x	x				Instituti Hidrobiologjik, Ohër, MMJPH, entiteti menaxhues i ZM	Buxheti shtetëror

Nën-programi	Veprimtari	Prioriti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e financimit
	Shumimi me të vegjlit e llojeve autoktone të peshqve	1	Numri i ngjarjeve të kryera të shumimit Sasia e të vegjëlve të llojeve autoktone të peshqve (në kilogramë) e importuar në Liqenin e Ohrit	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, Instituti Hidrobiologjik, Ohër, MMJPH, MBPEU	Buxheti shtetëror, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Monitorimi i shumimit dhe parandalimi i peshkimit të paligjshëm	1	Numri i inspektimeve të kryer Numri i ngjarjeve të shumimit të kryer	x	x	x	x	x	Inspektorati Shtetëror për Mjedisin, Inspektorati Shtetëror për Bujqësinë, entiteti menaxhues i ZM	Buxheti shtetëror, UNEP, PONT, donatorë të tjera
	Heqja e rrjetave të vjetra të peshkimit nga fundi i liqenit	2	Numri i rrjetave të peshkimit i hequr nga fundi i liqenit	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Krijimi i menaxhimit kufitar i rezervave të peshkut në Liqenin e Ohrit	1	Menaxhimi kufitar i rezervave të peshkut i krijuar Numri i programeve dhe plabeve të veprimit për përdorimin e qëndrueshëm kufitar të rezervave të peshkut i përgatitur	x	x	x	x	x	MMJPH, MBPEU, entiteti menaxhues i ZM, Instituti Hidrobiologjik, Ohër, Drejtoria e Zonave të Mbrojtura (Shqipëri), Komiteti i Menaxhimit të Pellgut të Liqenit të Ohrit (Maqedoni e Veriut dhe Shqipëri)	Buxheti i shtetit dhe donatorët ndërkombëtarë
	Parandalimi i introduktimit (futjes) së peshqve invazivë jo autoktonë në Liqenin e Ohrit	1	Monitorimi tregon se numri i peshqve invazivë jo-autoktonë është në rënie	x	x	x	x	x	Inspektorati Shtetëror për Mjedisin, Inspektorati Shtetëror për Bujqësinë, entiteti menaxhues i ZM, mbajtësi i koncesionit të peshkimit në Liqenin	Buxheti shtetëror dhe buxheti i entitetit menaxhues të ZM

Nën-programi	Veprimtari	Prioriti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e financimit
									e Ohrit	
	Rritja e ndërgjegjësimit publik për peshkimin e qëndrueshëm në Liqenin e Ohrit	2	Numri i banorëve të edukuar për peshkimin e qëndrueshëm në Liqenin e Ohrit Numri i materialeve të printuara dhe elektronike për peshqit e Liqenit të Ohrit i botuar	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH, MBPEU, mbajtësi i koncesionit të peshkimit në Liqenin e Ohrit	Buxheti shtetëror, donatorë të tjerë
Inkurajimi i praktikave të qëndrueshme bujqësore	Përgatitja e një studimi për bujqësinë e qëndrueshme në rajonin e Ohrit	2	Studimi i përgatitur		x	x			Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, institucionet dhe ekspertët shkencorë	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Zbatimi i praktikave të mira bujqësore	2	Numri i ngjarjeve të trajnimit, punëtorive dhe bazës së të dhënave publike për bujqësinë e qëndrueshme i mbajtur për fermerët		x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjerë
	Reduktimi i përdorimit të plehrave kimikë dhe pesticideve në tokën e punueshme pranë Liqenit të Ohrit	1	Përdorimi i plehrave kimikë dhe pesticideve në tokët e punueshme pranë Liqenit të Ohrit Numri i fermave organike në rritje	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjerë
	Rritja e ndërgjegjësimit ndërmjet fermerëve për bujqësinë e qëndrueshme	2	Numri i ngjarjeve për rritjen e ndërgjegjësimit të publikut për fermerët Numri i fermave organike të certifikuar	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjera

Nën-programi	Veprimtari	Prioriti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e financimit
	Promovimi dhe zbatimi i trajtimeve alternative për mbrojtjen e frutave	2	Sipërfaqja (hektarë) në të cilën zbatohen trajtimet alternative		x	x	x		Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjerë
	Zbatimi i masave agro-mjedisore në pajtim me Direktivat e BE-së për Shpendët dhe Habitatet	1	Numri i masave agro-mjedisore për ruajtjen e biodiversitetit i zbatuar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MBPEU, Komunat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Subvencionimi i fermerëve për zbatimin e masave agro-mjedisore		Numri i subvencioneve për zbatimin e masave agro-mjedisore i shpërndarë Numri i fermerëve që përfitojnë nga subvencionet	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, MBPEU, Ministria e Financës, Komunat e Ohrit, Strugës, Debërcës, komunitetet lokale, shoqatat bujqësore	Buxheti shtetëror, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
Pagesat për shërbimet e ekosistemit	Identifikimi i shërbimeve të ekosistemit në Liqenin e Ohrit MN	1	Shërbimet e ofruara nga ekosistemet në Liqenin e Ohrit MN të identifikuar	x	x				MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët kombëtarë dhe të brendshëm	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë
	Paraqitja e një skeme për kompensimet për shërbimet e zgjedhura të ekosistemit (KSHE) në Liqenin e Ohrit MN	1	Një skemë për kompensimet për shërbimet e ekosistemit paraqitet në Liqenin e Ohrit MN		x	x			MMJPH, institucionet shkencore dhe profesionale, ekspertët kombëtarë dhe të brendshëm	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, fondet IPA, UNEP, PONT, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtari	Prioriti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e financimit
			Numri i studimeve për KSHE i përgatitur							
	Promovimi i shërbimeve të ekosistemit ndaj komuniteteve lokale	2	Numri i punëtorive Numri i pjesëmarrësve të punëtorive	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH
	Sigurimi i burimeve financiare nga shërbimet /përdorimi i ekosistemit të rezervave të peshkut në Liqenin e Ohrit	1	Fondet e siguruara nga përdorimi i koncesionit të peshkimit në Liqenin e Ohrit	x					Administrata e lartë shtetërore RMV, Ministria e Financës, MBPEU	Buxheti shtetëror
	Sigurimi i burimeve financiare nga shërbimet kulturore të ekosistemit (duke përfshirë turizmin dhe rekreacionin) të Liqenit të Ohrit MN	1	Burimet financiare nga shërbimet kulturore të ekosistemit (duke përfshirë turizmin dhe rekreacionin) të Liqenit të Ohrit MN të siguruara	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, Ministria e Financës	Entitetet ligjore dhe individuale: përfituesit e shërbimeve të ekosistemit

5.3 Programi 3: Menaxhimi i trashëgimisë kulturore

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
Mbrojtja e trashëgimisë kulturore	Krijimi i mbrojtjes së menjëhershme të trashëgimisë kulturore të Liqenit të Ohrit MN	1	Mbrojtje e përmirësuar dhe përdorim i qëndrueshëm i mëtejshëm i trashëgimisë së ruajtur mirë kulturore	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, donatorëve të tjerë

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
									trashëgimisë kulturore	
	Përgatitja e një programi për monitorimin e trashëgimisë kulturore të Liqenit të Ohrit MN	1	Programi i monitorimit i zhvilluar	x	x				Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorët e tjerë
	Kryerja e trajnimeve për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore për punonjësit e NP të Liqenit të Ohrit MN	2	Numri i ngjarjeve të trajnimit të mbajtura për punonjësit e NP të Liqenit të Ohrit Numri punonjësve të trajnuar në Liqenin e Ohrit MN	x	x	x	x	X	Entiteti menaxhues i ZM, Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe ekspertët	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, donatorë të tjerë
	Mbrojtja dhe ruajtja e arkitekturës së qytetit të vjetër, veçanërisht shtëpitë orientale të qytetit të mirëmbajtura të shekujve XVIII-XIX	1	Statusi arkitekturës së qytetit të vjetër, (veçanërisht shtëpitë orientale të qytetit të mirëmbajtura të shekujve XVIII-XIX) dhe rinovimi i kishave i raportuar	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
									ekspertët	
Menaxhimi i trashëgimisë kulturore	Monitorimi i siteve të trashëgimisë kulturore brenda Liqenit të Ohrit MN	1	Sitet e trashëgimisë kulturore brenda Liqenit të Ohrit MN të monitoruara Numri i raporteve të monitorimit	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore dhe entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë
	Vëzhgimi i siteve nënujore të trashëgimisë kulturore	1	Numri i siteve nënujore të trashëgimisë kulturore i vëzhguar	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë
	Ruajtja dhe restaurimi i siteve të trashëgimisë kulturore brenda Liqenit të Ohrit MN	2	Numri i objekteve/ siteve me vlera të trashëgimisë kulturore brenda Liqenit të Ohrit MN i restauruar	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
	Mirëmbajtja dhe përditësimi i një baze të të dhënave për trashëgiminë kulturore në Liqenin e Ohrit MN	1	Baza e të dhënave për trashëgiminë kulturore të Liqenit të Ohrit MN ruhet dhe përditësohet vazhdimisht	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM
	Përgatitja e hartave GIS që tregojnë shpërndarjen e objekteve dhe siteve të rëndësishme me vlera të trashëgimisë kulturore brenda Liqenit të Ohrit MN	1	Numri i hartave GIS që tregojnë shpërndarjen e objekteve dhe siteve të rëndësishme me vlera të trashëgimisë kulturore i përgatitur	x	x				Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë
Promovimi i trashëgimisë kulturore	Promovimi i trashëgimisë kulturore i Liqenit të Ohrit MN i njohur nga UNESCO përmes filmit, teatrit, artit, letërsisë dhe publikimeve, dhe ngjarjeve kulturore (Mbrëmjet Verore të Ohrit dhe ato të Poezisë së Strugës) etj.	3	Numri i dokumentarëve, videove, shfaqjeve teatrale, koncerteve, publikimeve, ngjarjeve kulturore, etj. në lidhje me trashëgiminë kulturore të Liqenit të Ohrit MN	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e monumenteve të kulturës dhe muzeut, Ohër, operatorët turistikë, agjentët e udhëtimit, shoqëritë kulturore dhe artistike,	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
									institucionet shkencore dhe profesionale.	
	Pohimi ndërkombëtar dhe verifikimi shkencor i trashëgimisë kulturore të Liqenit të Ohrit MN	2	Numri i seminareve ndërkombëtare konferencave shkencore, etj. në fushën e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore të organizuar nga UNESCO, Këshilli i Evropës dhe organizata të tjera ndërkombëtare në të cilat paraqiten vlerat kulturore të Liqenit të Ohrit MN	x	x	x	x	x	Ministria e Kulturës, Komisioni Kombëtar për UNESCO-n, Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM dhe ekspertët	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë
	Trajnimi i stafit të NP të Liqenit të Ohrit në promovimin e trashëgimisë kulturore	2	Numri i ngjarjeve trajnuese të stafit të NP të Liqenit të Ohrit MN të mbajtura Numri i stafit të NP të Liqenit të Ohrit MN i trajnuar	x	x	x	x	x	Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumenteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM dhe ekspertët	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
	Zhvillimi i një aplikacioni mobil për trashëgiminë kulturore të Liqenit të Ohrit	2	Aplikacioni i zhvilluar	x	x				Instituti Kombëtar për Mbrojtjen e Monumeteve të Kulturës dhe Muzeut – Ohër, Sektori për mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, entiteti menaxhues i ZM, operatorët turistikë / agjencitë, kompanitë e IT, institucionet shkencore dhe profesionale	Buxheti i Ministrisë së Kulturës, buxheti i entitetit menaxhues së ZM, donatorë të tjerë

5.4 Programi 4: Programi për Turizmin e Qëndrueshëm dhe Rekreacionin

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
Vlerësimi dhe mbrojtja për zhvillimin e eko-turizmit në Liqenin e Ohrit	Përgatitja e një studimi për zhvillimin e eko-turizmit – ‘Ohri Inteligent’	1	Studimi i zhvilluar	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit, ekspertët, PK i Galiçicës, Komunitat e Ohrit, Strugës dhe Debërcës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe, fondet IPA të BE-së, Agjencia për promovimin dhe mbështetjen e turizmit

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
MN dhe zonave të tij përreth	Plotësimi i një inventari dhe baze të të dhënave për mundësitë e turizmit dhe infrastrukturës rekreative	1	Baza e të dhënave e krijuar dhe e mirëmbajtur		x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit, ekspertët, PK i Galiçicës, Komunitat e Ohrit, she Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe, fondet IPA të BE-së
	Trajnimi i stafit të NP (rojet e pyllit), udhërrëfyesit turistikë dhe vullnetarët e përfshirë në krijimin e produkteve turistike, përmes programeve dhe projekteve edukative	2	Numri i ngjarjeve trajnuese të mbajtura	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit, ekspertët, PK i Galiçicës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe, fondet IPA të BE-së, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit
	Përgatitja e një strategjie marketingu dhe vlerësimi të ndikimit mjedisor të shërbimeve turistike	1	Strategjia e marketingut e përgatitur Studimi për ndikimin e turizmit në mjedis i përgatitur	x	x				Entiteti menaxhues i ZM, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit, ekspertët, PK i Galiçicës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe, fondet IPA të BE-së, Agjencia për Promovimin dhe Mbështetjen e Turizmit
	Mbështetje ndaj Maratonës së Notit në Oër dhe ngjarjeve të tjera publike (sportive)	1	Numri i maratonave dhe ngjarjeve publike të mbajtura	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
	Përgatitje e një programi për trajnimin dhe bashkëpunimin me agjencitë e udhëtimit dhe operatorët turistikë për të promovuar Liqenin e Ohrit si një destinacion të qëndrueshëm turistik	2	Numri i takimeve të mbajtura Numri i marrëveshjeve të arritura	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
	Zhvillimi i mjeteve elektronike, përmbajtja e qendrës së	2	Numri i materialeve promovuese për turizmin e qëndrueshëm i	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës	Entiteti menaxhues i ZM, PONT, asistenca

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
	informacionit dhe materialeve promovuese për turizmin e qëndrueshëm		siguruar (broshurat, fletëpalosjet, posterat, CD-të, etj.)							dypalëshe
	Organizimi i një panairi turistik për të promovuar produkte lokale dhe të gjelbra	1	Numri i vizitorëve	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Entiteti menaxhues i ZM, PONT, asistenca dypalëshe
Zhvillimi i infrastrukturës së turizmit të qëndrueshëm dhe vendosjes së markës	Përgatitja e dizenjimeve të infrastrukturës së gjelbër – ‘Ohri Inteligent’	1	Dizenjimet për infrastrukturën, në harmoni me peizazhin, të përgatitura	x					Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Entiteti menaxhues i ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Shndërrimi i varkave të vogla (kajce) në ato me motorrë elektrikë	1	Numri i varkave i shndërruar			x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Shndërrimi i varkave – në katamaranë me motorrë elektrikë	1	Numri i varkave i shndërruar – katamaranë				X	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Shndërrimi i varkave të mëdha të pasagjerëve që përdorin naftë në ato me motorrë elektrikë	1	Numri i varkave i shndërruar				X	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Krijimi i identitetit vizual për Liqenin e Ohrit MN-produktet e markës	2	Produktet e markës të përgatitura		x	x			Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Shenjimi i zonave të rëndësishme	2	Sitet e rëndësishme për				X	x	Entiteti menaxhues i	Buxheti shtetëror,

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
	të biodiversitetit (të rëndësisë për UNESCO-n dhe Ramsarin)		biodiversitetin (të rëndësisë për UNESCO-n dhe Ramsarin) të shënuara						ZM, Parku Kombëtar i Galiçicës	MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Ndërtimi i infrastrukturës së vrojtimit të shpendëve	1	Numri i vendeve të fshehta të vrojtimit të shpendëve	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitet e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Përmirësimi i sinjalistikës së ZM nga zëvendësimi/përditësimi i tabelave informuese, shenjave dhe tabelave sinjalizuese	1	Numri i tabelave të përditësuara informuese, shenjave dhe tabelave sinjalizuese përreth liqenit Numri i shenjave dhe tabelave sinjalizuese të reja	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitet e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Krijimi i shtigjeve të biçikletave përreth liqenit	1	Numri i shtigjeve të biçikletave i krijuar	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitet e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Instalimi i pikave të informacionit dhe këndeve të soditjes, dhe vendosja e tabelave informuese për statusin e UNESCO-s, Ramsarit, Natura 2000 dhe Rezervatit të Biosferës Ndërkufitare	1	Numri i pikave të informimit, këndeve të soditjes dhe tabelave të informimit i krijuar	x	x	x			Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitet e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Hapja e qendrave të informacionit në Ohër dhe Strugë	1	Numri i vizitorëve në qendrën e informacionit	x	x				Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunitet e Ohrit dhe Strugës	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
Sistemi për kontrollin dhe	Krijimi i një sistemi për monitorimin e vizitorëve dhe varkave	1	Sistemi i monitorimit të vizitorëve i krijuar	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës,	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
monitorimin e vizitorëve në Liqenin e Ohrit MN dhe zonave të tij përreth									Komunat e Ohrit dhe Strugës	entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Monitorimi i të gjithë anijeve në Liqenin e Ohrit	1	Numri i inspektimeve i kryer	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës, Autoriteti Portual i Ohrit	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Edukimi i vizitorëve veçanërisht për varkat	1	Numri i vizitorëve / turistëve të edukuar Numri i materialeve edukative i përgatitur	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës, Autoriteti Portual i Ohrit	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Zhvillimi i shërbimeve elektronike për biletat, guidat, faqete web-it, etj.	2	Numri i mjeteve elektronike i zhvilluar		x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Zhvillimi i një kodi të praktikës së vizitorëve	1	Kodi i praktikës i zhvilluar	x					Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Përfundimi i një marrëveshjeje me një shërbim të specializuar të shpërtimit në liqen	1	Kontrata e përfunduar / e shtyrë	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Monitorimi i ndikimit të vizitorëve në mjedis	1	Monitorimi i raporteve për shqetësimet e shkaktuara nga njeriu ndaj vlerave natyrore	x	x	x	X	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti shtetëror, MMJPH, buxheti i entitetit menaxhues të

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
										ZM, PONT, asistenca dypalëshe

5.5 Programi 5: Programi për zhvillimin lokal

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burime të mundshme financimi
Pjesëmarrja e komuniteteve lokale në menaxhimin e Liqenit të Ohrit MN	Edukimi i banorëve lokalë për shërbimin e rojeve të pyllit	2	Numri i banorëve të edukuar			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT
	Përfshirja e komuniteteve lokale, përmes Këshillit të Palëve të Përfshira, në menaxhimin e burimeve natyrore	1	Numri i takimeve të mbajtura me komunitetet lokale	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
	Angazhimi i popullsisë lokale në veprime për monitorimin civil të kafshëve dhe shpendëve dhe shpëtimin e tyre, pastrimin e mbetjeve, etj.	1	Numri i ngjarjeve të realizuara % e popullsisë lokale e përfshirë në ngjarje		x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, PONT, asistenca dypalëshe
Rritja e përfitimeve ekonomike për komunitetin lokal	Përgatitja dhe zbatimi i një programi për sigurimin e granteve të vogla për sipërmarrësit (ndërmarrjet e vogla dhe të mesme –NVM-të) programi kufitar IPA për komunitetet lokale për bizneset e realizuara të qëndrueshme	2	Numri i bizneseve të gjelbra i mbështetur		x	x	x	x	Entiteti Menaxhues për ZM, MMJPH, Ministria e Ekonomisë, Komunitat e Ohrit, komunitetet lokale, NVM-të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, Buxheti i Ministrisë së Ekonomisë, Programi IPA / EBRD-SME

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burime të mundshme financimi
	Edukimi i popullsisë për mundësinë dhe përfitimet e përdorimit të logos së UNESCO-s, Ramsarit, NATURA 2000 dhe Rezervatit ndërkufitar të Biosferës	2	Numri i punëtorive			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, Ministria e Kulturës, Komunitat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH
	Përfshirja e trashëgimisë lokale në zbatimin e zgjidhjeve novatore	2	Numri i veprimtarive përkatëse			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, Ministria e Kulturës, Komunitat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH
	Promovimi i NVM që prodhojnë produkte lokale	1	Regjistri i NVM lokale i krijuar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, Ministria e Ekonomisë
	Subvencionimi i prodhimit dhe përdorimit të ushqimit organik Ndarja e mbetjeve tek hotelet dhe restorantet	1	% e rritjes së të ardhurave për popullsinë lokale Sasia e mbledhur e mbetjeve (tonë)		x	x	x	x	Ministria e Ekonomisë, Ministria e Vetë-Administrimit Lokal, Komunitat e Ohrit dhe të Strugës në bashkëpunim me MMJPH	Buxheti i Ministrisë së Ekonomisë, Buxheti i Ministrisë së Vetë-Administrimit Lokal, fondet e BE -IPA / IPARD, investimet private
	Përdorimi i vendosjes së markës së ZM, dhe logove të UNESCO-s,	2	Numri i produkteve të markës i			x	x	x	Entiteti menaxhues i	Buxheti i entitetit menaxhues të

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore kompetente për zbatimin	Burime të mundshme financimi
	Ramsarit dhe Natura 2000 nga bizneset lokale		regjistruar Numri i vizitorëve që përdorin produktet dhe shërbimet						ZM	ZM

5.6 Programi 6: Programi për informimin, rritjen e ndërgjegjësimit publik dhe edukimit

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme për financim
Krijimi i një sistemi për informacion të qëndrueshëm dhe të saktë për publikun	Ndarje e rregullt e përmbajtjes në lidhje me ZM dhe informacionin në faqen e saj të web-it dhe përmes medias sociale	1	Numri i postimeve dhe numri i vizitorëve të faqes së web-it të ZM / postimet në median sociale	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT, Ministria e Ekonomisë
	Materialet promociionale për rrugët brenda ZM (lundrimi, notimi, etj.)	1	Numri i rrugëve i zhvilluar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Botimi i një reviste online për veprimtaritë e ZM, përmbajtjen edukative dhe lajmet	1	Numri i e-revistave i botuar, numri i përdoruesve	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Dizenjimi dhe prodhimi i materialeve informative dhe promociionale me përmbajtje tematike (shpendët, peshqit, etj.)	1	Numri i dizenjimeve i botuar	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

	Edukimi i peshkatarëve për mirëmbajtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të varkave	2	Numri i punëtorive edukative për peshkatarët				x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MTV, Autoriteti Portual i Ohrit	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Prodhimi i hartave me zonat dhe kufijtë e ZM, korridoret lundruese, vendodhjet për notim, etj., dhe ndarja e tyre në faqen e web-it të ZM, medias sociale, etj.	1	Numri i gjurmimeve GPS i disponueshëm online dhe në rrjetet sociale	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
Marrëdhëniet me publikun dhe forcimi i ndërgjegjësimit publik në Liqenin e Ohrit MN	Përgatitja e një programi për veprimtaritë edukative në qendrën e informacionit të ZM	1	Programi edukativ i përgatitur	x					Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
	Festimi i 21 qershorit si 'Dita e Liqenit të Ohrit', si dhe ditët e tjera të rëndësishme për biodiversitetin	1	Numri i Ditëve Ndërkombëtare për Diversitetin Biologjik të festuara; numri i pjesëmarrësve në ngjarje	X	x	x	X	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Organizimi i punëtorive për mbrojtjen e natyrës, dhe përreth Natura 2000, UNESCO, Ramsar dhe përcaktimeve të Rezervës Ndërkufitare të Biosferës, për grupet e ndryshme të synuara	1	Numri dhe çështjet e punëtorive të organizuara	X	x	x	X	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Ndarja e informacionit për veprimtaritë në lidhje me Natura 2000, UNESCO, Ramsar dhe përcaktimet e Rezervatit të Biosferës Ndërkufitare në median e shkruar dhe elektronike	2	Informacioni për veprimtaritë e Natura 2000 etj. për Liqenin e Ohrit të ndara	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT donatorët dypalësh
	Organizimi i ekspozitave për natyrën dhe ruajtjen nga të rinj lokalë të talentuar	1	Numri i ekspozitave	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Kampet edukative në mjedise të jashtme për fëmijët dhe të rriturit – Akademi e Natyrës 'Për natyrën dhe njerëzit'	2	Numri i kampeve edukative i organizuar Numri i turistëve pjesëmarrës në kampet edukative				x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galicicës,

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

									Komunat e Ohrit dhe Strugës	
	Prodhimi i artikujve promocialë me logon e Liqenit të Ohrit MN, për promovimin e vçerave natyrore	1	Numri i kopjeve të shitura Të ardhurat e gjeneruara nga shitjet	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Ndërtimi i partneriteteve me vendimarrësit dhe zonat e tjera të mbrojtura	1	Numri i institucioneve me të cilat bashkëpunon / ndërton rrjete NP	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, MMJPH
	Zhvillimi i planit të vullnetarizmit duke përfshirë mënyrën e organizimit të veprimtarive vullnetare	2	Manuali për punën me vullnetarët i përgatitur Numri i veprimtarive me vullnetarët			x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
	Aksioni - Be a Ranger (Bëhu Roje Pylli) në Liqenin e Ohrit MN	2	Numri i veprimeve të shërbimit të rojeve të pyllit të mbështetura				x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
Infrastruktura për informimin dhe edukimin e	Pajisja e një qendre moderne të infomracionit për vizitorët me përmbajtje tërheqëse edukative dhe informuese	2	Qendra edukative moderne, e pajisur plotësisht, e krijuar	x	x				Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës,	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

turistëve dhe banorëve										Komunat e Ohrit dhe Strugës	
	Korridorin nënujor kërkimor në Liqenin e Ohrit	2	Turnetë e vizitorëve për kërkimin nënujor të disponueshëm si një shërbim me rezervim				x	x		Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Vendosja e tabelave informuese me përmbajtje edukative ekologjike (përmbajtje tematike)	2	Numri i tabelave informuese për biodiversitetin, llojet dhe statusin e tyre të ruajtjes Numri i tabelave informuese me kodin bazë të praktikës për vizitorët e ZM, i ngritur				x	x		Entiteti menaxhues i ZM, MMJPH, PONT, PK i Galiçicës, Komunat e Ohrit dhe Strugës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Sigurimi i infrastrukturës dhe shfaqja e informacionit të aksesueshëm ndaj njerëzve me aftësi të kufizuara		Korridoret me pikat e vrojtimit akomodojnë njerëzit me aftësi të kufizuara		x	x				Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT

5.7 Programi 7: Programi për menaxhimin, administrimin dhe financimin

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
Forcimi institucional i Liqenit të Ohrit MN	Sigurimi i hapësirës së duhur të punës për punonjësit e entitetit menaxhues të ZM	1	Kushtet e punës së punonjësve të ZM janë të duhura dhe përmbushin kërkesat ligjore	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Forcimi i kapacitetit të entitetit menaxhues të ZM me stafin e kualifikuar siç duhet	1	Numri i punonjësve të rinj	x	x	x	x	x	Entiteti menaxhues i ZM, Ministria e	Buxheti shtetëror

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
									Shoqërisë së Informacionit (MISA), Ministria e Financës, MMJPH	
	Lista e trajnimeve të nevojshme të stafit (bazë dhe profesionale) dhe përgatitja e programit afatgjatë të trajnimit për forcimin e kapacitetit institucional	1	Lista e trajnimeve të kërkuara e përgatitur Programi i trajnimit afatgjatë për punonjësit i zhvilluar	x					Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM
	Trajnimi i stafit për aplikacionet GIS	1	Dy punonjës përdorin GIS në mënyrë të pavarur	x	x				Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Trajnimi për përdorimin e dronëve për fotografimin ajror, dhe menaxhimin e varkave	1	Dy nëpunës përdorin dronet dhe varkat	x	x				Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Trajnimi për bazën e të dhënave dhe protokollet e monitorimit	1	Dy punonjës kuptojnë parimin dhe mund të ndërtojnë bazën e të dhënave	x	x	x			Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Trajnimi bazë dhe i avancuar i stafit (IT, gjuha angleze, shëndet dhe siguri në punë, etj.)	2	Numri i seancave trajnuese bazë të mbajtura Numri i stafit të trajnuar	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Sigurimi i pajisjeve: IT dhe GIS, monitorim, parandalim i zjarreve, automjete fuorsistradë, varkam kërkimesh-kencore nënujore, stacione të vogla monitorimi	1	Kompjuterë të rinj dhe pajisje të tjera të prokuruar	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët, PK i Galiçicës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Trajnimi për trajtimin e fatkeqësive natyrore dhe	2	Numri i seancave trajnuese të mbajtura	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatim	Burimet e mundshme të financimit
	antorpogjene		Numri i punonjësve të trajnuar						ZM, ekspertët, PK i Galiçicës	
	Ngjarjet informuese për të paraqitur kufijtë, zonat dhe veprimtaritë e lejuara dhe të ndaluara nga zona	1	Numri i ngjarjeve informuese të mbajtura për kufijtë e shënuar		x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët, PK i Galiçicës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
Ofrimi i kornizës ligjore dhe planifikimit për menaxhimin	Trajnimi për përgatitjen e programeve vjetore, raportet e monitorimit dhe analizimet METT	1	Programet vjetore të zhvilluara Numri i analizave METT të përfunduara	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët,	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Certifikimi dhe pajisja e një roje në ZM (shërbimi i rojeve të pyllit)	1	Numri i rojeve të pyllit të certifikuar	x				x	Entiteti i menaxhimit të ZM, MMJPH	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Raportet e auditit të përgatitura	1	Numri i raporteve të auditit të certifikuara	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Bashkëpunimi dhe ngritja e rrjetit me ZM të tjera dhe organizata ndërkombëtare	1	Numri i takimeve të mbajtura	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Bashkëpunimi kufitar dhe shkëmbimi i të dhënave	1	Numri i takimeve të mbajtura	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, Ministria e Punëve të Jashtme	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Digjitalizimi i shërbimeve të entitetit menaxhues të ZM	2	Numri i shërbimeve të ZM i digjituara			x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
Menaxhimi efikas dhe efektiv i Liqenit të Ohrit MN	Paraqitja e standardeve të menaxhimit ISO 9001, ISO 14001	1	Standardet ISO të zbatuara	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Zhvillimi i vazhdueshëm i mjetit METT për vlerësimin e efikasitetit	1	Numri i analizimeve METT të	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të	Buxheti i entitetit menaxhues të

Plani i Menaxhimit për Liqenin e Ohrit Monument i Natyrës

Nën-programi	Veprimtaria	Prioriteti	Treguesi	2022	2023	2024	2025	2026	Institucionet kryesore për zbatimin	Burimet e mundshme të financimit
	të menaxhimit		përfunduara						ZM	ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Monitorim i vazhdueshëm i zbatimit të PM përmes treguesve të përshtatshëm	1	Numri i programeve PM dhe veprimeve të nën-programeve të zbatuara	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Përgatitja e një Plani Operativ Pesë-Vjeçar për periudhën vijuese pesë-vjeçare të zbatimit të PM	2	Plani i ri operativ i zhvilluar					x	Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
Financimi	Përgatitja e një plani biznesi	1	Plani i biznesit i zhvilluar	x					Entiteti i menaxhimit të ZM	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT
	Trajnim për shkrimin e propozimit/ngritjen e fondeve për punonjësit e NP	1	Numri i seancave të trajnimit të stafit të mbajtura Numri i aplikimeve të paraqitura	x	x	x	x	x	Entiteti i menaxhimit të ZM, ekspertët, PK i Galiçicës	Buxheti i entitetit menaxhues të ZM, buxheti i MMJPH, PONT

6 Menaxhimi dhe Qeverisja

6.1 Plani për Menaxhimin dhe Qeversijen

6.1.1 Struktura e menaxhimit

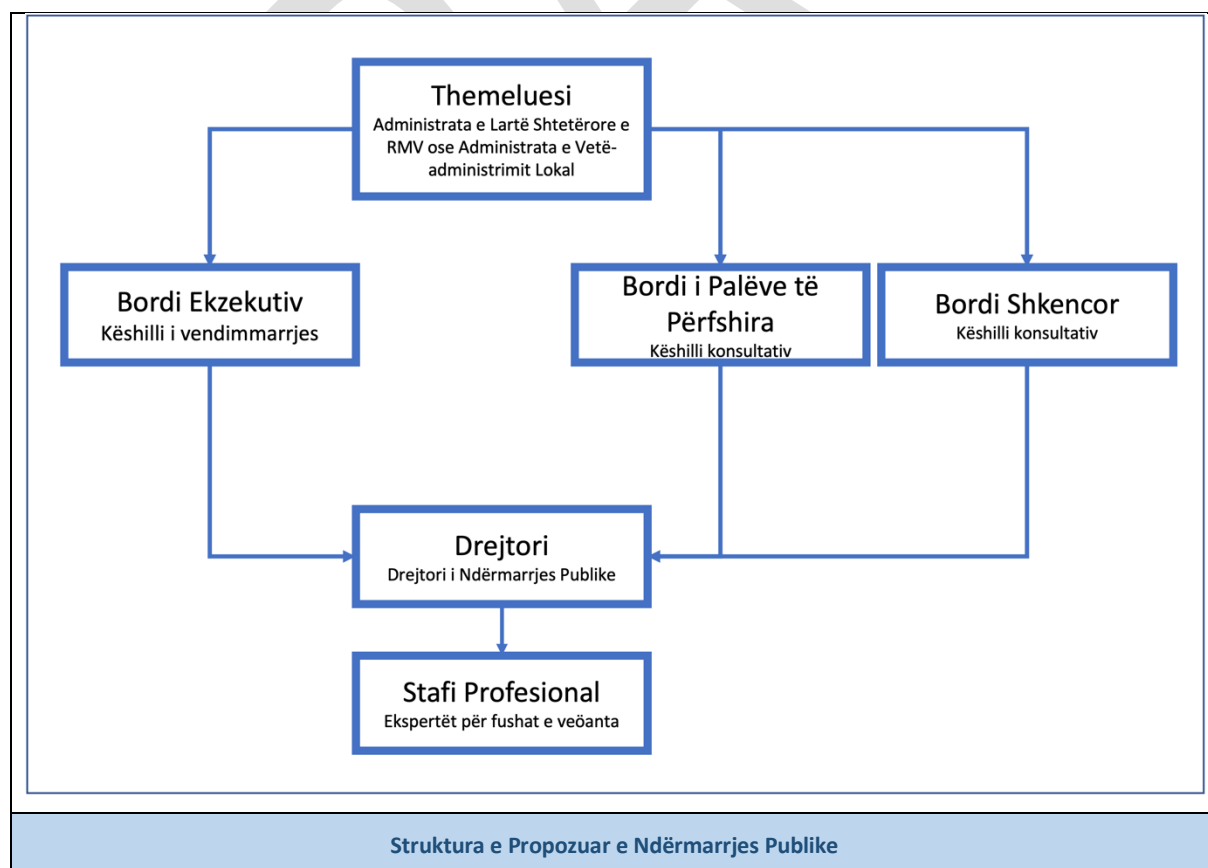
Në kohën kur u përgatit plani i menaxhimit, asnjë entitet për menaxhimin e Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës nuk ishte në zbatim.

Studimi për Valorizimin e ri-shpalljes së Liqenit të Ohrit propozon të krijohet një ndërmarrje publike (NP) për menaxhimin e zonës së mbrojtur të Liqenit të Ohrit Monument i Natyrës.

Ndërmarrjet publike krijohen për të kryer veprimtaritë e interesit publik, që mund të përfshijnë menaxhimin e burimeve natyrore. Një ndërmarrje publike mund të krijohet nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut ose nga komunat. Është e mundur të krijohet një ndërmarrje ndërkomunale me anë të marrëveshjes së dy ose më shumë komunave.

Struktura e NP:

1. Themeluesi i NP (R. e Maqedonisë së Veriut ose një ose më shumë komuna) përcakton anëtarët e ndërmarrjes publike
2. Bordi Ekzekutiv (5 anëtarë) si një organ vendimarrës
3. Bordi Shkencor (maksimumi 5 anëtarë) si një organ këshillues
4. Bordi i Palëve të Përfshira (maksimumi 12 anëtarë) si një organ këshillimor
5. Drejtori i NP
6. Stafi i NP

Detyrat dhe përgjegjësitë e Bordit Ekzekutiv:

1. Miraton statutin e ndërmarrjes publike;
2. Miraton programet për punën dhe zhvillimin e ndërmarrjes publike;
3. Përcakton politikën e biznesit;
4. Miraton llogaritë vjetore dhe raportin mbi vënien në përdorim të ndërmarrjes publike;
5. Vendos për përdorimin e fondeve të alokuara për vënien në përdorim të ndërmarrjes publike;
6. Merr vendimet për investimet;
7. Përcakton çmimet e produkteve dhe shërbimeve;
8. Vendos për organizimin e brendshëm të ndërmarrjes publike;
9. Zgjedh drejtorin e ndërmarrjes publike; dhe
10. Kryen veprimtari të tjera nga akti i themelimit dhe statuti i ndërmarrjes publike.

Anëtarët e propozuar të Bordit Ekzekutiv (Vendimmarrjes):

1. Komuna e Ohrit
2. Komuna e Strugës
3. Komuna e Debërcës
4. Ministria e Transportit dhe Lidhjeve (Autoriteti Portual i Ohrit)
5. MMJPH

Bordi ekzekutiv duhet të ndjekë rregullat dhe procedurat dhe këshillohet nga bordi Shkencor dhe i Palëve të Përfshira.

Anëtarët e Propozuar të Bordit Shkencor (këshilli konsultues):

- IHB i Ohrit
- Muzetë e Strugës dhe të Ohrit
- Opsionale: Universiteti i Shkupit ose OJQ-të shkencore

Detyrat dhe përgjegjësitë e bordit Shkencor:

- Këshillimi për çështjet teknike dhe shkencore

Anëtarët e propozuar të Bordit të Palëve të Përfshira (këshilli konsultues):

- Përfaqësuesit e qytetarëve
- OJQ-të
- Përfaqësuesit e Komitetit të zonës së Trashëgimisë Botërore të UNSECO-s
- Menaxhimi i Pellgut të Lumit Drin
- Komitetet e bashkëpunimit ndërkufitar (veçanërisht sektori i peshkatarisë)
- Menaxhimi i zonës Ramsar
- Menaxhimi i Parkut Kombëtar të Galiçicës
- Organizatat turistike
- Menaxhimi i NP-së Kolektorski Sistem

Detyrat dhe përgjegjësitë e bordit të Palëve të Përfshira:

- Këshillimi për çështjet teknike dhe strategjike
- Shkëmbimi i informacionit shkencor dhe të dhënave dhe dokumentet përkatëse
- Bashkërendimi i veprimtarive

6.1.2 Mekanizmat dhe procedurat për konsultimin dhe pjesëmarrjen e palëve të përfshira

Tabela vijuese paraqet propozimet për përfshirjen dhe pjesëmarrjen e palëve të përfshira nga sektorë të ndryshëm

Grupi i palëve të përfshira	Palët e përfshira	Temat	Frekuenca	Mekanizmat
Akademia dhe shoqëria civile	Instituti Hidrobiologjik i Ohrit Universitetet OJQ-të Konsulentët	Hulumtimi shkencor Monitorimi i llojeve dhe habitateve Edukimi	Një herë në vit	Takime të përvitshme informuese Konferenca shkencore me tematika të veëanta çdo dy vjet Zhvillimi i shkecës qytetare të monitorimit të shpendëve Financimi i praktikave mësimore të studentëve në IHB (biologji ose fushën përkatëse)
Turizmi	Operatorët turistikë Klubet e Lundrimit Operatorët e Zhytjes Shoqata e Udhërrëfyesve Turistikë dhe Shoqëruesve të Maqedonisë Agjencitë e udhëtimeve NAITM- Shoqata Kombëtare për Turizmin Hyrës në Maqedoni HOTAM – Shoqata e Hotelerve të Maqedonisë	Promovimi i Liqenit të Ohrit ndaj vizitorëve Sistemi i monitorimit të vizitorëve dhe ndikimi turizmit Zhvillimi i turizmit të lundrimit Zhvillimi i strategjisë së qëndrueshme të turizmit	Dy herë në vit	Platforma për bashkëpunimin dy herë në vit Diskutimet në panel (Zhvillimi i strategjive të marketingut, masat aktuale dhe përmirësimet, infrastruktura e liqenit) Bashkëpunimi i përvitshëm me sektorin e turizmit nga liqenet e mbrojtura përreth botës (shkëmbimi i përvojave dhe promovimi i ndërsjelltë) Fushatat e zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm Video të shkurtra për rritjen e ndërgjegjësimit publik
Administrata e lartë shtetërore dhe donatorët	MMJPH Sektori për Ujërat Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe	Përdorimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së liqenit Raportet për shkeljet	Dy herë në vit	Punëtori për përmirësimin e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve përkatëse

Grupi i palëve të përfshira	Palët e përfshira	Temat	Frekuenca	Mekanizmat
	Ekonomisë së Ujërave, Sektori për Peshkatarinë • Delegacioni i BE-së në Maqedoninë e Veriut • PONT	• Përditësimi i bazës së të dhënave me varkat e reja sapo të regjistruara		• Platforma për bashkëpunimin ndërkufitar ndërmjet sektorëve • Trajnimi për aftësitë kompjuterike • Bashkëpunimi me policinë kufitare dhe komunat
Administrata e vetëqeverisjes lokale	• Ndërmarrja Publike ProAkva • Ndërmarrja Publike Kolektorski Sistem • Institucioni Publik i Parkut Kombëtar të Galicicës	• Cilësia e ujit • Shkaqet e ndotjes • Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve ujore • Menaxhimi i ujit në pajtim me Direktivën e BE-së të Kornizës për Ujërat • Ulja e ndotjes në liqen • Menaxhimi i vizitorëve • Mirëmbajtja e zonave të mbrojtjes së bregut	Dy herë në vit	• Takime të përvitshme për monitorimin e cilësisë së ujit • Punëtori për ngritjen e fondeve • Platforma për bashkëpunimin ndërkufitar ndërmjet sektorëve • Panairt edukative për teknologjitë dhe praktikat e fundit për cilësinë e ujit, menaxhimin, etj. anëekënd botës • Organizimi i trajnimeve edukative për punonjësit e PE duke përfshirë shkëmbime të përvojës • Strategjia për turizmin e qëndrueshëm në zonat e mbrojtura, veëanrësisht liqenet ose ligatinat • Studimi për kapacitetin transportues të ekositemit të Liqenit të Ohrit
Organet ndërkombëtare	• Organet zyrtare ndërkombëtare dhe ndërkufitare për peshkatarinë, menaxhimin e pellgut ujor, menaxhimin e TB • PONT	• Ruajtja e Trashëgimisë Natyrore dhe Kulturore të Liqenit dhe Rajonit • Ruajtja e statusit të Trashëgimisë Botërore të UNESCO • Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	Një herë në vit	• Organizimi i konferencave • Udhëtimet studimore dhe shkëmbimet e përvojave me vendet e BE • Organizimi i hulumtimit dhe bashkëpunimit për projekte për mbrojtjen e natyrës dhe zhvillimit lokal

Grupi i palëve të përfshira	Palët e përfshira	Temat	Frekuenca	Mekanizmat
	Komiteti maqedonas për Ramsarin	Mbrojtja e ligatinave dhe ekosistemit		Kurset e trajnimit për punonjësit
Peshkataria	Mbjatësit e koncesioneve të peshkatarisë Peshkatarët	Menaxhimi i rezervave të peshkut Parandalimi i veprimtarive të paligjshme Marketingu i proukteve	Dy herë në vit	Platforma e bashkëpunimit ndërkufitar e mbajtur dy herë në vit Udhëtime studimore në zona të tjera të mbrojtura me kushte dhe veprimtari të ngjashme
Edukimi dhe ndërgjegjësimi	Muzetë Kopshtet Shkollat fillore	Mbrojtja e trashëgimisë natyrore dhe kulturore në rajon Rritja e ndërgjegjësimit ndërmjet popullsisë veçanërisht tek të rinjtë	Dy herë në vit	Rritja e ndërgjegjësimit të ZM përmes medias Organizimi i ekskursioneve në liqen dhe muzetë përreth Ohrit Përfshirja e brezit më të ri në video promovionale për trashëgiminë natyrore dhe kulturore Materialet promovionale për nxënësit e shkollave fillore dhe kopshteve në trashëgiminë kulturore dhe natyrore të Liqenit të Ohrit p.sh. harta, ngjyrosja e librave, libra, pajisje shkollore

6.1.3 Administrimi i planit të menaxhimit

Në Pajtim me Nenin 98, paragrafi (7) i Ligjit Për Mbrojtjen e Natyrës, organi i menaxhimit të zonës së mbrojtur është përgjegjës për vlerësimin e zbatimit të planit të menaxhimit dhe paraqitjen e përfundimeve të tij në raportin e tij vjetor. Raporti duhet të paraqitet në Ministrinë e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor deri më 31 janar të vitit tjetër. Autoriteti i menaxhimit siguron raportet e mëposhtme:

- Raporte gjysëm vjeçare për veprimtaritë, që të paraqiten ndaj këshillave
- Raport për zbatimin e veprimtarive të planit vjetor të punës

Në pajtim me Nenet 99, paragrafi (2) të të njëjtit ligj, në fund të vitit të pestë të planit të menaxhimit, duhet të kryhet një vlerësim i rezultateve. Në bazë të këtij vlerësimi, organi i menaxhimit të ZM do të rishikojë dhe ndryshojë planin e menaxhimit dhe do të konsultohet me publikun. Procedura e përgatitjes së Planit të ri të Menaxhimit duhet të nisë të paktën një vit përpara se të skadojë plani aktual.

6.2 Plani për Burimet Njerëzore dhe të Tjera

6.2.1 Burimet njerëzore

Ky kre paraqet një propozim për strukturën e organit të menaxhimit të ZM, duke përfshirë departamentet, stafin e kërkuar dhe kualifikimet e tyre. Ai u zhvillua në bazë të programeve operative.

DRAFT

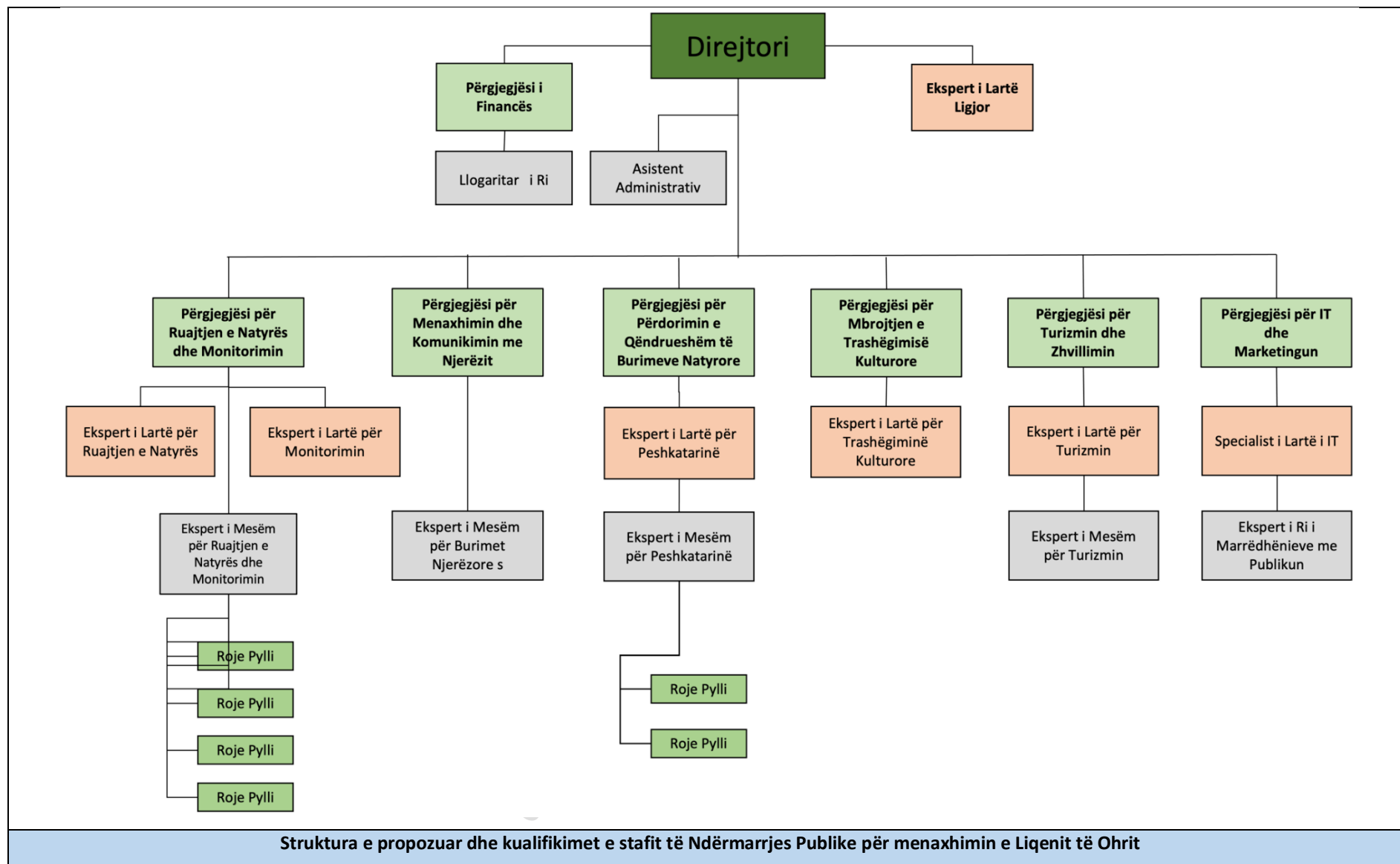

Tabela vijuese paraqet një rekomandim për stafin e NP dhe kualifikimet e tyre të kërkuara.

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
Sektori	Pjesëmarrja në përcaktimin e kriterëve për përdorimin e fondeve, mbikëqyrjen e përdorimit të fondeve për vënien në funksion të NP për harmonizimin me veprimtaritë e biznesit, çështjet e tjera ekzekutive në lidhje me vënien në funksion të NP siç përcaktohet në statutin e saj	Drejtori [240 EKTS në një fushë përkatëse, të paktën 6 vjet përvojë, një nga certifikatat e mëposhtme të njohura në rang ndërkombëtar për njohuri aktive të gjuhës angleze jo më të vjetër se pesë vjet: TOEFL IBT – të paktën 74 points, IELTS – të paktën 6 pikë, ILEC (ILEC Anglishtja e Kembrixh: Ligjore) – të paktën B2, FCE (FCE Anglishtja e Kembrixh: Certifikata e Parë) – e kaluar, BULATS – të paktën 60 pikë]
	Identifikimi dhe krijimi i një skeme për pagesat për shërbimet e ekosistemit	Asistenti Administrativ [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në sektorin publik d.m.th. 6 vjet përvojë prej të cilave 2 vjet në rolin me përvojë pune të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit të administratës]
	Sigurimi i burimeve financiare nga shërbimet e ekosistemit duke përfshirë shërbimet kulturore (turizmin dhe rekreacionin)	Përgjegjësi i Financës [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet përvojë në sektorin publik prej të cilave 3 në një pozicion me përvojë pune, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Të gjithë veprimtaritë ligjore në ZM	Ekspert Kontabël me Pak Vite Përvojë [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në sektorin publik, d.m.th. 6 vjet përvojë pune prej të cilave 2 në një rol me përvojë pune në sektorin privat dhe njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
		• Eksperti i Lartë Ligjor [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një rol me përvojë pune të sektorit publik, d.m.th. 8 vjet përvojë me të paktën 2 vjet përvojë në një rol me përvojë pune në sektorin publik, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
Ruajtja e Natyrës dhe Monitorimi	• Hulumtimi shkencor për praninë e habitateve prioritare, bimëve dhe kafshëve	• Përgjegjësi i Monitorimit dhe Ruajtjes së Natyrës [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një pozicion të lartë të sektorit publik, d.m. th. 8 vjet punë me të paktën 2 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Inventari i të dhënave për jo vertëbrorët e mëdhenj dhe fitoplanktonët	• Ekspert i Lartë për Ruajtjen e Natyrës [240 EKTC, or VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në rolin e larta të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze- të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Të zhvillohen planet e veprimit në bazë të planeve operative	• Ekspert i Lartë për Monitorimin [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Monitorimi i llojeve dhe habitateve në liqen, menaxhimi i llojeve jo-autoktone	• Ekspert në Ruajtjen dhe Monitorimin e Natyrës [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në një rol të larta në sektorin privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
	Rregullimi i mjeteve lundruese në liqen	Rojet e pyllit (4 pozicione) [Niveli minimal IV (shkolla e mesme) arsimi, njohuritë e gjuhës angleze konsiderohen avantazh. Rojet e zonës së mbrojtur i nënshtrohen provimit profesional në pajtim me programin e përshkruar nga Ministri kompetent i organit shtetëror që menaxhon veprimtaritë e mbrojtjes së natyrës]
Veprimet dhe Komunikimi	Forcimi i kapacitetit të entitetit menaxhues të ZM përmes trajnimit të avancuar dhe atij bazë (IT, gjuhë angleze, kontabilitet, shëndeti dhe siguria në punë, etj.)	Përgjegjësi i Veprimeve dhe Komunikimit [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet në sektorin publik prej të cilave 3 në një pozicion të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Shtirja ndaj vizitorëve të ZM, zhvillimi i kodit të praktikës që përqendrohet në turizëm, duke përfshirë varkat	Ekspert në Burimet Njerëzore [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit përvojë në sektorin publik d.m.th. në rolin e lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Ndarja e përbajtjes dhe materialet edukative për median sociale dhe botimet periodike në revistat online të veprimtarive të ZM	
	Edukimi i komunitetit lokal për përfitimet e ZM, organizimi i kampeve edukative për fëmijët dhe të rriturit, promovimi i trashëgimisë kulturore të Liqenit të Ohrit përmes ngjarjeve të ndryshme;	

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
Përdorimi i Qëndrueshëm i Burimeve Natyrore	• Parandalimi i peshkimit të paligjshëm. Menaxhimi i rezervave të peshkatarisë, rishikimi i rajoneve të peshkimit, edukimi i peshkatarëve për menaxhimin e duhur mjedisor të varkave	• Përgjegjësi i Përdorimit të Qëndrueshëm të Burimeve Natyrore [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet përvojë në sektorin publik prej të cilave të paktën 3 në një pozicion të lartë, d.m.th. 10 vjet përvojë me të paktën 3 vjet përvojë në rolin e lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Parandalimi i paraqitjes së llojeve ekzotike të peshqve	• Ekspert i Lartë i Peshkatarisë [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një rol të lartë publik, d.m.th. 8 vjet përvojë me të paktën 2 vjet në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Zbatimi i masave agro-mjedisore në pajtim me Direktivat e BE-së për Shpendët dhe Habitatet	• Eksperti i Peshkatarisë [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në sektorin publik d.m.th. 2 vjet në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	• Zbatimi i praktikave të mira bujqësore dhe rritja e ndërgjegjësimit për qëndrueshmërinë ndërmjet fermerëve	• Roja e pyllit (2 pozicione) [Niveli minimal IV (shkollë e mesme) arsimi, njohuritë e gjuhës angleze konsiderohen një avantazh. Rojet e zonës së mbrojtur i nënshtrohen provimit profesional në pajtim me programin e përshkruar nga Ministri kompetent i organit shtetëror që menaxhon veprimtaritë e mbrojtjes së natyrës]

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
Mbrotja e Trashëgimisë Kulturore	Mbrojtja dhe monitorimi i trashëgimisë kulturore të Liqenit të Ohrit MN	Përgjegjësi i Mbrojtjes së Trashëgimisë Kulturore [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet përvojë në sektorin publik prej të cilit 3 në një pozicion të lartë, d.m.th 10 vjet përvojë me të paktën 3 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Trajnimi i punonjësve për trashëgiminë natyrore të UNESCO-s	Ekspert i Lartë për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore [240 EKTC, ose VII/1 (Art / Histori), të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave të paktën 2 vjet në një rol të larta të sektorit publik, d.m.th. 8 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Monitorimi i trashëgimisë kulturore brenda kufijve të ZM	
	Ruajtja e arkitekturës së qytetit të vjetër të Ohrit dhe hulumtimi në sitet e trashëgimisë kulturore	
Turizmi dhe Zhvillimi	Përgatitja e studimit të zhvillimit eko-turistik dhe strategjia e marketingut për shërbimet turistike	Përgjegjësi i Turizmit dhe Zhvillimit [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet përvojë prej të cilave 3 në një rol të pozicionit të lartë, d.m.th. 10 vjet përvojë me të paktën 3 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Organizimi i panairëve turistike për të promovuar shërbimet ekoturistike	Ekspert i Lartë në Turizëm [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një rol publik të lartë, d.m.th. 8 vjet përvojë me të paktën 2 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]

Drejtoria	Detyrat kryesore	Anëtarët e Ekipit dhe kualifikimet e tyre
	Trajnim i vazhdueshëm për produktet e turizmit Monitorimi dhe përgatitja e raporteve për numrat e vizitorëve dhe zhvillimi i turizmit	Ekspert në Turizmit [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në sektorin publik d.m.th. 6 vjet përvojë prej të cilave 2 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
IT dhe Marketingu	Përgatitja e bazës së të dhënave për trashëgiminë natyrore të Liqenit të Ohrit MN; mirëmbajtja e bazës së të dhënave për monitorimin	Përgjegjësi i IT dhe Marketingut [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 6 vjet përvojë prej të cilave 3 në një pozicion të lartë, d.m.th. 10 vjet përvojë me të paktën 3 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Krijimi dhe mirëmbajtja e një baze të dhënash për cilësinë e ujit të Liqenit të Ohrit	Specialist i Lartë IT [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 5 vjet përvojë prej të cilave 2 në një rol të larta të sektorit publik, d.m.th. 8 vjet përvojë me të paktën 2 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Trajnimit i punonjësve në aplikacionet GIS, përdorimi i dronëve për fotografimin e pamjeve ajrore, menaxhimi i varkave, baza e të dhënave dhe protokollet e monitorimit	Marrëdhëniet me Publikun në nivelin fillestar për Zonat e Mbrojtura [240 EKTC, ose VII/1, të paktën 4 vjet përvojë, të paktën 1 vit në sektorin publik d.m.th. 6 vjet përvojë prej të cilave 2 vjet përvojë në një rol të lartë të sektorit privat, njohuri aktive të gjuhës angleze – të ketë kaluar provimin e menaxhimit administrativ]
	Dizenjimet e marketingut për NP dhe veprimtaritë e saj të përditshme	

6.2.2 Pajisjet dhe infrastruktura

Një autoritet i plotë operativ për Liqenin e Ohrit duhet të pajiset minimalisht si vijon:

- Hapësirat e punës në zyrë (minimalisht 12 m² për anëtar stafi) me kompjuter/laptop, akses interneti, printera, telefona mobilë, software
- 3 varka me motërrë mjaftueshëm të fuqishëm për të patrulluar liqenin
- 2 autovetura të vogla për në qytet
- 1 SUV (automjet 4x4)
- Uniforma, veshje të përshtatshme për të gjitha kushtet
- Pajisjet për rojet e pyllit (dylbitë, GPS, radio)

6.2.3 Vlerësimi i kostove (plani i biznesit)

6.2.3.1 Pagat për stafin

Kualifikimet dhe pagat e kërkuara bazohen në Ligjin për Nëpunësit Administrativ; Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 27/2014 i ndryshuar). Neni 22 përcakton kategoritë e punës, të cilat shpjegohen me hollësi në Nenet 23, 24,25 dhe 26.

Neni 87 përshkruan llogaritjen e pagave, bazuar në nivelin e arsimit dhe kategorisë së punës. Rezultati i përfutur shumëzohet me 81.6 MKD për të përcaktuar pagën bruto mujore, në bazë të Vendimit për përcaktimin e vlerës së pikëve për llogaritjen e pagave të nëpunësve administrativë, 2021 'Gazeta Zyrtare e RMV' Nr. 21/21).

Pagat e rojeve të pyllit përbëjnë përjashtim. Në pajtim me Nenin 108 paragrafët (4) dhe (5) të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës, Ministri i Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor botoi Legjislacionin për përmbajtjen e programit për provimet profesionale për rojet e zonave të mbrojtura. Pavarësisht se aty nuk përmendet paga, një njoftim pune për PK të Mavrovës (roje pylli) paraqet një pagë mesatare bruto prej 27,342 MKD (nga <https://npmavrovo.org.mk/j-a-b-e-n-o-g-l-a-c/>).

6.2.3.2 Llogaritja e shpenzimeve për pagat e stafit (bruto, MKD)

Burimet njerëzore	2022	2023	2024	2025	2026
Drejtori	910,284	910,284	910,284	910,284	910,284
Asistenti Administrativ	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Përgjegjësi i Financës	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Llogaritar i ri në detyrë	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Ekspert i Lartë Ligjor	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Përgjegjës i Monitorimit dhe Ruajtjes së Natyrës	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Ekspert i Lartë për Ruajtjen e Natyrës	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Ekspert i Lartë për Monitorimin	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Ekspert për Ruajtjen e Natyrës dhe Monitorimin	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Përgjegjës për Veprimet dhe Komunikimin	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Ekspert për Burimet Njerëzore	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395

Burimet njerëzore	2022	2023	2024	2025	2026
Përgjegjës për Përdorimin e Qëndrueshëm të Burimeve Natyrore	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Ekspert i Lartë për Peshkatarinë	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Ekspert për Peshkatarinë	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Roje pylli	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Përgjegjës për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Ekspert për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Përgjegjës për Turizmin dhe Zhvillimin	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Ekspert i Lartë për Turizmin	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Ekspert për Turizmin	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Përgjegjës për IT dhe Marketingun	701,107	701,107	701,107	701,107	701,107
Specialist i Lartë për IT	681,523	681,523	681,523	681,523	681,523
Marrëdhëniet me Publikun Ekspert i Ri	593,395	593,395	593,395	593,395	593,395
Roje pylli – Angazhim Sezonal	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Roje pylli – Angazhim Sezonal	490,716	490,716	490,716	490,716	490,716
Shpenzimet totale për stafin MKD	18,670,213	18,670,214	18,670,215	18,670,216	18,670,217
Shpenzimet totale për stafin EUR	311,170	311,170	311,170	311,170	311,170

6.2.3.3 Llogaritja për zyra, mirëmbajtje dhe pajisje bazë (MKD)

Zyrë, mirëmbajtje dhe pajisje bazë	2022	2023	2024	2025	2026
Qera për zyra me 20 hapësira pune	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000
Mirëmbajtje	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000
Ujë	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000
Energji elektrike	72,000	72,000	72,000	72,000	72,000
Sigurim	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000
Lidhje interneti	27,600	27,600	27,600	27,600	27,600
Kompensim për ankorimin e varkave	422,800	422,800	422,800	422,800	422,800
Mirëmbajtje e varkave (vjetore)	36,900	36,900	36,900	36,900	36,900
Shpenzime karburanti	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000
Uniforma	150,000				
Pajisje GPS	500,000			150,000	
Pajisje të tjera	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Shpenzimet totale operative/fikse MKD	4,863,300	4,213,300	4,213,300	4,363,300	4,213,300
Shpenzimet totale operative / fikse EUR	81,055	70,222	70,222	72,722	70,222

6.2.3.4 Llogaritja e shpenzimeve për mallrat rezistentë (EUR)

Mallrat rezistentë	2022	2023	2024	2025	2026
Varkat	50,000	25,000			
Automjetet	25,000	12,500			
Shenjuesit e zonave dhe shenjat për informacionin turistik	10,000		6,000		
Tabela informacioni jashtë zonës	10,000			10,000	
Shpenzimet totale për mallrat rezistente EUR	95,000	37,500	6,000	10,000	-

6.2.3.5 Llogaritja e shpenzimeve për studimet dhe projektet e zgjedhura (EUR)

Programi	Studimet dhe projektet e zgjedhura prioritare	2022	2023	2024	2025	2026
1	Përgatitja e studimit të realizueshmërisë për marinën	100,000	100,000			
1	Inventari dhe plotësimi i mangësive të njohurive për vlerat natyrore (afërsisht 15 studime)	150,000	75,000			
1	Monitorimi i vlerave natyrore (të ndryshme)		25,000	50,000	50,000	50,000
1	Zbatimi i masave të ruajtjes dhe restaurimit duke përfshirë rregullimin e mjeteve lundruese	10,000	30,000	150,000	100,000	50,000
1	Përmirësimi i sistemit të ujërave të zeza	50,000	200,000	500,000	100,000	50,000
1	Monitorimi i cilësisë së ujit	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000
1	Shndërrimi i varkave në ato me motrorrë elektrikë		20,000	100,000	250,000	750,000
1	Përgatitja e një studimi për të aksesuar kapacitetin transportues	30,000				
2	Mbështetje ndaj praktikave të qëndrueshme të peshkimit	25,000	50,000	25,000	10,000	10,000
3	Monitorimi i trashëgimisë kulturore	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
4	Përgatitja e një strategjie të qëndrueshme të zhvillimit turistik	10,000	50,000			
4	Menaxhimi dhe edukimi i vizitorëve	10,000	25,000	50,000	50,000	50,000
4	Programi i marketingut të turizmit të qëndrueshëm		20,000	75,000	75,000	75,000
5	Mekanizmat e pjesëmarrjes					
6	Marrëdhëniet me publikun dhe rritja e ndërgjegjësimit	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
7	Trajnimet për stafin e NP	35,000	35,000	35,000	20,000	20,000
7	Mekanizmat për bashkëpunimin me sektorë të ndryshëm	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
	Shuma totale	490,000	700,000	1,055,000	725,000	1,125,000

6.2.3.6 Vështrim i përgjithshëm i shpenzimeve (EUR)

	2022	2023	2024	2025	2026
Shpenzimet operative / fikse EUR					
Burimet njerëzore	311,170	311,170	311,170	311,170	311,170
Zyra dhe mirëmbajtja	81,055	70,222	70,222	72,722	70,222
Mallrat rezistentë	95,000	37,500	6,000	10,000	-
Shpenzimet operative (nëntotali)	487,225	418,892	387,392	393,892	381,392
Shpenzimet e projekteve EUR					
Studimet dhe projektet e përzgjedhura	490,000	700,000	1,055,000	725,000	1,125,000
Shpenzimet totale EUR	977,225	1,118,892	1,442,392	1,118,892	1,506,392

6.2.4 Fondet dhe financimi

Donatorët /burimet e mëposhtme të financimit duhet të merren parasysh:

- Buxheti shtetëror
- Komunat
- PONT
- GIZ
- Programi i BE-së për bashkëpunimin kufitar
- EU IPA
- GEF
- UNEP, përmes zbatimit të projekteve të ndryshme të donatorëve
- UNDP, përmes zbatimit të projekteve të ndryshme të donatorëve
- Kompensimet turistike (plazhet, parkimet, udhëtimet me varkë, udhëtimet turistike, etj.)

6.3 Plani Vjetor i Punës

Të përgatitet nga entiteti menaxhues.

6.4 Përgatitja e Planit të Ardhshëm të Menaxhimit

Në pajtim me Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës, plani i ardhshëm i menaxhimit duhet të përgatitet brenda një periudhe pesa-vjeçare.

7 Shtojcat

7.1 Referencat

- Albrecht C. & Wilke T. (2009): Ancient Lake Ohrid: Biodiversity and evolution. *Hydrobiologia* 615.
- Arge Naturschutz (2014): Lebensraum Schilf. Land Salzburg, Abteilung 13 – Naturschutz.
- Blazencic J. (2004): The Ohrid Lake-an important centre of Chraophyta diversity. Proceedings of the 2nd Congress of Ecologists of the Republic of Macedonia with International Participation, 25-29.10.2003, Ohrid. Special issues of Macedonian Ecological Society, Vol. 6, Skopje.
- Budzakoska Gjoreska B., Trajanovski S., Trajanovska S. & Zdraveski K. (2019): Assessing the Status of Endangered Invertebrates from the Ancient Lake Ohrid: The Endemic Species *Gocea ohridana* Hadžišče, 1956 (Gastropoda: Hydrobiidae). *Acta zoologica bulgarica*.
- Catsadorakis G., Avramoski O., Bojadzi A. & Nikolaou H. (2016): The status of an isolated population of Goosander *Mergus merganser* in the Balkans. *Wildfowl*.
- Cvetkoska A., Pavlov A., Jovanovska E., Tofilovska S., Blanco S., Ector L., Wagner-Cremer F. & Levkov Z. (2018): Spatial patterns of diatom diversity and community structure in ancient Lake Ohrid. *Hydrobiologia*.
- Defos du Rau P. & Perennou C. (2007): Management Plan for Red-Crested Pochard (*Netta rufina*) 2007-2009. European Commission.
- Developing Biological Tools for Monitoring of Lake Ohrid in accordance with European Water Framework Directive (2013). Project Report.
- Dudley, N. (Editor) (2008): Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp. WITH Stolton, S., P. Shadie and N. Dudley (2013). IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21, Gland, Switzerland: IUCN.
- EKOMENLOG (2017): Conservation of Velidab - Biodiversity Heaven in Lake Ohrid. Report about sampling.
- Eftimi R., Skende P. & Zoto J. (2002): An isotope study of the connection of Ohrid and Prespa lakes. *GEOLOGICA BALCANICA*, 32.1, Sofia, Mart. 2002, p. 43-49
- EU Habitats Directive (Council Directive 92/43/EEC).
- EU Birds Directive (Council Directive 2009/147/EC).
- EU Water Framework Directive (WFD) (Council Directive 2000/60/EC).
- GIZ (2015): Initial Characterisation of Lakes Prespa, Ohrid and Shkodra/Skadar. Implementing the EU Water Framework Directive in South-Eastern Europe.
- GIZ (2017): Shorezone Functionality, Ohrid Lake.
- GIZ (2017): Fish and Fisheries. Lake Ohrid. Implementing the EU Water Framework Directive in South-Eastern Europe.
- Global Water Partnership GWP Mediterranean Athens (2021): Lake Ohrid Watershed Management Plan.
- Hauffe T., Albrecht C., Schreiber K., Birkhofer K., Trajanovski S., & Wilke T. (2011): Spatially explicit analysis of gastropod biodiversity in ancient Lake Ohrid. *Biogeosciences*.
- Hoffmann N., Reicherter K., Fernandez-Steeger T. & Grützner C (2010): Evolution of ancient Lake Ohrid: a tectonic perspective. *Biogeosciences Discuss.*, 7, 4641–4664, 2010.

Holsten B., Schoenberg W. & Jensen K. (2011): Schutz und Entwicklung aquatischer Schilfröhrichte. Ein Leitfaden für die Praxis. Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume des Landes Schleswig-Holstein.

IUCN ECARO (2018): National Red Lists for Species Conservation in Macedonia: setting the stage. IUCN Regional Office for Eastern Europe and Central Asia, Belgrade, Serbia.

Jovanovski M. (2009): Hydrogeological Survey on Groundwater in Macedonia. GTZ project.

Jordanoski M., Velkova-Jordanoska L. & Veljanoska-Sarafiloska E. (2008): Ecological Effects of River Sateska and its Tributaries on Ancient Lake Ohrid. *Natura Montenegrina*.

Kostoski G., Albrecht C., Trajanovski S., and Wilke T. (2010): A freshwater biodiversity hotspot under pressure – assessing threats and identifying conservation needs for ancient Lake Ohrid. *Biogeosciences*.

Kuiper J.G.J. (1960): Zoological results of a collecting journey to Yugoslavia, 1954. 6: Die Pisidien des Ochridsees, Mazedonien, nebst Bemerkungen über die Verbreitung der Pisidien in der Balkanhalbinsel und den Donauländern. *Beaufortia*. 88(7): 219-231.
<http://www.repository.naturalis.nl/document/548696>

Lake Ohrid Watershed Management Plan (2021); Global Water Partnership Mediterranean Athens, Greece.

Law on Nature Protection (Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16, 63/16 and 113/18).

Law on Waters (Official Gazette of the Republic of Macedonia" nos. 87/2008, 6/2009, 161/2009, 83/2010, 51/2011, 44/2012, 23/2013, 163/2013, 180/2014, 124/2015, 146/2015, 52/2016).

Levkov Z. & William D.M. (2012): Checklist of diatoms (*Bacillariophyta*) from Lake Ohrid and Lake Prespa (Macedonia), and their watersheds. *Phytotaxa* 45.

Local Environmental Action Plan (LEAP) for the Municipality of Ohrid (2019-2025).

Management Plan for National Park Galičica (2021-2030).

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ (2011): Врз основа на член 35 став 3 од Законот за заштита на природата („Службен весник на Република Македонија" бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10 и 47/11), министерот за животна средина и просторно планирање, донесе: ЛИСТИ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА СТРОГО ЗАШТИТЕНИ И ЗАШТИТЕНИ ДИВИ ВИДОВИ. (List of Strictly Protected and Protected Species in North Macedonia).

Melovski L., Jovanovska D. and Hristovski S. (2019): Landscape diversity in North Macedonia, *Macedonian Journal of Ecology and Environment* (<http://www.mjee.org.mk/>).

Ministry for Tourism and Environment & Ministry for Culture (2018): Natural and Cultural Heritage of the Ohrid region / (Extension to the existing Mixed World Heritage Property “Natural and Cultural Heritage of the Ohrid Region” (99ter) / Nomination Dossier for Inscription on the World Heritage List.

National Biodiversity Strategy and Action Plan 2018-2023 in North Macedonia.

Ostendorp W. (1993): Schilf als Lebensraum.

Patceva S., Mitic V., Jordanoski M. & Veljanoska – Sarafiloska E. (2004): Influence of the Main Tributaries on the Trophic State of Lake Ohrid. *BALWOIS* 2004.

Plan for the management of the reed belt in Lake Ohrid (2019). Financed by EU and UNDP.

РИБОЛОВНА ОСНОВА ЗА РИБОЛОВНА ВОДА „ОХРИДСКО ЕЗЕРО“ ЗА ПЕРИОД 2017-2022 ГОДИНА. Fishing Grounds for "LAKE OHRID" Fishery for the Period 2017-2022)

Rietbergen-McCracken J. & Narayan D. (1998): Participation and Social Assessment: Tools and Techniques. World Bank Report.

Riservato, E. et al. (2009). The Status and Distribution of Dragonflies of the Mediterranean Basin. Gland, Switzerland and Malaga, Spain: IUCN.

Roberge J.M. & Angelstam P. (2004): Usefulness of the Umbrella Species Concept as a Conservation Tool. Conservation Biology.

Schneider-Jacoby M. & Vasić V.F. (1989): The Red-crested Pochard *Netta rufina* breeding and wintering in Yugoslavia. Wildfowl 40.

Schultheiß, R., Albrecht, C., Bęłneck, U. et al. (2008): The neglected side of speciation in ancient lakes: phylogeography of an inconspicuous mollusc taxon in lakes Ohrid and Prespa. Hydrobiologia 615, 141–156.

Smiljkov S., Budzakoska-Gjoreska B., Sapkarev J. & Trajanovski S. (2007): Dominant Species of the Gastropod Fauna from the Littoral Region in Lake Ohrid of R. Macedonia. Contributions, Sec. Biol. Med. Sci., MASA, XXVIII.

Spatial plan of Ohrid-Prespa Region 2005-2020.

Spenceley A., Snyman S., & Eagles P.F.J (2017): Guidelines for tourism partnerships and concessions for protected areas: Generating sustainable revenues for conservation and development. Report to the Secretariat of the Convention on Biological Diversity and IUCN.

Sovinc, A. (2021). Protection study of the Vjosa River Valley based on IUCN protected area standards, Belgrade, Serbia: IUCN.

Sterijovski, B. 2015. Conservation and protection status of amphibians in Macedonia. Pelagic Publishing. Exeter, UK.

Stolton, S. and N. Dudley. 2016: METT Handbook: A guide to using the Management Effectiveness Tracking Tool (METT), WWF-UK, Woking.

Strengthening the Capacities for implementation of Natura 2000 in Macedonia on central and local level (2016-2017). EU-IPA Project.

Talevska M., Petrovic D., Milosevic D., Talevski T., Maric D. & Talevska A. (2009): Biodiversity of Macrophyte Vegetation from Lake Prespa, Lake Ohrid and Lake Skadar, Biotechnology & Biotechnological Equipment, 23.

Talevska M. & Talevski T. (2015): Qualitative Composition of Macrophyte Vegetation and Cyprinid Fauna from Lake Ohrid. Bulgarian Journal of Agricultural Science, 21.

Tasevska O., Guseska D. & Kostoski G. (2019): A Checklist of Monogonont Rotifers (Rotifera: *Monogononta*) of Lake Ohrid, Republic of Macedonia. Acta Zoologica Bulgarica.

Talevska M. & Talevski T. (2012): Registration of the reed belt as a basis for further monitoring of the situation in Lake Ohrid, and in order to determine the strategy for its protection. Funded by the Municipality of Ohrid.

Talevski T., Talevska Leshoska A., Pejovski E., Pejin B., Machałowski T., Wysokowski M., Tsurkan M. V., Petrova O., Sivkov V., Martinovic R., Pantovic S., Khrunyk Y., Trylis V., Fursov A., Djurovic M., Jesionowski T. & Ehrlich H. (2020): Identification and first insights into the structure of chitin from the endemic freshwater demosponge *Ochridaspongia rotunda* (Arndt, 1937). International Journal of Biological Macromolecules.

Trajanovski S. (2016): Biodiversity, Endemism, Invasive and Alien Species and Ecological Status of Lake Ohrid.

Trajanovski S., B. Budzakoska Gjoreska, L. Kenderov, S. Trajanovska, K. Zdraveski & T. Trichkova (2019): Potential Threats to Benthic Macroinvertebrate Fauna in Lake Ohrid Watershed: Water Pollution and Alien Species. ACTA ZOOLOGICA BULGARICA.

Transboundary Biosphere Reserve 'Ohrid-Prespa Watershed'; Nomination Form September 2013.

UNESCO (2020): Plan for management of the World Natural and Cultural Heritage of the Ohrid Region with an Action Plan (2020 - 2029).

Zdraveski, K., Trajanovski, S., Budzakoska-Gjoreska, B. & Trajanovska, S. (2015): The Nature of Ecosystem Services Evaluation: Lake Ohrid - Theory vs. Reality.

7.2 Hartat

Një hartë me rezolucion të lartë me kufijtë dhe zonimin paraqitet në një dokument të veçuar.